

APOLLODÓROSZ

MITOLÓGIA

FORDÍTOTTA
HORVÁTH JUDIT

Első könyv

Második könyv

Harmadik könyv

Kivonat Apollodórosz Mitológiájából

Első könyv

I.

1. Kezdetben Uranosz volt az egész világ ura. Feleségül vette Gét, és először a százkezüket, Briareósz, Güészt és Kottoszt nemzette vele: irdatlan termetűek voltak és mérhetetlenül erősek, s valamennyiüknek száz keze és ötven feje nőtt.

2. Őutánuk a küklópszokat: Argészt, Szteropészt és Brontészt szülte neki Gé; ezek mindegyikének csupán egyetlen szeme volt a homlokán. Őket azonban Uranosz összekötözte és a Tartaroszbba hajította (a Tartaroszbba a Hadészbba van, olyan sötét, mint az Erebosz, és ugyanannyira van a földtől, mint a föld az égtől).

3. Ezután ismét fiakat nemzett Gével, a titánokat: Ókeanoszt, Koioszt, Hüperiónt, Kreioszt, Iapetoszt és Kronoszt, aki mind közül a legifjabb. És leányokat is nemzett, akiket titaniszoknak neveznek: Téthüsz, Rheát, Themiszt, Mnémoszünét, Phoibét, Diónét és Theiát.

4. Haragudott Gé Uranoszra, amiért fiait a Tartaroszbba vetette, ezért a titánokat apjuk ellen uszította, Kronosznak pedig még egy gyémántsarlót is adott. A titánok, Ókeanosz kivételével, rá is rontottak Uranoszra, Kronosz pedig levágta apja szemérmét és a tengerbe hajította. A kiömlő vér cseppeiből lettek az erinnüszök: Aléktó, Tisziphoné és Megaira. A titánok, miután Uranoszt megfosztották a királyságtól, visszahozták testvéreiket a Tartaroszból, és Kronoszra bízta a hatalmat.

5. Kronosz azonban ismét megkötözte és a Tartaroszbba zárta őket, majd feleségül vette nővérét, Rheát, de mivel Gé és Uranosz megjósolta neki, hogy önnön gyermeke fogja majdan megfosztani hatalmától, születő sarjait szép sorjában lenyelte. Lenyelte az elsőszülött Hesziát, utána Démétért és Hérát, majd Plutónt és Poszeidónt.

6. Rhea feldühödött, és amikor Zeusszal volt viselő, elvonult Kréta szigetére, és Dikté barlangjában hozta világra Zeuszt. Az újszülöttet rábízta a kúreszekre és Melisszeusz leányaira, Adraszteia és Idé nimfára, hogy neveljék fel.

7. A két nimfa Amaltheia tejével táplálta a gyermeket, a kúreszek teljes fegyverzetben örködtek mellette a barlangban, és dárdájukkal csapkodták pajzsukat, hogy Kronosz meg ne hallja a gyermek hangját. Rhea meg pólyába bugyolált egy darab követ, és mintha az újszülött gyermek volna, átadta Kronosznak, hogy nyelje le.

II.

1. Amikor Zeusz felnőtt, Métiszhez, Ókeanosz leányához fordult segítségért. Métisz olyan varázssitalt adott Kronosznak, amitől Kronosz kihányta a követ s nyomában a lenyelt gyermekeit is, Zeusz pedig velük együtt háborút indított Kronosz és a titánok ellen. Már tíz éve folyt a küzdelem, amikor Gé azt jósolta Zeusznak, hogy megnyeri a háborút, ha szövetkezik azokkal, akik a Tartaroszbba sínylődnek. Zeusz megölte hát a küklópszok mellett örködő Kampét, és szabadon bocsátotta őket. A küklópszok hálából Zeusznak ajándékozták a mennydörgést meg a villámlást és a mennykövet, Plutónnak sisakot adtak, Poszeidónnak pedig

szigonyt. Mindezekkel felfegyverkezve le is győzték a titánokat, bezárták őket a Tartaroszba, és a százkezüket rendelték őrizetükre. Ők hárman pedig megosztottak a hatalmon: Zeus az égbolt ura lett, Poszeidón a tengeré, Plutón a Hadészé.

2. De a titánoknak is voltak leszármazottai. Ókeanosz és Téthüsz nászából születtek az ókeanidák: Aszia, Sztüx, Élektra, Dórisz, Eurünomé, Amphitrité és Métisz; Koiosz és Phoibé nászából Aszteria és Létó, Hüperióntól és Theiától Éosz, Héliosz és Szeléné; Kreiosztól és Pontosz leányától, Eurübiától Asztraiosz, Pallasz és Perszész.

3. Iapetosztól és Asziától Atlasz, aki a vállán hordozza az égboltot, továbbá Prométheusz, Epimétheusz és Menoitiosz; a titánok elleni harcban Zeus a villámával lesújtott rá, majd a Tartaroszba vetette.

4. Kronosz és Philüra sarja volt Kheirón, a felemás kentaur. Éosztól és Asztraiosztól lettek a szelek és a csillagok, Perszésztől és Aszteriától Hekaté, Pallasztól és Sztüxtől Niké, a Győzelem, Kratosz, az Erő, Zélosz, a Versengés és Bia, az Erőszak.

5. A Sztüx vizét, amely a Hadész valamelyik sziklájából fakad, Zeus hálából az eskü vizévé avatta, amiért Sztüx a gyermekeivel együtt az ő oldalán harcolt a titánok ellen.

6. Pontosz és Gé házasságából született Phorkosz, Thaumasz, Néreusz, Eurübia és Kétó; Thaumasztól és Élektrától Írisz és a harpüiák: Aelló és Oküpeté, Phorkosztól és Kétótól a Phorkiszok és a Gorgók, akikről majd akkor mesélünk, ha Perszeuszról lesz szó.

7. Néreusztól és Dórisztól születtek a néréiszek, név szerint Kümothoé, Szpeió, Glaukonomé, Nauszithoé, Halié, Erató, Szaó, Amphitrité, Euniké, Thetisz, Eulimené, Agaué, Eudoré, Dótó, Pherusza, Galateia, Aktaié, Pontomedusza, Hippothoé, Lüsianassza, Kümó, Élioné, Halimédé, Pléxauré, Eukranté, Prótó, Kalüpszó, Panopé, Krantó, Neomérisz, Hipponoé, Ianeira, Polünomé, Autonoé, Melité, Dióné, Nészaié, Déró, Euagoré, Pszamathé, Eumolpé, Ioné, Dünamené, Kétó és Limnóreia.

III.

1. Zeus pedig feleségül vette Hérát, és Hébet, Eileithüiát és Arészt nemzette vele, aztán még számos halandó és halhatatlan asszonnyal hált együtt. Themisszel, Uranosz leányával nemzette a hórakat: Eirénét, Eunomiát és Dikét, továbbá a moirákat: Klóthót, Lakhesziszt és Atroposzt. Dióné szülte neki Aphroditét, Eurünométól, Ókeanosz leányától születtek a khariszok: Aglaié, Euphroszüné, Thaleia, Sztüxtől Perszeophoné, Mnémoszünétől pedig a múzsák, elsőnek Kalliopé, azután Kleió, Melpomené, Euterpé, Erató, Terpszikhoré, Urania, Thaleia, Polümnia.

2. Kalliopé szülte Oiagrosznak - a szóbeszéd szerint Apollónnak - Linoszt, akit később Héraklész megölt; valamint Orpheuszt, a dalnokot, aki énekszavával köveket és fákat indított meg. Amikor feleségét, Eurüdikét halálra marta egy kígyó, Orpheusz leszállt érte a Hadészba, hogy visszahozza. Kérlelte Plutónt, hogy engedje vissza Eurüdikét a földre, s Plutón bele is egyezett azzal a feltétellel, ha Orpheusz útközben egyszer sem néz hátra, míg haza nem érkezik. Csakhogy Orpheusz nem tartotta be az ígérését, hátrafordult és vetett egy pillantást a feleségére, aki már indult is visszafelé. Orpheusz találta fel a Dionüszosz-misztériumokat is; miután a mainaszok szétszaggatták, Pieriában temették el.

3. Amikor Kleió felhánytorgatta Aphroditének Adónisz iránti szerelmét, Aphrodité haragra gyulladt, és úgy intézte, hogy Kleió beleszeretett Magnész fiába, Pieroszba. Nászukból fiú

született, Hüakinthosz, akiért meg Thamürisz, Philammón és Argiopé nimfa fia epekedett. Thamürisz volt egyébként az első, aki férfi létére férfiakhoz vonzódott. Később Apollón is beleszeretett Hüakinthoszba, de diszkoszával véletlenül megölte. Thamürisz, a feltűnően szép és tehetséges dalnok zenei versenyre hívta ki a múzákat, és megállapodott velük, hogy ha ő lesz a győztes, valamennyiüket magáévá teszi, ha viszont alulmarad, elvehetik tőle, amit akarnak. A múzák megnyerték a versenyt, és megfosztották Thamüriszt a szeme világától meg a hangjától.

4. Euterpe és a Sztrümón folyó fia volt Rhészosz, aki Trója alatt Diomédész kezétől esett el. Némelyek úgy tudják, hogy Rhészosz Kalliopé gyermeke volt. Thaleiától és Apollóntól születtek a korübászok, Melpomenétől és Akhelóosztól a szirének; róluk majd Odüsszeusszal kapcsolatban fogunk mesélni.

5. Héra nász nélkül, önmagától szülte Héphaisztoszt, bár Homérosz azt állítja, hogy Héphaisztoszt is Zeusz nemzette. Zeusz letaszította a fiút az égből, amiért a gúzsba kötött Héra segítségére sietett. Amikor ugyanis Héraklész elfoglalta Tróját és elhajózott, Héra vihart bocsátott rá, Zeusz pedig büntetésül az égboltra függesztette Hérát. Héphaisztosz Lémnosz szigetén ért földet, lába megnyomorodott, de Thetisz megmentette az életét.

6. Zeusz egyesült Métisszel, bár a leány száz és száz alakot öltött, hogy megmeneküljön az isten ölelésétől. Amikor mégis teherbe esett, Zeusz gyorsan lenyelte, mivel Gé azt jövendölte neki, hogy a most megszülető leány után fiúgyermeket fog nemzeni vele, aki az égbolt ura lesz. Zeusz tartott a jóslattól, azért nyelte le Métiszt. Amikor eljött a szülés ideje, Prométheusz, vagy mások szerint Héphaisztosz fejszével rácsapott Zeusz fejére, s a Tritón folyó partján teljes fegyverzetben kiugrott belőle Athéna.

IV.

1. Koiosz leányai közül Aszteria fűrjé változva a tengerbe vetette magát, hogy megmeneküljön Zeusz ölelésétől; azt a várost, amelynek később Délosz lett a neve, róla nevezték régebben Aszteriának. Létó egyesült Zeusszal, s miután Héra végigkergette az egész földön, Délosz szigetére érve világra hozta Artemiszt, majd az ő bábáskodásával Apollónt.

Artemisz csak a vadászatnak élt, s szűz maradt; Apollón Pántól, Zeusz és Hübrisz fiától megtanulta a jóslás tudományát, majd elment Delphoiba, ahol ekkortájt Themisz adott jóslatokat. A jósdát őrző Püthón kígyó elzárta a jósszakadékhoz vezető utat, Apollón azonban megölte, és birtokba vette a jóshelyet. Nem sokkal később Titüoszt is megölte, aki Zeusznak és Orkhomenosz leányának, Elarénak volt a fia. Amikor Zeusz elcsábította Elarét, Hérától való félelmében elrejtette a föld alá, majd a megszületett óriás termetű Titüoszt a föld színére hozta. Később Titüosz megpillantotta a Püthóba érkező Létót, megkívánta és erőszakoskodni kezdett vele. Létó azonban segítségül hívta gyermekeit, akik nyilaikkal leterítették Titüoszt. Még halálában is bűnhődnie kell: a Hadészban griffek lakmároznak a szívéből.

2. Olümposz fiát, Marszüaszt is megölte Apollón. Marszüasz ugyanis zenei versenyre kelt Apollónnal, miután megtalálta azt a sípot, amelyet Athéna dobott el, mivel eltorzult tőle az ábrázata. Megállapodtak, hogy a győztes kénye-kedve szerint bánhat a vesztesel. Amint megkezdődött a verseny, Apollón megfordította a kitharáját, és felszólította Marszüaszt, hogy ő is cselekedjen hasonlóképp. Mivel Marszüasz nem tudott így játszani, Apollón lett a győztes: felakasztotta Marszüaszt egy magas fenyőfára, majd lenyúzta a bőrét, és így végzett vele.

3. Óriót Artemisz ölte meg Délosz szigetén. A hatalmas termetű Órión állítólag a föld szülötte volt, Phereküdész viszont Poszeidón és Eurüalé gyermekének nevezi. Poszeidón megáldotta őt azzal a képességgel, hogy át tudott lábalni a tengeren. Első feleségét, Szidét a szépségére féltékeny Héra a Hadészba vetette. Később Órión elkerült Khiosz szigetére, ahol megkérte Oinopión leányának, Meropénak a kezét. Oinopión azonban leitatta őt, majd álmában megvakította és a tengerpartra vetette. Órión akkor elment Héphaisztosz kovácsműhelyébe, elrabolt onnan egy szolgát, a vállára ültette, és megparancsolta, hogy vezesse el napkeletre. Amint odaért, a nap sugaraitól visszanyerte látását, és már indult is vissza Oinopiónhoz.

4. Közben azonban Poszeidón föld alatti házat készíttetett Héphaisztossal Oinopiónnak, Eósz meg beleszeretett Óriónba, magával ragadta és Déloszra vitte. Aphrodité ugyanis azzal sújtotta Eósz, hogy egyfolytában szerelmesnek kellett lennie, amiért együtt hált Arésszal.

5. Csakhogy Órión diszkoszversenyre hívta ki Artemiszt, és állítólag ez okozta vesztét; mások úgy mesélik, hogy Artemisz nyila ölte meg, mert erőszakot követett el egy Ópisz nevű hüperboreusz leányvendégén.

Poszeidón Amfitritét, Ókeanosz leányát vette feleségül. Az ő gyermekeik Tritón és Rhodé, Héliosz későbbi felesége.

V.

1. Plutón beleszeretett Perszephonéba, és Zeusz segítségével titokban elrabolta. Démétér fáklyái világánál éjt nappá téve kereste a leányát, s már az egész földet bebolyongta érte, amikor Hermión lakóitól végre megtudta, hogy Plutón rabolta el a leányt. Úgy megharagudott az istenekre, hogy elhagyta az eget, és halandó asszony képében Eleusziszba ment. A Kallikhoron-kút mellett leült egy sziklára, amely róla kapta a „nem nevető” melléknevet. Később felkereste Keleoszt, az eleuszisziak akkori királyát. Az asszonyok többen is voltak a házban - hívták, hogy üljön közéjük, egy Iambé nevű banya pedig addig mókázott, míg végül mosolyra fakasztotta az istennőt. Állítólag ez az oka annak, hogy a Theszmophoria-ünnepen mókázni szoktak az asszonyok.

Keleos király feleségének, Metaneirának volt egy kislánya, akit Démétér a gondjaiba vett. Mivel halhatatlanná akarta tenni, éjszakánként tűz fölé tartotta, hogy lefejtse róla a halandó húst. Minthogy Démophón (ez volt a gyermek neve) napról napra hihetetlen gyorsasággal növekedett, Praxithea megleste őket, de a lángokba burkolt gyermek láttán felkiáltott; a csecsemő azon nyomban a tűz martaléka lett, az istennő pedig felfedte kilétét.

2. Triptolemosznak, Metaneira idősebb fiának szárnyas sárkányok vontatta kocsit készített, és gabonamagot adott neki; Triptolemosz felemelkedett az égbe, és az egész lakott világot telehintette gabonával. Panüaszisz azt állítja, hogy Triptolemosz Eleuszisz fia volt; szerinte ugyanis Démétér Eleuszisznál járt. Phereküdész viszont Ókeanosz és Gé fiának nevezi.

3. Amikor Zeusz megparancsolta Plutónnak, hogy küldje vissza a földre Korét, Plutón, hogy a leány ne soká időzzék az anyjánál, megkínálta gránátalmamaggal, amit Perszephoné gyanútlanul megevett. Amikor Aszkalaphosz, Akherón és Gorgüra fia árulkodott Koréra, Démétér büntetésből súlyos követ gurított a Hadészban Aszkalaphoszra. Így aztán Perszephonénak minden év egyharmadát Plutónnal kellett töltenie, a maradék időben viszont az istenek között élt.

VI.

1. Ezeket mesélik Démétérrel. Gé pedig, mivel haragudott a titánokra, világra hozta a gigászokat, Uranosz gyermekeit. Hatalmas volt a testük, felülmúlhatatlan az erejük, és pusztá látványuk is félelmetes: fejükről és állukról hosszú fürtökben csüngött alá a szőrzet, lábuk helyén pedig sárkánypikkelyek nőttek. Egyesek szerint Phlegraiban, mások szerint Pallénéban jöttek a világra, és nyomban szikladarabokat és üszkös tölgyhasábokat kezdtek az égre hajigálni. De mindnyájukon túltett Porphürión és Alküoneusz, aki halhatatlan volt, amíg a szülőföldjén harcolt. Alküoneusz hajtotta el Héliosz marháit is Erütheiából. Az istenek pedig azt a jóslatot kapták, hogy isteni kéz egyetlen gigászt sem képes elpusztítani, de halandó segítségével végezhetnek velük. Amikor Gé értesült a jóslatról, elindult gyógyfüvet keresni, hogy halandó se pusztíthassa el a gigászokat. Zeusz azonban megtiltotta Éósznak, Szelénének és Héliosznak, hogy világítsanak, és így Gét megelőzve maga szakíthatta le a füvet. Ezután Athéna közvetítésével segítségül hívta Héraklést. Héraklész elsőnek Alküoneuszt vette célba nyilával, aki földre rogyott ugyan, de azon nyomban fel is éledt. Ekkor Héraklész Athéna tanácsára elvonszolta őt Paliéné területéről. Így végezte Alküoneusz.

2. Porphürión a csata hevében nekirentett Héraklésznek, majd Hérának, Zeusz azonban vágyat ébresztett benne Héra iránt; Porphürión letépte Héra peploszát, és meg akarta erőszakolni. Héra segítségért kiáltott, mire Zeusz villámával lesújtott Porphüriónra, Héraklész pedig leterítette nyilával. Ami a többieket illeti, Apollón kilőtte Ephialtész bal szemét, Héraklész pedig a jobbot. Eurüoszt Dionüszosz ölte meg a thürszoszával, Klütioszt Hekaté a fáklyaival, Mimaszt pedig Héphasztosz vörösen izzó ércdarabokkal. A menekülő Enkeladoszra Athéna ráhajította Szikelia szigetét. Pallasz bőrét lenyúzta, és harc közben azzal fedte be a testét. Polübótész Poszeidón elől menekülve átkelt a tengeren, és Kósz szigetére ért. Poszeidón ekkor lehasított egy darabot a szigetből - ezt Niszürosznak nevezik -, és azt taszította rá. Hermész, aki harc közben Hadész sisakját viselte, megölte Hippolütoszt, Artemisz Gratiónt, a moirák pedig, akik réz mozsártörökkel harcoltak, Agrioszt és Thoónt. A többieket Zeusz sújtotta földre villámával, majd a haldokló gigászoknak Héraklész nyila adta meg a kegyelemdőfést.

3. Miután az istenek legyőzték a gigászokat, Gé még nagyobb haragra gerjedt, és Tartarossal egyesülve Kilikiában világra hozta a félig ember, félig állat külsejű Tüphónt, aki természetével is, erejével is felülmúlta Gé valamennyi sarját. Combtól felfelé emberi alakja volt, de akkora, hogy bármelyik hegy eltörpült volna mellette, fejével pedig olykor a csillagokat súrolta. Egyik keze napnyugatig ért, a másik napkeletig, s mindkettőből száz-száz kígyófej nőtt ki. Két combja irdatlan, gyűrűző kígyótestben végződött; a kinyújtózó kígyók egészen a fejéig értek, és közben hangosan sziszegtek. Egész testét szárnyak borították, fején és arcán mocskos sörényt cibált a szél, szeme lángokat lövellt. Tüphón tehát, az idomtalan szörnyeteg sziszegés és üvöltözés közepette üszkös sziklákat hajigált az égre, száján keresztül pedig tüzes lávát okádott. Amikor az istenek észrevették, hogy megtámadta az égboltot, elmenekültek Egyiptomba, menekülés közben pedig állatalakot öltöttek. Zeusz, amíg távol volt Tüphóntól, villámokkal dobálta, majd amikor közelebb kerültek hozzá, kovakő sarlóval hajította meg, mire Tüphón elmenekült, Zeusz pedig egészen a Szúria felett magasodó Kasziosz hegységig kergette. Amikor meg észrevette, hogy Tüphón megsebesült, öltre ment vele. Tüphón a kígyóival körülfonta Zeuszt, elvette tőle a sarlót, kezéből-lábából kivágta vele az inakat, majd vállára vette az istent, átcipelte a tengeren Kilikiába, és letette a kőrükoszi barlangban. A kivágott inakat medvebőrbe rejtve ugyancsak a barlangban hagyta, és egy Delphüné nevű, félig állat, félig leány nőtény sárkány őrizetére bízta. Hermész és Aigipan azonban ellopták az inakat és visszacsempészték Zeusz testébe. Zeusz, újra ereje birtokában, felült egy szárnyas lovak vontatta szekérre, a magasból villámokat hajigált Tüphónra és egészen a Nüsza-hegyig

kergette; itt a moirák alaposan rászédtek a menekülő Tüphónt: embernek való gyümölcsöt kóstoltattak meg vele, mondván, hogy attól még erősebb lesz. Így hát ismét menekülnie kellett. Thrákiába érve a Haimosz-hegység környékén csapott össze Zeusszal. Tüphón egész hegyeket hajigált rá, Zeus azonban villámaival visszalökte őket Tüphónra, aki vérével áztatta azt a hegyet, amelyet - így beszélnek - azóta hívnak Haimosznak. Már éppen átkelt volna a Szikeliái-tengeren, amikor Zeus Szikeliában rádobta az Etna hegyet. Ez óriási hegység, és mind a mai napig tüzes láva tör fel belőle - állítólag az odahajított villámok miatt. De most már épp eleget beszéltünk ezekről.

VII.

1. Prométheusz vízből és földből embereket gyúrt, és megajándékozta őket a tűzzel, melyet Zeus elöl köményszárba rejtett. Amikor Zeus tudomást szerzett a dologról, megparancsolta Héphaisztosznak, hogy szőgezze Prométheusz testét a Szküthiában levő Kaukaszosz hegységhez. Héphaisztosz engedelmeskedett, Prométheusz pedig ott raboskodott sok-sok éven át. Egy saskeselyű repült arra minden áldott nap, és lakmározott a májából, amely azonban éjszakánként mindig újranőtt. Így bűnhődött Prométheusz a tűzlopásért mindaddig, míg Héraklész meg nem szabadította - de erről majd Héraklészszel kapcsolatban fogunk beszélni.

2. Prométheusznak született egy Deukalión nevű fia, aki Phthia vidékén uralkodott, és Pürrhát, Epimétheusz és Pandóra leányát vette feleségül. Pandóra az istenek első asszonyteremténye volt. Amikor Zeus elhatározta, hogy kiirtja a vaskori nemzedéket, Prométheusz tanácsára Deukalión bárkát ácsolt, elhelyezte benne a legszükségesebb holmikat, majd Pürrhával együtt maga is beleköltözött. Zeus pedig tömördek esőt hullatott az égből, és Hellasz nagy részét elárasztotta vele, úgyhogy minden ember elpusztult, kivéve azt a néhányat, akiknek sikerült a közeli magas hegyekbe felhúzódnuk. Ekkor hasadt szét a thesszaliai hegyvidék is, és az Iszthmosz meg a Peloponnészosz kivételével mindent elborított az ár. Deukalión bárkája pedig kilenc napon és ugyanannyi éjszakán keresztül hanykódott a tengeren, míg végül a Parnaszoszon kötött ki. Amikor vége szakadt az esőzésnek, kiszállt Deukalión, és áldozatot mutatott be Zeusnak, a menekülők oltalmazójának. Zeus elküldte hozzá Hermészt azzal az üzenettel, hogy kívánjon, amit akar; Deukaliónnak pedig az volt a kívánsága, hogy teremjenek köréje emberek. Ekkor Zeus utasítására a földről fölszedett köveket hajított hátra a feje fölé; Deukalión köveiből férfiak születtek, Pürrha köveiből pedig asszonyok. Ez az oka egyébként annak, hogy az embereket a *laasz* (kő) szó alapján *laoi*-nak nevezik.

Pürrha pedig gyermekeket szült Deukaliónnak, elsőnek Hellént, aki némelyek szerint Zeus fia volt, másodiknak Amphiktüönt, aki Kranaosz után Attika királya lett, harmadjára pedig egy leányt, Prótogeneiát, aki azután Aethlioszt szülte Zeusnak.

3. Hellén és Orszéisz nimfa gyermekei: Dórosz, Xuthosz, Aiolosz. A görögöket Hellén a saját neve után helléneknek nevezte el, országát pedig felosztotta fiai között. Xuthosz, akinek a Peloponnészosz jutott, feleségül vette Erekhtheusz leányát, Kreusztát, és nemzette vele Akhaioszt és Iónt, akikről az akhájok és az iónok kapták a nevüket. Dórosz a Peloponnészossal szemközti területet kapta meg, melynek lakóit a saját neve után dóroknak nevezte el. Aiolosz Thesszalia környékén uralkodott, és az ottani lakoságnak az aiol nevet adta. Feleségül vette Déimakhosz leányát, Enaretét, és hét fiút nemzett vele: Krétheuszt, Sziszüphoszt, Athamaszt, Szalmóneuszt, Déiönt, Magnészt, Periéreszt, és öt leányt: Kanakét, Alküonét, Peiszidikét, Kalükét és Perimédét.

Perimédé és Akhelóosz házasságából született Hippodamasz és Oresztész, Peiszidikétől és Mürmidóntól Antiphosz és Aktór.

4. Alküönét Heószphorosz fia, Kéüx vette feleségül; elbizakodottságukban Zeusznak és Hérának szőlították egymást, és ez lett a vesztük: Zeusz mindkettőjüket madárrá változtatta, Alküönét jégmadárrá (*alküoné*), Kéüxöt pedig sirállyá (*kéüx*).

Kanaké Hopleuszt, Nireuszt, Epópeuszt, Alóeuszt és Triopszt szülte Poszeidónnak. Alóeuszt Iphimedeiát, Triopsz leányát vette feleségül, a leány azonban beleszeretett Poszeidónba, szüntelenül a tengerparton kószált, két kezével vizet mert a hullámokból, s azzal öntözgette az övét. Poszeidón egyesült vele és két gyermekük született, Ótosz és Ephialtész, vagy más néven az Alóaszok. A két fiú egy könyöknyit hízott és egy ölnyi nőtt minden áldott évben. Amikor kilencévesek lettek, és kilenc könyök szélesek, kilenc öl magasak voltak, fejükbe vették, hogy megvívják az istenekkel. Feltették az Osszát az Olümposz tetejére, az Osszára meg a Péliont, és azzal fenyegetőztek, hogy a hegyek legtetéről már elérik az égboltot, meg hogy a tengert is hegyekkel fogják feltölteni, és szárazföldet csinálnak belőle, a földből meg tengert. Ephialtész Hérára vágyakozott, Ótosz Artemiszre. Még Arészt is megkötözték, de Hermésznek sikerült visszalopnia őt. Végül Aphrodité Naxosz szigetén cselhez folyamodva végzett velük. Szarvas képében közéjük ugrott, s amikor célba vették volna a vadat, egymásba fúródott a gerelyük.

5. Kalüké és Aethliosz nászából született Endümión, aki az aiolokat kivezette Thesszaliából, és megalapította Éliszt. Némelyek Zeusz gyermekének mondják. Híres-szép ifjú volt, Szeléné szerelemre lobbant iránta, Zeusz pedig felajánlotta neki, hogy teljesíti egy kívánságát: Endümión azt kívánta, hogy örökké alhassék, vagyis halhatatlan és örökké fiatal maradjon.

6. Endümióntól és egy vízi nimfától - vagy mások szerint Iphianassától - született Aitólosz, aki megölte Phoróneusz fiát, Apiszt, majd elmenekült a kúreszek földjére; itt megölte Phthia és Apollón fiait, az őt befogadó Dóroszt, Laodokoszt és Polüpoitészt, a vidéket pedig a saját neve után Aitóliának nevezte el.

7. Aitólosznak és Phorbosz leányának, Pronoénak két gyermeke született, Pleurón és Kalüdón; róluk kapta nevét a két aitóliai város. Pleurón Dórosz leányát, Xanthippét vette feleségül, és nemzette vele Agénórt, továbbá három leánygyermeket, Szeropét, Sztratonikét, Laophontét. Kalüdóntól és Amüthaón leányától, Aioliától született Epikaszté és Prótogeneia; ez utóbbi szülte Arésznak Oxüloszt. Agénór, Pleurón fia feleségül vette Epikasztét, Kalüdón leányát, és nemzette vele Porthaónt és Démonikét, aki azután Arésznak szülte Euénoszt, Móloszt, Püloszt és Thesztioszt.

8. Euénosz nemzette Marpésszát, akit Apollón akart feleségül venni, ám Aphareusz fia, Idasz a Poszeidóntól kapott szárnyas szekéren elrabolta a leányt. Euénosz kocsira pattant, üldözőbe vette őket, úgy ért a Lükormasz folyó partjához. Mivel nem sikerült őket utolérnie, megölte lovait, és a folyóba vetette magát: azóta nevezik a folyót Euénosznak.

9. Idasz eljutott Messzénébe, itt akadt rá Apollón, és el akarta tőle venni a leányt. Párviadalba kezdtek hát Marpéssza kezéért, Zeusz azonban szétválasztotta őket, és a leányra bízta, hogy válasszon: melyikükhöz menne feleségül. Marpéssza attól tartott, hogy öregségére Apollón elhagyja őt, ezért Idaszra esett a választása.

10. Thesztiosznak Kleoboia leányától, Eurüthemisztől született leányai: Althaia, Léda, Hüpermnésztra, fiaik pedig Iphiklosz, Euipposz, Pléxipposz, Eurüpusz.

Porthaónnak Hippodamasz leányától, Eurütétől született fiai: Oineusz, Agriosz, Alkathoosz, Melasz, Leukópeusz, leányuk pedig Szeropé, aki állítólag a sziréneket szülte Akhelóosznak.

VIII.

1. Oineusz Kalüdónban uralkodott. Ő volt az első, aki Dionüszosztól szőlőtőkét kapott ajándékba. Althaiát, Thesztiosz leányát vette feleségül, és Toxeuszt nemzette vele, akit később saját kezűleg megölt, amiért átugrotta az árkot. További gyermekeik: Thüreusz és Klümenosz, egy Gorgé nevű leány, Andraimón későbbi felesége, végül Déianeira, akit állítólag Dionüszosznak szült Althaia. Ez a Déianeira értett a kocsihajtáshoz, kedvét lelte a háborúskodásban, és Héraklésznek Akhelóossal kellett megvívnia a kezéért.

2. Althaia egy Meleagrosz nevű fiút is szült Oienusznak, bár egyesek szerint Meleagrosz Arész fia volt. Hétnapos korában állítólag eljöttek hozzá a moirák, és megjövendölték, hogy mihamar elhamvad a tűzhelyen izzó fahasáb, Meleagrosz meghal. Ennek hallatára Althaia lekapta a hasábot a tűzről, és elrejtette egy láda mélyén. Meleagrosz pedig felnőtt, sebezhetetlen hős lett belőle, és ekképpen halt meg: Egy alkalommal Oineusz az összes isteneknek áldozott a vidék évi termésének zsengéiből, épp csak Artemiszről feledkezett meg. Az istennő haragjában különlegesen erős és hatalmas vadkant küldött a vidékre, amelyik tönkretette a vetést, elpusztította az állatokat, sőt az arra vetődő embereket is. Oineusz egész Hellasz színe-javát hívta össze a vadkan elpusztítására, és kihirdette közöttük, hogy a bőrt az állat elejtőjének ajándékozza jutalmul. A vadkanvadászatra ezek gyűltek össze: Oineusz fia, Meleagrosz és Arész fia, Drüasz Kalüdónból; Aphareusz fiai, Idasz és Lünkeusz Messzénéből; Zeusz és Léda fiai, Kasztór és Polüdeukész Spártából; Aigeusz fia, Thészeusz Athénből; Pherész fia, Admétosz Pheraiból; Lükurgosz fiai, Ankaiosz és Képheus Arkadiából; Aiszón fia, Iaszón Iólkoszból; Amphitrüón fia, Iphiklész Thébaiból; Ixión fia, Peirithoosz Lariszából; Aiakosz fia, Péleusz Phthiából; Aiakosz fia, Telemón Szalamiszból; Aktór fia, Eurütión Phthiából; Szkhoineusz leánya, Atalanté Arkadiából; Oiklész fia Amphiaraosz Argoszból; velük mentek Thesztiosz fiai is. Amikor mindnyájan együtt voltak, Oineusz kilenc napon át vendégül látta őket; mikor a tizediken Képheus, Ankaiosz és még néhányan ódzkodni kezdtek, hogy asszony társaságában vadásszanak, Meleagrosz, aki Atalantétól is szeretett volna gyermeket, bár Kleopatra, Idasz és Marpéssza leánya volt a felesége, rávette őket, hogy Atalantéval együtt induljanak a vadászatra. Amint körülfogták a vadkant, Hüleuszt és Ankaioszt leterítette az állat, Péleusz meg - akarata ellenére - halálra sebezte Eurütiónt. A vadkant elsőnek Atalanté nyila találta el a hátán, másodszor Amphiaraosz a szemén. Végül pedig Meleagrosz átdőfte az oldalát, és megölte az állatot, bőrét lenyúzta és Atalanténak adta. Thesztiosz fiai azonban méltatlannak találták, hogy férfiak jelenlétében asszony kapja meg a jutalmat, ezért elkobozták tőle a bőrt, és kijelentették, hogy származásuk jogán őket illeti meg, ha egyszer Meleagrosz nem tart rá igényt.

3. Meleagrosz haragra gerjedt, megölte Thesztiosz fiait, a bőrt pedig visszaadta Atalanténak. Fivéréi halála miatti fájdalmában Althaia elégette a fahasábot, Meleagrosz pedig azon nyomban meghalt.

Mások szerint Meleagrosz élete nem így ért véget. Amikor Thesztiosz fiai elvitatták tőle a bőrt azon a címen, hogy Iphiklosz találta el elsőnek az állatot, háborúság tört ki a kúrészek és a kalüdóniak között. Egy ízben Meleagrosz kiment és megölte Thesztiosz néhány gyermekét, mire Althaia megátkozta őt. Ettől fogva Meleagrosz dachból otthon maradt. Amikor az ellenség már a falakig hatolt, a város lakossága könyörögni kezdett neki, hogy segítsen. Felesége unszolására végre-valahára előjött otthonából, megölte a még életben maradt Thesztiosz-fiat, de a harcban ő is elesett. Meleagrosz halála után Althaia és Kleopatra felakasztották magukat, a halottsirató asszonyok pedig madarakká változtak.

4. Althaia halála után Oineusz feleségül vette Hipponoosz leányát, Periboiát. A *Thébaisz* költője úgy tudja, hogy Oineusz Ólenosz városának bevételekor kapta őt ajándékba, Hésziodosz szerint viszont apja, Hipponoosz távolította el a leányt az akhaiai Ólenoszból, mert Hipposztratosz, Amarünkeusz fia megrontotta, s azzal az utasítással menesztette őt Hellasztól távol, Oineuszhoz, hogy Oineusz ölje meg a leányt.

5. Végül vannak, akik úgy tudják, hogy Oineusz csábította el a leányt, s mikor Hipponoosz értesült erről, terhesen elküldte hozzá. Periboia szülte Oineusznak Tüdeuszt, Peiszandrosz viszont úgy tudja, hogy Gorgé; Oineusz ugyanis - Zeusz akaratából - beleszeretett a saját leányába.

Tüdeuszt, a későbbi hőst felnőtt korában száműzték, talán azért, mert megölte Oineusz bátyját, Alkathooszt, vagy - az *Alkmaiónisz* költője szerint - azért, mert megölte az Oineusz életére törő Melasz-fiakat, Phéneuszt, Eurüaloszt, Hüperlaoszt, Antiokhoszt, Eumédészt, Szternopszot, Xanthipposzt és Szthenelaoszt - Phereküdesz szerint meg egyenesen tulajdon bátyját, Óleniaszt. Agriosz vádat emelt ellene, ő meg Argoszba menekült Adrasztoszhoz, feleségül vette ennek leányát, Déipülét, és Diomédészt nemzette vele.

Tüdeusz Adrasztosz oldalán részt vett a Thébai elleni hadjáratban, s Melanipposz halálra sebezte.

6. Agriosz fiai, Therszitész, Onkhésztosz, Prothoosz, Keleutór, Lükópeusz és Melanipposz megkaparintották Oineusz királyságát, és apjukra ruházták. Magát Oineuszt életben hagyták ugyan, de börtönében szüntelenül kínozták. Később Diomédész Alkmaiónnal együtt titkon megszökött Argoszból, és lemészárolta Agriosz fiait Onkhésztosz és Therszitész kivételével (ők ketten még idejekorán elmenekültek a Peloponnészoszra). Oineusz idős volt már, ezért Diomédész Andraimónnak, Oineusz vejének adta át a királyságot, Oineuszt pedig a Peloponnészoszra kísérte. Agriosz életben maradt fiai azonban Télephosz arkadiai otthona körül lesbe állva megölték az idős Oineuszt. Diomédész a holttestet Argoszba vitte és eltemette, pontosan azon a helyen, ahol ma az Oineuszból elnevezett Oinoé városa fekszik. Utóbb feleségül vette Adrasztosz - vagy mások szerint Aigialeusz - leányát, Aigialeiát, majd részt vett a Thébai és a Trója elleni háborúban.

IX.

1. Aiolosz gyermekei közül Athamasz Boiótiában uralkodott, és Nephelé szült neki egy Phrixosz nevű fiút meg egy Hellé nevű leányt. Másodszor Inót vette feleségül, aki Learkhoszt és Melikertészt szülte neki. Inó el akarta veszejteni Nephelé gyermekeit, ezért rábeszélte az asszonyokat, hogy pörköljék meg a búzaszemeket. Az asszonyok tehát elcsenték a búzát, és férjük tudta nélkül megpörkölték, a föld pedig, mivel pörkölt búzaszemeket vetettek belé, nem hozta meg az évi termést. Athamasz ekkor követeket küldött Delphoiba megtudakolni, hogyan vethetne véget az inségnek. Inó azonban rávette a követeket, hogy jelentsék Athamasznak: azt a jóslatot kapták, hogy megszűnik a terméketlenség, ha Phrixoszt feláldozzák Zeusznak. Athamasz végighallgatta őket, és a vidék lakosságának unszolására kénytelen volt az oltárra állítani Phrixoszt. Nephelé azonban elrabolta őt is, leányát is, és átadta nekik a Hermésztől kapott aranygyapjas kost, amely szárazföldek és tengerek fölött repítette őket a levegőben. Amikor azonban a Szigeion és a Kherszonészosz közötti tengerszoros fölé értek, Hellé a mélybe zuhant és meghalt. Róla kapta a tenger a Helléspontosz nevet. Phrixosz megérkezett Kolkhiszba, ahol Aiétész uralkodott, Héliosz és Perszéisz gyermeke, Kirké és Pasziphaé

testvére. Ez utóbbi Minosz felesége volt. Aiétész befogadta Phrixoszt, és hozzáadta Khalkiopé nevű leányát. Phrixosz az aranygyapjas kost feláldozta Zeusznak, a menekülők oltalmazójának, bőrét pedig Aiétésznek ajándékozta. Aiétész Arész ligetében egy tölgyfára szögezte a bőrt. Phrixosznak Khalkiopétól született gyermekei Argosz, Melasz, Phrontisz és Kütiszórosz.

2. Athamasz Héra haragjának következtében utóbb az Inótól született gyermekeit is elvesztette, Learchoszt örületében ő maga nyilazta le, Inó pedig Melikertésszel együtt a tengerbe vetette magát. Miután száműzték Boiótiából, Athamasz megkérdezte az istent, hol telepedjék le. A válasz úgy szólt, hogy azon a helyen, ahol vadállatok látják vendégül. Sok-sok vidéket bebarangolt, s egyszer csak farkasokra bukkant. Épp juhtetemeken lakmároztak, de mihelyt észrevették őt, odahagyták zsákmányukat és elmenekültek. Athamasz itt telepedett le, s a vidéket saját neve után Athamantiának nevezte el. Feleségül vette Hüpszeusz leányát, Themisztót, és Leukónt, Erüthrioszt, Szkhoineuszt és Ptóoszt nemzette vele.

3. Sziszüphosz, Aiolosz fia megalapította Ephürát, jelenlegi Korinthoszt, és feleségül vette Atlasz leányát, Meropét; az ő házasságukból született Glaukosz, aki azután Eurümedével nemzette Bellerophontészt, a tűzokádó khimaira elpusztítóját. Sziszüphosz azzal bűnhődik a Hadészban, hogy kezével és fejével sziklatömböt görget felfelé, ám valahányszor taszít rajta egyet, a szikla mindannyiszor visszagurul. Aszóposz leánya, Aigina miatt kell bűnhődnie: azt mesélik ugyanis, hogy amikor Zeusz titkon elrabolta a leányt, Sziszüphosz elárulta őt Aszóposznak.

4. Déión Phókisz királya volt, és Xuthosz leányát, Diomédét vette feleségül. Egyetlen leánya született, Aszterodia, de fia több is: Ainetosz, Aktór, Phülakosz és Kephalosz. Ez az utóbbi Erekhtheusz leányát, Prokriszt vette feleségül, később azonban Éosz beleszeretett Kephaloszba, és elrabolta őt.

5. Periérész meghódította Messzénét és feleségül vette Perszeusz leányát, Gorgophonét: gyermekeik Aphareusz, Leukipposz, Tündareosz és Ikariosz. Mivel Periérész többek szerint is nem Aiolosz fia, hanem Künortaszé, Amüklasz fiáé, Periérész családjának történetét az Atlasz nemzetségével együtt fogjuk majd elmesélni.

6. Magnész vízi nimfát vett feleségül, s házasságukból két gyermek született, Polüdektész és Diktüsz. Ők alapították meg Szeriphoszt.

7. Szalmóneusz eleinte Thesszaliában lakott, később átköltözött Éliszbe, és ott alapított várost. Annyira gögös volt, hogy Zeuszhoz hasonlította magát, de istentelenségéért bűnhődnie kellett. Ő maga Zeusz - jelentette ki, egyúttal elvette az istennek szánt áldozatokat, és úgy rendelkezett, hogy öneki áldozzanak. Rézüstöket és kiszáritott állatbőrt húzott a kocsija után, és azzal kérkedett, hogy mennydörög; majd meg égő fáklyákat dobált az égre, mondván, hogy villámokat szór. Végül is Zeusz agyonsújtotta villámával, az általa alapított várost pedig valamennyi lakójával együtt eltüntette a föld színéről.

8. Türo, Szalmóneusz és Alkidiké leánya Szalmóneusz fivérének, Krétheusznak nevelkedett, és beleszeretett az Enipeusz folyóba. Naphosszat a folyó vizénél kóborolt, és annak sírta el bánatát. Poszeidón Enipeusz képében együtt hált a leánnyal, aki titkon ikerpárnak adott életet, majd kitette őket. Amint kint feküdtek a csecsemők, arra tévedt néhány lovasz, és valamelyikük kancája patájával kékes színű (*pelion*) foltot hagyott az egyik csecsemő arcán. A lovasz mindkét gyermeket magához vette és felnevelte; a sérültet Peliasznak nevezte el, a másikat Néleusznak. Amikor az ikrek felcseperedtek, megkeresték anyjukat, mostohaanyjukat, Szidérót pedig megölték, mivel tudomásukra jutott, hogy rosszul bánt az édesanyjukkal. Mikor rárontottak, Szidérónak sikerült Héra templomába menekülnie, de Peliasz nem restellt az oltáron végezni vele, és később is, egész életében ugyanígy semmibe vette az istennőt.

9. Nemsokára viszály támadt az ikrek között. Néleusz száműzetésbe kényszerült, Messzénébe ment, ott megalapította Püloszt, és feleségül vette Amphión leányát, Khlóriszt. Házasságukból egy leány született, Péró, és számos fiú: Tauros, Aszteriosz, Pülaón, Déimakhosz, Eurübiosz, Epilaosz, Phrasziosz, Eurümenész, Euagoras, Alasztór, Nesztór és Periklümenosz, akit Poszeidón az alakváltoztatás képességével ajándékozott meg. Amikor Héraklész feldúlta Püloszt, Periklümenosz a harcban hol oroszlánná változott, hol kígyóvá, hol pedig méhhé, míg végül Néleusz többi gyermekével együtt őt is megölte Héraklész. Egyedül Nesztór maradt életben, mivel ő a geréniaiaknál nevelkedett. Nesztór feleségül vette Kratieusz leányát, Anaxibiát, és leányokat nemzett vele, Peiszidikét és Polükasztét, meg fiaikat, Perszeuszt, Sztratikhoszt, Arétoszt, Ekhephront, Peiszisztratoszt, Antilokhoszt és Thraszümédészt.

10. Peliasz Thesszalia vidékén telepedett le, Biasz leányát, Anaxibiát, vagy mások szerint Amphión leányát, Phüloмахét vette nőül, vele nemzette Akasztosz nevű fiát, és leányait, Peiszidikét, Pelopeiát, Hippothoét és Alkésztiszt.

11. Krétheusz megalapította Iókoszt, és nőül vette Szalmóneusz leányát, Türot, az szülte neki fiait, Aiszónt, Amüthaónt és Pherészt. Amüthaón Püloszban lakott, Pherész leányát, Eidomenét vette feleségül, és született egy Biasz meg egy Melampusz nevű fiuk. Ez a Melampusz vidéken élt, tölgyfa állt a háza előtt, rajta kígyófészek. Amikor szolgálai megölték a kígyókat, Melampusz fát gyűjtött, elhamvasztotta a kimúlt hullókat, a kígyófiakat pedig felnevelte. Felcseperedvén felágaskodtak az alvó Melampusz vállára és nyelvükkel tisztára nyalták gazdájuk fülét. Melampusz felriadt az álmából, félelem fogta el, ám egyszer csak érteni kezdte, mit beszélnek a felette elröpülő madarak, és abból, amit megtudott tőlük, jövendölt az embereknek. Az áldozati állatok beleiből való jóslást is elsajátította, egy ízben pedig az Alpheiosz partján összetalálkozott Apollónnal, s ettől kezdve kiváló jós volt.

12. Biasz Néleusz leányának, Pérónak kezére pályázott. Pérónak számos kérője volt, Néleusz tehát kijelentette, hogy annak adja a leányt, aki elhozza neki Phülakosz teheneit Phülakéből. A teheneket olyan eb őrizte, amelyiknek sem ember, sem állat nem férközhetett a közelébe. Biasz sem tudta egymaga ellopni a teheneket, ezért segítségül hívta bátyját. Melampusz hajlandónak is mutatkozott, de megjósolta, hogy rajta fogják kapni a lopáson, egy álló esztendeig börtönben lesz, és csak azután fogja megkaparintani a teheneket. Miután tehát megígérte közreműködését, elment Phülakébe, és jóslata valóra vált: rajtakapták a lopáson, és bilincsbe verve börtönbe vetették. Amikor már csak egészen kevés idő volt hátra az esztendőből, kihallgatta a tető rejtett zugában néhány szű beszélgetését. Az egyikük megkérdezte, mekkora részt rágtak keresztül a gerendából, a többiek meg azt felelték, hogy már csak kis híja van. Melampusz tüstént szólt, hogy vigyék át egy másik helyiségbe, és kevéssel ezután össze is dőlt az előző lakhelye. Phülakosz elcsodálkozott, majd megtudván, hogy Melampusz kiváló jós, kioldozta bilincseit, és ráparancsolt, hogy árulja el, mi módon születhetnének gyermekei fiának, Iphikiosznak. Melampusz megígérte, hogy válaszol, ha megkapja a marhákat. Ezután két bikát áldozott, feldarabolta őket, majd magához szólította a madarakat. Odaszállt egy sólyom, s megtudta tőle, hogy egykor Phülakosz kiherélt egy kőst, és a vértől csöpögő kést Iphiklosz mellé tette. A gyermek megijedt és elfutott; Phülakosz beledöfte a kést a szent tölgybe, a fa kérge pedig körülfonta és elrejtette. Ha Melampusz megtalálja a kést - folytatta a sólyom -, letisztítja róla a rozsdát, és tíz napon keresztül itatja vele Iphikloszt, akkor az gyermekeket fog nemzeni. A sólyom felvilágosítását követve, Melampusz megtalálta a kést, s a róla letisztított rozsdával tíz napon keresztül itatta Iphikloszt, akinek született is egy Podarkész nevű fia. A teheneket elhajtotta Püloszba, s így bátyja számára sikerült megszereznie Néleusztól a leányt. Egy ideig még Messzénében lakott, amikor azonban Dionüszosz örületbe kergette az argoszi asszonyokat, Melampusz a királyság egy részéért cserébe kigyógyította őket, és ott is maradt Biasszal együtt.

13. Biasznak és Pérónak született egy Talaosz nevű fia, aki Lüszimakhéval, Abasz leányával, Melampusz unokájával nemzette Adrasztoszt, Parthenopaioszt, Prónaxot, Mékiszteuszt, Arisztomakhoszt, valamint Eriphülét, aki Amphiarosz felesége lett. Parthenopaiosztól született Promakhosz, aki az epigonokkal együtt harcolt Thébai ellen, Mékiszteusz pedig nemzette Eurülaoszt, aki ott volt Trója alatt. Prónax fia volt Lükurgosz; Adrasztosznak és Prónax leányának, Amphitheának a leányai Argeia, Déipülé, Aigialeia, fiaik pedig Aigialeusz és Küanipposz.

14. Pherész, Krétheusz fia megalapította a thesszáliai Pherait, és Admétozt meg Lükurgoszt nemzette. Lükurgosz Nemea vidékén telepedett le, feleségül vette Eurüdikét (vagy mások szerint Amphitheát), és nemzette vele Opheltészt, akinek később Arkhemorosz lett a neve.

15. Admétoz Pherai királya lett, és éppen nála napszámoskodott Apollón, amikor Admétoz Alkésztisznek, Peliasz leányának kezére pályázott. Peliasz kihirdette, hogy annak adja a leányát, aki igába fog egy oroszlánt és egy vaddisznót. Apollón befogta az állatokat és átadta őket Admétoznak. Admétoz Peliasz elé vezette a fogatot, így ő nyerte el Alkésztisz kezét. Az esküvői áldozat bemutatásakor azonban megfélemedezett Artemiszről, ezért amikor benyitott a hálósobába, az telis-tele volt tekergőző kígyókkal. Apollón meghagyta neki, hogy engesztelje ki az istennőt, egyben kieszközölte a moiráktól, hogy Admétoznak ne kelljen a végóráján meghalnia, ha valaki hajlandó önként meghalni helyette. Amikor elérkezett halálának napja, sem apja, sem anyja nem akartak meghalni helyette, egyedül Alkésztisz vállalta helyette a halált, a Koré azonban visszaküldte őt a földre. Mások szerint Héraklész hozta vissza Alkésztiszt Admétoznak, de előbb megküzdött Hadésszal.

16. Aiszónnak, Krétheusz fiának és Polümédének, Autolükosz leányának született egy Iaszón nevű fia. Iaszón Iólkoszban élt, ahol Krétheusz után Peliasz került uralomra. Amikor Peliasz jóslatot kért a királyság felől, azt válaszolta neki az isten, hogy óvakodjék a félsarus embertől. Peliasz eleinte értetlenül állt a jóslattal szemben, csak később tudta meg az értelmét. Történt ugyanis, hogy a tenger partján áldozatot mutatott be Poszeidónnak, és másokkal együtt Iaszónt is odahívatta. Iaszón szenvedélyes földművelő lévén, vidéken lakott, onnan sietett az áldozati ünnepségre. Közben átkelt az Anaurosz folyón, ám amikor kijött a vízből, már csak az egyik lábán volt saru, a másik odaveszett a habokban. Amint Peliasz megpillantotta őt, eszébe jutott a jóslat, odament hát hozzá és megkérdezte tőle, mit tenne - feltéve, hogy módjában állna bármit is tenni -, ha azt a jóslatot kapná, hogy polgártársai közül valaki meg fogja ölni. Talán a haragvó Héra sugallta a választ, hogy majd Médeia hozzon bajt Peliasz fejére (mert Peliasz nem tisztelte az istennőt), talán csak kósza ötlet volt, de Iaszón így felelt: megparancsolnám neki, hogy hozza el az aranygyapjút. Amint Peliasz meghallotta ezt, tüstént parancsot adott Iaszónnak, hogy menjen el a gyapjúért, amely Kolkhiszban az Arész-liget egyik tölgyfájára volt felakasztva, s egy álomtalan sárkány őrizte.

A gyapjúért küldött Iaszón Phrixosz fiához, Argoszhoz fordult segítségért. Argosz, Athéna felügyelete alatt, ötvenevezős hajót ácsolt, amely készítőjéről az Argó nevet kapta. Athéna beépített a hajó orrába egy beszélni tudó fadarabot, amely a dódónai tölgyből származott. Amikor a hajó elkészült, Iaszón jóslatot kért az istentől, s azt a választ kapta, hogy gyűjtse össze Hellasz legjobbjait és velük szálljon tengerre. Össze is gyűltek, név szerint: Hagniasz fia, Tiphüsz, a hajó kormányosa: Oiagrosz fia, Orpheusz: Boreasz fiai, Zétész és Kalaisz; Zeusz fiai, Kasztór és Polüdeukész; Aiakosz fiai, Telamón és Péleusz; Zeusz fia, Héraklész; Aigeusz fia, Thészeusz; Aphareusz fiai, Idasz és Lünkeusz; Oiklész fia, Araphiarosz; Korónosz fia, Kaineusz; Héphaisztosz vagy Aitólosz fia, Palaimon; Aleosz fia, Képheusz; Arkeisziosz fia, Laertész; Hermész fia, Autolükosz; Szkhoineusz leánya, Atalanté; Aktór fia, Menoitiosz; Hippaszosz fia, Aktór; Pherész fia, Admétoz; Peliasz fia, Akasztosz; Hermész

fia, Eurüosz; Oineusz fia, Meleagrosz; Lükurgosz fia, Ankaiosz; Poszeidón fia, Euphémosz; Thaumakosz fia, Poiasz; Teleón fia, Butész; Dionüszosz fiai, Phanosz és Sztaphülosz; Poszeidón fia, Erginosz; Néleusz fia, Periklümenosz; Héliosz fia, Augeiasz; Thesziosz fia, Iphiklosz; Phrixosz fia, Argosz; Mékiszteusz fia, Eurüalosz; Hippalmosz fia, Péneleósz; Alektór fia, Léitosz; Naubolosz fia, Iphitosz; Arész fiai, Aszkalaphosz és Ialmenosz; Kométész fia, Aszteriosz; Elatosz fia, Polüphémosz.

17. Iaszón parancsnoksága alatt mindnyájan tengerre szálltak, majd Lémnosz szigetén kötöttek ki. Az idő tájt Lémnosz férfi nélkül maradt, és Hüpszipülé, Thoasz leánya uralkodott rajta, mégpedig a következő okból. A lémnoszi asszonyok nem tisztelték Aphroditét, aki bosszúból kellemetlen szagot bocsátott rájuk, férjeik pedig inkább a közeli Thrákiában foglyul ejtett leányokkal háltak együtt. Mivel ekkora csúfság érte őket, a lémnoszi asszonyok meggyilkolták apjukat és férjüket. Egyedül Hüpszipülé kegyelmezett meg atyjának, Thoasznak, és elrejtette őt. A hajósok tehát megérkeztek az asszonyok uralta Lémnosz szigetére, és szerelembe vegyültek az asszonyokkal. Hüpszipülé Iaszóonnal hált együtt, és szült neki két fiút, Eunéoszt és Nebrophonoszt.

18. Lémnoszt elhagyva a dolionok földjére értek, ahol Kúzikosz király jó szívvel fogadta őket. Innen éjszaka indultak tovább, de ellenszélbe kerültek, eltévedtek, s megint a dolionoknál kötöttek ki. A dolionok azonban pelaszg seregnek hitték őket (a pelaszgok ugyanis szüntelenül rájuk támadtak), így hát éjnek idején megütköztek egymással, közben pedig egyik fél sem tudta a másiktól, hogy kicsoda. Az argonauták sok doliont megöltek, köztük Kúzikoszt is. Reggel, amikor felismerték őt, megsiratták, majd lenyírták a hajukat, és fényes pompával eltemették a halott királyt. A temetés után továbbhajóztak, és Músziaiba értek.

19. Itt hátrahagyták Héraklést és Polüphémoszt. Az történt ugyanis, hogy Hülaszt, Theiodamasz fiát, Héraklész kedvesét elküldték ivóvízért, a nimfák pedig elrabolták a szépséges ifjút. Polüphémosz még hallotta, amint kiabál, és kirántott karddal utána is eredt, mivel azt gondolta, hogy rablók vitték magukkal. Útközben összetalálkozott Héraklésszel, s mindenről beszámolt neki. Míg ők Hülaszt keresték, a hajó elindult. Polüphémosz Músziaiban megalapította Kiosz városát, és királyként uralkodott benne, Héraklész meg visszatért Argoszba. Hérodórosz azt állítja, hogy Héraklész eleve nem is szállt a hajóra, hanem ez idő tájt Omphalénál szolgált; Phereküdész szerint a thesszaliai Aphetaiban hagyták őt, mivel az Argó megszólalt, hogy az ő súlyát már nem bírja el. Démaratosz úgy tudja, hogy Héraklész elhajózott Kolkhiszba. Dionüsziosz meg egyenesen az argonauták vezéréként emlegeti őt.

20. Músziait elhagyva a bebrüxök földjére értek, ahol Amükosz, Poszeidón és Bithünisz nimfa fia volt a király. A nagy erejű Amükosz rákényszerítette az idelátogató idegeneket, hogy keljenek vele birokra, s ily módon végzett velük. Most is odament az Argó legénységéhez, s küzdelemre szólította azt, aki a legderekabb közülük. Polüdeukész vállalta, hogy megmérkőzik vele, s akkorát ütött a könyökére, hogy Amükosz belehalt. A bebrüxök ekkor rárontottak Polüdeukészre, a görögök vezetői azonban megkaparintották az ellenség fegyvereit, megfutamították őket, és sokukat megölték.

21. Ismét tengerre szálltak, és a thrákiai Szalmüdésszoszban kötöttek ki, ahol Phineusz lakott, a világtalan jós. Egyesek Agénór, mások Poszeidón fiának mondják. Vannak, akik azt állítják, hogy az istenek vakították meg, amiért jövendölt az embereknek, mások szerint Boreasz meg az argonauták, mivel mostohaanyjuk rábeszélésére megvakította tulajdon gyermekeit, ismét mások szerint Poszeidón, mivel elárulta Phrixosz gyermekeinek, hogyan hajózhatnak el Kolkhiszból Hellaszba. Az istenek a szárnyas harpiáákat is rászabadították: valahányszor terített asztal került Phineusz elé, a harpiáák lecsaptak rá, az étel javát elragadták, és az a kevés is, amit meghagytak, annyira büzlött, hogy hozzányúlani sem lehetett. Az argonauták

faggatni kezdték őt a hajóútról, ám Phineusz kijelentette, hogy csak akkor ad felvilágosítást, ha megszabadítják a harpüiáktól. Az argonauták ekkor elé tettek egy étellel teli asztalt, mire a harpüiák vijjogva lecsaptak, és elragadták róla az ételt. Ennek láttán Boreasz szárnyas fiai, Zétész és Kalaisz kardot rántottak, és a levegőben üldözni kezdték őket. A harpüiáknak az volt a végzetük, hogy Boreasz fiaitól pusztuljanak el; Boreasz fiainak pedig úgy rendelte a sors, hogy akkor kell meghalniuk, ha üldözőbe vesznek valakit, de nem tudják utolérni. A harpüiák egyike - Nikothoé vagy Aellopusz - menekülés közben a peloponnészoszi Tigrész folyóba zuhant; a folyót azóta Harpüsznek nevezik. A másik, Óküpeté vagy Óküthoé (Hésziodosznál Óküpodé) a Propontiszon át az Ekhinasz-szigetekhez ért, amelyek róla kapták a Sztrophadesz elnevezést. Odaérve ugyanis megfordult (*esztraphé*) és üldözőjével együtt még a part közelében összeesett a kimerültségtől. Apollóniosz az *Argonautákban* úgy beszéli el, hogy egészen a Sztrophadesz-szigetekig üldözték őket, de azután semmi bántódásuk nem esett, mivel megesküdtek, hogy nem zaklatják többé Phineuszt.

22. Phineusz, miután megszabadult a harpüiáktól, kioktatta a hajóútról az argonautákat, és felhívta figyelmüket a tengerben található Szümplégadesz-sziklákra. Ezek az irdatlan nagy sziklák a szél erejétől egymáshoz csapódnak, és elzárják az utat. Sűrű köd gomolyog felettük, fülsiketítő zajt csapnak, és még a madarak sem tudnak átrepülni közöttük. Phineusz azt a tanácsot adta, hogy eresszenek át egy galambot a sziklák közt; ha úgy látják, hogy sértetlenül átért, bizvást áthajózhatnak, ám ha a galamb odaveszne, ők se erőltessék az átkelést. Az argonauták meghallgatták Phineuszt, majd tengerre szálltak, és mikor már a sziklák közelében jártak, a hajó orráról előreküldtek egy galambot. A galamb átrepült, csak a farkából csíptek le egy darabot az összecsapódó sziklák. Megvárták hát, amíg a sziklák ismét szétválnak, azután erőteljes evezőcsapásokkal - és Héra segítségével - sikerült átjutniuk, csupán a hajó tatját ékítő dísz vált le. A Szümplégaszok ettől fogva mozdulatlanul állnak, mert úgy volt rendelve, hogy ha csak egyetlen hajónak is sikerül keresztülhaladnia közöttük, soha többé nem mozdulnak el.

23. Az argonauták ezután a mariandüoszok közé érkeztek, ahol Lükosz király szívélyesen fogadta őket. Itt egy vadkan halálra sebezte Idmónt, a jóst, és Tiphüsz is meghalt; Ankaiosz vállalta, hogy átveszi helyette a hajó kormányzását.

Elhajóztak a Thermódón és a Kaukaszosz mellett, majd a Phaszisz folyóhoz értek. Ez a folyó már Kolkhisz területéhez tartozik. A hajó befutott a kikötőbe, Iaszón pedig Aiétész elé járult. Feltárta előtte Peliasztól kapott megbízatását, és kérte, adja neki az aranygyapjút. Aiétész oda is ígérte, azzal a feltétellel, ha Iaszón igába fogja a bronzpatájú bikákat. A két hatalmas és vad bikát Héphasztosz ajándékozta Aiétésznek, patáik bronzból voltak és szájukból tüzes lehelet áradt. Ha pedig Iaszónnak sikerül befognia őket, folytatta Aiétész, sárkányfogakat kell majd elvetnie. Athéna ugyanis sárkányfogakat ajándékozott Aiétésznek, annak a felét, amit Kadmosz vetett el Thébaiban. Miközben Iaszón azon tépelődött, miképpen tudná befogni a bikákat, szerelemre lobbant iránta Médeia, Aiétész- és az Ókeanosz-sarj, Eidüia varázshatalmú leánya. Mivel attól tartott, hogy a bikák megölik Iaszónt, apja tudta nélkül felajánlotta neki, hogy segít igába fogni őket, és a gyapjút is megszerzi, ha Iaszón megesküszik, hogy feleségül veszi, és magával viszi Hellaszba. Iaszón megesküdött rá, Médeia pedig adott neki valami varázsszert, és meghagyta, hogy mielőtt a bikák befogására indulna, kenje be vele lándzsáját, pajzsát és a saját testét, mert ezzel megkenve egy álló napig sem tüztől, sem fémtől nem eshet bántódása. Azt is elárulta neki, hogy ha elveti a sárkányfogakat, fegyveres férfiak fognak kikelni a földből, és rárontanak. Mihelyt egy csapatba verődnének, folytatta Médeia, hajítson közéjük egy kődarabot, erre majd egymásnak esnek, Iaszón pedig lemészárolhatja őket. Iaszón meghallgatta a leány szavait, bekente magát a kenőccsel, a templom melletti ligetbe sietett, és megkereste a bikákat; ezek töméntelen tüzet okádva rárontottak, ám Iaszónnak sikerült igába fognia őket. Elhintette a sárkányfogakat, és kikeltek a földből a fegyveres férfiak; amikor látta,

hogy már jócskán vannak, észrevétlenül köveket hajigált közéjük, mire azok egymásnak rontottak, Iaszón pedig odament hozzájuk, és lemészárolta őket. S bár a bikákat igába fogta, Aiétész mégsem adta oda a gyapjút, sőt azon járt az esze, hogy felgyújtja az Argót, és megöli utasait. Médeia azonban elejét vette ennek: az éj leple alatt elvezette Iaszónt a gyapjúhoz, a kenőcs segítségével álomba ringatta az ott örködő sárkányt, majd a gyapjúval a kezében Iaszónnal együtt az Argóhoz sietett. Vele tartott fivére, Apszürtosz is. Még azon az éjjelen tengerre is szálltak mindahányan.

24. Aiétész Médeia vakmerő mesterkedéseinek hírére üldözőbe vette a hajót. Amikor Médeia észrevette, hogy apja közeledik feléjük, megölte tulajdon fivérét, a tetemet feldarabolta és a mélybe vetette. Aiétész összeszedegette fia elszórt tagjait, s így lemaradt az üldözésben. Végül is visszafordult, a megmenekített tagokat eltemette, és a helyet elnevezte Tomainak. Majd pedig sok-sok kolkhiszi polgárt küldött az Argó felkutatására, azzal a fenyegetéssel, hogy ha nem hozzák vissza Médeiát, a leánynak szánt büntetéssel fognak lakolni. Szétszéledtek tehát, és mindegyikük máshol kereste a hajót. Az argonauták elhajóztak az Eridanosz folyó mellett, Zeusz pedig - mivel haragudott Apszürtosz meggyilkolásáért - szörnyű vihart zúdított rájuk, s ezzel messze térítette őket a menetiránytól. Éppen az Apszürtidesz-szigetek mellett hajóztak el, amikor megszólalt a hajó, és kijelentette, hogy Zeusz haragja mindaddig nem hagy alább, míg el nem mennek Auszoniába, és Kirké meg nem tisztítja őket Apszürtosz meggyilkolásának bűnétől. Elhajóztak tehát a ligurok és a kelták mellett, átszelték a Szardíniai-tengert, és Türrhéniát érintve megérkeztek Aiaiéba. Itt oltalomkeresőként Kirké elé járultak, aki megtisztította őket.

25. Amikor elhaladtak a szirének mellett, Orpheusz a saját dalaival tartotta vissza tőlük az argonautákat. Egyedül Butész úszott át hozzájuk: de Aphrodité magával ragadta és Lilübaionban telepítette le. A szirének után a Szkülla, a Kharüdisz és a Bolygó Sziklák fogadták a hajót. A sziklákból hatalmas lángnyelvek csaptak a magasba, és füst szállt felfelé. Ámde Héra utasítására Thetisz a néréiszek segítségével átvezette közöttük a hajót.

Miután elhagyták Thrinakia szigetét, és rajta Héliosz marháit, a phaiákok szigetére, Korkürára értek, ahol Alkinoosz király uralkodott. Eközben a kolkhisziak egy része - mivel nem találtak a hajó nyomára, a keraunoszi hegyekben telepedett le, egy másik csoportjuk pedig Illüriába ment, és megtelepedett az Apszürtidesz-szigeteken. Néhányan azonban eljutottak a phaiákokhoz, megtalálták az Argót, és követelték Alkinoosztól Médeia kiadatását. Alkinoosz kijelentette, hogy abban az esetben, ha Médeia együtt hált már Iaszónnal, hozzáadja feleségül, ha viszont még szűz, vissza fogja küldeni az apjához. Arété, Alkinoosz felesége azonban még idejekorán hozzáadta Médeiát Iaszónhoz; a kolkhisziak ott maradtak a phaiákoknál, az argonauták pedig Médeiával együtt továbbhajóztak.

26. Éjszaka heves viharba került a hajó, Apollón azonban kiállt a Melantiosz-szirtekre, nyílat a tengerbe lőtte, s a felvillanó fénynél az argonauták a közelben szigetet pillantottak meg. Kikötöttek rajta, s mivel váratlanul tűnt fel (*anaphénai*), elnevezték Anaphénak. Oltárt emeltek a fénylő Apollónnak, áldozatot mutattak be, majd ünnepi lakomát csaptak. Médeia tizenkét szolgálólánya, akiket még Arété ajándékozott neki, tréfásan gúnyolódni kezdett a hősökkel; innen ered az a szokás, hogy az áldozat bemutatása közben gúnyolódnak az asszonyok.

Ismét tengerre szálltak, s eljutottak Kréta szigetéhez, de Talósz nem engedte, hogy kikössenek. Erről a Talószról némelyek úgy tudják, hogy a bronzkori nemzedékből származik, mások szerint Héphaisztosz ajándékozta volna Minósznak. Bronzember volt, de bikának is szokták mondani. Egyetlen ér futott a nyakától le egészen a bokáig, s a végét bronzszög tömitette el. Minden áldott nap háromszor körülszaglászta a szigetet. Így pillantotta meg a közeledő Argót

is, és nyomban köveket hajigált feléje. Médeia cselhez folyamodott, és sikerült megölnie: vannak, akik úgy tudják, hogy csodaszereivel örületet bocsátott rá, mások szerint megígérte Talósznak, hogy halhatatlanná teszi, de kirántotta belőle a szöveget, Talósz pedig elvérzett és meghalt. Némelyek szerint meg úgy pusztult el, hogy Poiasz nyila a bokájába fúródott.

Egyetlen itt töltött éjszaka után Aigina szigetére értek, s itt ki is kötöttek, hogy vizet szerezzenek. A vízszerezésből verseny kerekedett. Innen, Euboiát és Lokriszt maguk mögött hagyva, megérkeztek Iólkoszba, s mindent összevéve hajóútjuk négy hónapig tartott.

27. Peliasz már lemondott az argonauták visszatéréséről, és elhatározta, hogy megöli Aiszónt. Aiszón azonban azt kérte, hogy maga végezhesen magával: áldozatot mutatott be, bátran kiitta az áldozati bika vérét, s meghalt. Iaszón anyja elátkozta Peliaszt, és felakasztotta magát; egy apró gyermek maradt utána, Promakhosz, Peliasz azonban az árván maradt gyermeket is megölette. Iaszón hazatért, átadta a gyapjút, és csak az alkalmat leste, hogy megbosszulhassa a rajta esett sérelmeket. Előbb társaival együtt az Iszthmoszra hajózott, a hajót Poszeidónnak ajánlotta, de aztán szólt Médeiának, hogy eszeljen ki valamit, miként büntethetné meg Peliaszt. Médeia bement a királyi palotába, és rábeszélte Peliasz leányait, hogy apjuk testét darabolják fel és főzzék meg; ha megteszik - folytatta -, ő varázsfüvek segítségével vissza fogja fiatalítani. És hogy hitelt adjanak szavának, feldarabolt egy kost, megfőzte és báránnyá változtatta. A leányok most már hittek neki, feldarabolták és megfőzték az apjukat. Akasztosz Iólkosz lakóival együtt eltemette az apját, Iaszónt és Médeiát pedig száműzte Iólkoszból.

28. Iaszón és Médeia Korinthoszba mentek, és itt tíz boldog évet töltöttek el együtt. Hanem akkor Korinthosz királya, Kreón eljegyezte Glauké nevű leányát Iaszónnal, aki most elhagyta Médeiát, és feleségül vette a királyleányt. Médeia megidézte mindazokat az isteneket, akikre Iaszón megesküdött egykor, sűrű szemrehányásokat tett Iaszón hálátlanságáért, az új feleségnek pedig mérgekkel átitatott peploszt küldött ajándékba. Amikor Glauké belebújt, segítségére siető apjával együtt a perzselő tűz martaléka lett. Médeia megölte Iaszóntól született gyermekeit, Mermeroszt és Pherészt, majd felszállt egy szárnyas sárkányok vontatta kocsira, amelyet Héliosz adott neki, és Athénba menekült. Egy másik változat szerint a menekülő Médeia élve hagyta ott még csecsemő gyermekeit, ugyanis oltalomkérőként odaültette őket a hegyen álló Héra-templom oltárára, de a korinthusziak levették onnan és agyonverték a gyermekeket.

Médeia megérkezett Athénba, feleségül ment Aigeuszhoz, és szült neki egy Médosz nevű fiút. Később azonban Thészeusz életére tört, ezért gyermekével együtt száműzték Athénból. A fiú sok barbár népet leigázott, és az uralma alá került területnek a Média nevet adta; végül az indusokkal vívott harcban esett el. Médeia visszament Kolkhiszba, de nem fedte fel kilétét. Itt megtudta, hogy Aiétészt bátyja, Perszész időközben megfosztotta a királyságtól. Megölte Perszészt, és visszaadta apjának az uralmat.

Második könyv

I.

1. Miután áttekintettük Deukalión nemzetségét, rátérhetünk az Inakhoszéra.

Ókeanosznak és Téthüsznek született egy Inakhosz nevű fia; róla kapta nevét az argoszi Inakhosz folyó. Inakhosztól és Meliától, Ókeanosz leányától két fiú született, Phoróneusz és Aigialeusz. Aigialeusz utód nélkül halt meg, és az egész környék az Aigialeia nevet kapta. Phoróneusz, aki a később Peloponnészosznak nevezett egész terület királya volt, Télediké nimfával nemzette Apiszt és Niobét. Apisz a királyság helyébe a türanniszt állította, és mint gögös türannosz, a Peloponnészoszt a saját neve után elnevezte Apiának, ezért Thelxión és Telkhisz összeesküvést szőttek ellene. Utód nélkül halt meg, majd Szarapisz néven isteni tisztelet övezte. Niobétól és Zeustól született Argosz (Niobé volt egyébként az első halandó nő, akivel Zeus együtt hált), és Akuszilaosz szerint Pelaszgosz is, akiről a Peloponnészosz lakóit pelaszgoknak nevezték el. Hésziodosz a föld szülöttének nevezi Pelaszgoszt.

2. Hanem erre még vissza fogunk térni. Amikor Argosz átvette az uralmat, a Peloponnészoszt a saját neve után Argosznak nevezte el. Feleségül vette Euadnét, Sztrümón és Neaira leányát, és Ekbaszoszt, Peiraszt, Epidauroszt és Kriaszoszt nemzette vele, ez utóbbi vette tőle át a királyságot.

Ekbaszosz fia volt Agénór, Agénóré meg Argosz, akit csupa-szemnek neveznek. Az egész testét szemek borították, és kivételes testi ereje volt; megölte az Arkádiában pusztító bikát, bőrét pedig magára öltötte. Párharcban végzett a szatírral is, aki az arkadiaiakat zaklatta és állataikat tizedelte. Állítólag Tartarosz és Gé leányát, Ekhidnát, aki az arra vetődő utasokat szokta fosztogatni, álmában megleste és azt is megölte. Apisz meggyilkolásáért is bosszút állt: megölte a gyilkosokat.

3. Argosztól és Iszménétől, Aszóposz leányától született Iaszosz, s állítólag az ő gyermeke volt Ió. Ugyanakkor Kasztór, a *Khronika* szerzője, és több tragédiaíró is Inakhosz leányának mondják Iót, Hésziodosz és Akuszilaosz pedig Peirén sarjaként emlegetik. Ió Héra papnője volt, és Zeus elcsábította. Amikor Héra leleplezte őket, Zeus kézrátétellel fehér tehénné változtatta a leányt, és megesküdött, hogy egy ujjal sem nyúlt hozzá. Ezért mondja Hésziodosz, hogy a szerelmi eskü nem vonja magára az istenek haragját. Héra elkérte Zeustól a tehenet, és a csupaszem Argosz őrizetére bízta. Phereküdész azt állítja, hogy Argosz Aresztór fia volt, Aszklépiadész szerint Inakhoszé, Kerkópsz szerint Argosztól és Aszóposz leányától, Iszménétől született, Akuszilaosz a föld szülöttének mondja. Argosz Mükénai ligetében egy olajfához kötözte Iót, de Zeus parancsot adott Hermésznek, hogy lopja el a tehenet. Hierax árulkodása miatt nem tudta észrevétlenül ellopni, ezért kővel halálra sebezte Argoszt, s azóta nevezik Hermészt Argoszölőnek. Héra böglyt küldött a tehenre, aki először a róla elnevezett Ión-öbölhöz ért, majd Illúrián át a Haimosz-hegységet maga mögött hagyva keresztülment a thrákiai szoroson, amelyet azóta Boszporosznak hívnak. Innen Szkúthiába, majd a kimmerek földjére ért. Számos helyet bebarangolt, és átúszott sok-sok tengeren Európában és Ázsiában, míg végül Egyiptomba érkezett. Itt végre visszanyerte eredeti alakját, és a Nílus folyó partján életet adott Epaphosz nevű fiának. Héra kérésére a kúreszek elrejtették a gyermeket, Zeus azonban rájött, és megölte a kúreszeket. Ió gyermeke keresésére indult. Bebolyongta egész Szüriát (mivel megsúgták neki, hogy a bübloszok királyának a felesége szoptatja a gyermeket), megtalálta Epaphoszt, visszatért Egyiptomba, és feleségül ment az egyiptomiak akkori királyához, Télegonoszhoz. Szobrot állított Démétérnek, és mivel az egyiptomiak Íszisznak nevezik Démétért, Iót is Íszisznak szólították.

4. Epaphosz Egyiptom királya lett, feleségül vette Memphiszt, Neilosz leányát, várost alapított, amelyet felesége nevére Memphisznek nevezett el, és leányt nemzett, Líbüát, akiről Líbüa kapta a nevét. Líbüa ikreket szült Poszeidónnak, Agénórt és Béloszt. Agénór átköltözött Phoinikiába, ott uralkodott, és hatalmas családnak lett az őse. Róla majd később beszélünk. Bélosz Egyiptomban maradt, ő lett Egyiptom királya, feleségül vette Neilosz leányát, Ankhinoét, és ikrei születtek, Aigüptosz és Danaosz, Euripidész szerint pedig még Képheusz és Phineusz is. Danaoszt Líbüában telepítette le Bélosz, Aigüptoszt Arábiában. Egyébként Aigüptosz hódította meg a melampuszok országát, s a saját neve után nevezte el Egyiptomnak. Aigüptosznak sok-sok feleségétől összesen ötven fia született, Danaosznak pedig ötven leánya. Később viszály támadt közöttük a királyság miatt, s Danaosz, mivel félt Aigüptosz fiaitól, Athéna tanácsára hajót épített - ő volt az első hajóépítő -, beleültette leányait, és elmenekült. Rhodosz szigetére érve szobrot emelt a lindoszi Athénának, majd Argoszba érkezett, ahol az akkori király, Gelanór átadta neki az uralmat. Danaosz leigázta az országot, és lakóit önmagáról danaoszoknak nevezte el. Azon a vidéken pedig nem volt víz, mivel Poszeidón, Inakhosz iránti haragjában, kiszárította a forrásokat. Inakhosz ugyanis kijelentette, hogy az a föld Héráé. Danaosz tehát elküldte vízért a leányait. Egyikük, Amümóné vízkeresés közben nyilával célba vett egy szarvast, de egy alvó szatírt talált el helyette. A szatír felugrott, és tüstént elfogta a vágy, hogy egyesülhessen a leánnyal. Megjelent azonban Poszeidón, a szatír pedig azon nyomban elmenekült. Amümóné együtt halt az istennel, aki ezután megmutatta neki a lernai forrásokat.

5. Aigüptosz fiai átjöttek Argoszba; kérlelni kezdték Danaoszt, hogy hagyjon fel az ellenségeskedéssel, és adja hozzájuk leányait. Danaosz, bár nemigen hitt a fogadkozásaiknak, és még élt benne a száműzetés rossz emléke is, végül is beleegyezett a házasságokba, és kisorsolta a leányokat. Hüpermnésztrát, aki a legidősebb volt, Lünkeusznak szemelték ki, Gorgophonét meg Próteusznak, mivel ezt a két Aigüptosz-fit a királyi családból származó Argüphié szülte. A többiek közül Buszirisz, Enkeladosz, Lükosz és Daiphron Automatét, Amümónét, Agauét és Szkaiét nyerték feleségül; ezeket a leányokat királyi vér, Európé szülte Danaosznak, Gorgophonét és Hüpermnésztrát pedig Elephantisz. Isztrosznak jutott Hippodameia, Khalkodónnak Rhodia, Agénórnak Kleopatra, Khaitosznak Aszteria, Diokorüosztésznek Hippodameia, Alkésznak Glauké, Alkménórnak Hippomedúsa, Hippothoosznak Gorgé, Eukhénórnak Iphimedúsa, Hippolütosznak pedig Rhodé. Ezt a tíz fiút egy arab asszony szülte, a leányokat pedig erdei nimfák; egyeseket Atlanteié, másokat Phoibé. Agaptolemoszé lett Peiréné, Kerketészé Dóron, Eurüdamaszé Phartisz, Aigioszé Mnésztra, Argeioszé Euippé, Arkhelaoszé Anaxibia, Menemakhoszé pedig Néló. Ez a hét fiú egy phoinikiai asszonytól született, a leányokat pedig egy aithiopiai asszony szülte. Túrnia fiainak Memphisz leányai jutottak, mégpedig sorshúzás nélkül, csupán nevük hasonlósága alapján: így nyerte el Kleitosz Kleitét, Szthenelosz Szthenelét, Khrüszipposz pedig Khrüszippét. Kaliadnének, a vízi nimfának tizenkét fia egy másik vízi nimfa, Polüxó leányait sorsolta ki egymás közt. A fiúk neve: Eurülokhosz, Phantész, Periszthenész, Hermosz, Drüasz, Potamón, Kisszeusz, Lixosz, Imbrosz, Bromiosz, Polüktór és Khthoniosz, a leányoké: Autonoé, Theanó, Élektra, Kleopatra, Eurüdiké, Glaukippe, Anthéleia, Kleodóré, Euippé, Erató, Sztügné és Brüké. Azok a fiúk, akiket Gorgó szült Aigüptosznak, Pieria leányait sorsolták ki maguk között: Periphasznak jutott Aktaié, Oineusznak Podarké, Aigüptosznak Dióxippé, Menalkésznak Adité, Eamposznak Óküpeté, végül Idmónnak Pülargé. A legifjabbak közül pedig Idasz Hippodikét nyerte el, Daiphron Adiantét (ezeknek a leányoknak Herszé volt az anyjuk), Pandiónnak Kallidiké jutott, Arbélosznak Oimé, Hüperbiosznak Kelainó, Hippokorüosztésznek pedig Hüperippé. Ezeket a fiúkat Héphasztiné szülte, a leányokat pedig Krinó.

Miután kisorsolták a jegyespárokat, Danaosz lakomát rendezett, és töröket osztott ki leányai között, akik az egy Hüpermnésztra kivételével megölték alvó férjüket; ő is csak azért kegyelmezett meg Lünkeusznak, mert az tiszteletben tartotta szüzességét. Danaosz büntetésből bezárta és fogságban tartotta Hüpermnésztrát. A többiek férjük fejét elásták Lernában, testüket pedig a városfalak előtt temették el. Zeusz parancsára Athéna és Hermész megtisztította őket a gyilkosságtól. Később Danaosz Hüpermnésztrát hozzáadta Lünkeushoz, a többieket pedig az atlétikai verseny egy-egy győzteséhez.

Amümóné Poszeidónnak szült egy Naupliosz nevű fiút. Ez a Naupliosz hosszú életű volt; a tengeren hajózva jelzőtüzekkel csalta halálba az arra vetődő utasokat. Végül ő is így halt meg. De még mielőtt meghalt volna, feleségül vette Katreusz leányát, Klümenét - így tudják a tragédiaköltők, de a *Nosztói* szerzője Philürát mond; Kerkópsz szerint meg Hészionét -, és Palamédészt, Oiaxot és Nauszimedont nemzette.

II.

1. Danaosz halála után Lünkeusz lett Argosz királya, és Hüpermnésztrával nemzett egy Abasz nevű fiút, akinek Mantineusz leánya, Aglaie ikreket szült, Akriszioszt és Proitoszt. Az ikrek már anyjuk hasában is civódtak egymással, amikor pedig felcseperedtek, viszály támadt közöttük a királyság miatt, és ebben a háborúban találták fel a pajzsot. Akrisziosz győzött, és Proitoszt száműzte Argoszból. Proitosz Lúkiába menekült Iobatészhez, vagy mások szerint Amphianaxhoz, és feleségül vette ennek leányát, akit Homérosz Anteiának nevez, a tragédiaköltők pedig Sztheneboiának. Apósa egy lúkiái sereg élén visszakísérte a szülővárosába, s közben ő elfoglalta Tirünszöt, amelyet kérésére a küklópszok erődökkel láttak el. A fivérek ezután felosztották egymás között Argoliszt, és le is telepedtek benne.

2. Akrisziosz Argosz királya lett, Proitosz meg Tirünszé. Akrisziosznak Lakedaimón leányával, Eurüdikével kötött házasságából született Danaé, Proitosznak Sztheneboia szülte Lüszippét, Iphinoét és Iphianasszát. Felnőtt korában mindhárom leány megtévelyült, mert - így beszéli el Hésziodosz - visszautasították Dionüszosz beavatási szertartásait, Akuszilaosz szerint meg azért, mert nem adták meg a tiszteletet a fából készült Héra-szobornak. Eszeveszetten bolyongtak Argolisz-szerte, majd keresztülvonultak Arkadián és végig a Peloponnészoszon, minden illemnek fittyet hányva ide-oda nyargalásztak a pusztaságban. A jós Melampusz, Amüthaónnak és Abasz leányának, Eidomenének a fia, a gyógyírekkel és megtisztítással történő gyógyítás feltalálója megígérte, hogy az ország egyharmadának fejében meggyógyítja a leányokat. Mivel Proitosz nem fogadta el a gyógyításért szabott magas árat, leányai még jobban örjöngeni kezdtek, és velük együtt most már a többi asszony is, akik megölték tulajdon gyermekeiket, és otthonukat odahagyva szintén a pusztaságban kóboroltak. Amikor tovább romlott a helyzet, Proitosz már megadta volna a kért fizetséget, Melampusz azonban csak azzal a feltétellel volt hajlandó orvosolni a bajt, ha fivére, Biasz is kap egyharmadot az országból. Proitosz attól tartott, hogy ha tovább halogatják a gyógyítást, Melampusz még követelődőbb lesz, így hát beleegyezett, hogy ennyi legyen a gyógyítás díja. Melampusz ekkor maga mellé vette a legizmosabb ifjakat, és harci üvöltésekkel, eszeveszett táncokkal lekergette az asszonyokat a hegyekből, vissza Sziküónba. A legidősebb leány, Iphinoé menekülés közben meghalt, a másik kettőnek a megtisztítás segítségével sikerült kijózanodnia. Proitosz hozzáadta őket Melampuszhoz és Biaszhoz, ő maga pedig nemzett később egy Megapenthész nevű fiút.

III.

1. Bellerophontész, Sziszüphosz fiának, Glaukosznak a fia véletlenségből megölte Déliadész nevű fivérét, vagy mások szerint Peirént, illetve Alkimenészt, majd felkereste Proitoszt, aki megtisztította őt. Sztheneboia beleszeretett, és levélben találkát kért tőle. Bellerophontész visszautasító válasza után azt hazudta Proitosznak, hogy Bellerophontész házasságtörésre szólító levelet írt neki. A hiszékeny Proitosz erre átnyújtott egy levelet Bellerophontésznek azzal, hogy vigye el Iobatészhez. A levélben pedig az állt, hogy Iobatész tegye el láb alól Bellerophontészt. Iobatész elolvasta az üzenetet, majd parancsot adott Bellerophontésznek, hogy ölje meg a khimairát. Biztos volt benne, hogy a vadállat elpusztítja Bellerophontészt, hiszen elejtése komoly próbatételt jelentett volna több embernek is, nemhogy egyetlen személynek. Oroszlántestű, kígyófarkú szörny volt, három feje közül a középső kecskefej, mely még tüzet is okádott. Szüntelenül pusztította a vidéket, tizedelte az állatokat, egyetlen lényében ugyanis három állat ereje lakozott. Azt beszélik így tudja Homérosz is -, hogy a khimairát Amiszódarosz nevelte fel, Hésziodosz szerint viszont Tüphón és Ekhidna gyermeke volt.

2. Bellerophontész felült szárnyas lovára, a Pégaszoszra, amelyet Medúza szült Poszeidónnak, a magasba emelkedett, és nyilával megölte a khimairát. E próbatétel után Iobatész azt parancsolta Bellerophontésznek, hogy vívjon meg a szölümoszokkal. Amikor velük is végzett, az amazónokkal kellett szembeszállnia. Miután megölte őket, Iobatész kiválogatta a lúkiái harcosok színe-javát, és meghagyta nekik, hogy álljanak lesbe, és öljék meg Bellerophontészt. Bellerophontész ezekkel is leszámolt, Iobatész pedig csak ámult-bámult, majd megmutatta neki a levelet, és kérlelte őt, hogy maradjon udvarában. Hozzáadta leányát, Philonoét, és halálos ágyán ráruházta a királyságot.

IV.

1. Amikor Akrisziosz fiúgyermekének születése felől kért jóslatot, azt a választ kapta az istentől, hogy leánya fiat fog szülni, és ez a fiú majdan megöli őt. Akrisziosz tartott a jóslattól, készítettett hát egy föld alatti bronzkamrát, és abban őrizte Danaét. Proitosznak azonban - amint némelyek tudni vélik - mégis sikerült őt elcsábítania; innen eredne a testvérek közötti viszály. Mások meg úgy tudják, hogy Zeusz arannyá változott, a tetőn keresztül Danaé ölébe hullott és egyesült vele. Amikor Akrisziosz megtudta, hogy Danaé világra hozta Perszeuszt, nem hitte el, hogy Zeusz volt a csábító, és leányát a csecsemővel együtt faládában a tengerre vetette. A láda Szeriphosz partjára sodródott, ahol Diktüsz magához vette és felnevelte a fiút.

2. Szeriphosz sziget királya, Polüdektész, aki Diktüsz bátyja volt, beleszeretett Danaéba, de a közben férfivá cseperedett Perszeusz miatt nem tudott a közelébe férközni. Ezért azzal az ürüggyel, hogy nászajándékot gyűjt Oinomaosz leányának, Hippodameiának az esküvőjére, összehívta a barátait, köztük Perszeuszt is. Amikor Perszeusz nagylelkűen kijelentette, hogy még a Gorgó-fő megszerzésétől sem riadna vissza, Polüdektész a többiektől lovakat kért, Perszeusz felajánlott lovait viszont nem fogadta el, hanem megparancsolta neki, hogy hozza el a Gorgó fejét. Perszeusz tehát Hermész és Athéna oltalma alatt megérkezett Phorkosz leányaihoz, Enüóhoz, Pephredóhoz, Deinóhoz. Kétó szülte őket Phorkosznak, a Gorgók nővérei voltak, már a világra is banyának jöttek. Hármójuknak összesen egy szeme és egy foga volt, ezeket egymás közt felváltva használták. Perszeusznak sikerült megkaparintania a fogat és a szemet, és amikor a nővérek visszakövetelték tőle, kijelentette, hogy csak akkor adja

vissza, ha megmutatják neki a nimfákhoz vezető utat. A nimfáknak volt egy szárnyas saruja meg egy kibisze, ami állítólag nem más, mint tarisznya (tanú rá Pindaros, de *A pajzs*-ban Hésziódosz is azt mondja, hogy Perszeusz

*széles egész vállát elfedte-takarta a szörnyű
Gorgó-fő, dagadó kibiszeiben;*

egyébként ruhát és élelmiszert tesznek bele, innen a neve). Náluk volt - úgy mondják - Hadész sisakja is. A Phorkiszok megmutatták az utat, Perszeusz pedig visszaadta nekik a fogat és a szemet. Nemsokára megérkezett a nimfákhoz, ahol mindent megkapott, amiért jött: a tarisznyát vállára vetette, bokájára felcsatolta a sarut, és fejére tette a sisakot. Ennek birtokában ő maga tetszése szerint látott mindenkit, mások azonban észre se vették. Hermészről még egy gyémántszarvát is kapott, majd elrepült az Ókeanosz felé, és álmukban lepte meg a Gorgókat, Szthenót, Eurüalét és Medúszát. Hármójuk közül egyedül Medúza volt halandó, ezért kellett Perszeusznak éppen az ő fejét hazavinnie. A Gorgók feje körül pikkelyes kígyók tekergőztek, fogaik mint a disznóagyarak, kezük bronzból, szárnyuk aranyból volt, de azért repülni is tudtak. Aki rájuk nézett, menten kővé változtatták. Perszeusz odaállt az alvó Gorgók elé, Athéna pedig kézen fogta őt; akkor elfordult, belepillantott a bronzpajzsba, s a Medúza tükörképét figyelve levágta a Medúza fejét. Ebben a pillanatban a Gorgóból előugrott egy szárnyas ló, a Pégaszosz, s vele Khrüszáor, Gérüonész apja. Mindkettőt Poszeidón nemzette a Gorgóval.

3. Perszeusz a Medúza fejét a kibiszebe tette, majd elindult visszafelé, a Gorgók pedig, mielőtt felriadtak álmukból, üldözőbe vették. A sisak azonban elrejtette Perszeuszt, úgyhogy nem láthatták meg.

Képheus király birodalmába, Aithiópiába érkezve, Perszeusz rátalált a király leányára, akit kitettek egy tengeri szörny martalékául. Kasszipeia, Képheus felesége ugyanis szépségversenyre kelt a néréiszekkel, és azzal kérkedett, hogy mindegyiküknél különb. A néréiszek megharagudtak rá, Poszeidón pedig osztotta haragjukat, és árvizet küldött a vidékre, sőt tetejébe még egy tengeri szörnyet is. Ammón azt a jóslatot adta, hogy csakis úgy szűnik meg a csapás, ha Kasszipeia leánya, Andromeda a szörny prédája lesz. Képheus az aithiopszok unszolására kénytelen volt engedelmessé válni, és leányát egy sziklához kötözte. Így pillantotta meg őt Perszeusz, beleszeretett, és ígéretet tett Képheusnak, hogy megöli a szörnyet, ha feleségül veheti a megmentett leányt. Megállapodásukat esküvel is megerősítették, majd Perszeusz megküzdött a szörnyvel, megölte, és kiszabadította a leányt. Ám Phineusz, Képheus bátyja, aki előzőleg eljegyezte Andromedát, összeesküvést szőtt Perszeusz ellen. Perszeusz felfedte az összeesküvést, megmutatta a Gorgó-főt, és Phineuszt társaival együtt menten kővé változtatta. Aztán visszatért Szeriphosz szigetére, ahol anyja Polüdektész erőszakossága elől Diktüszszel együtt éppen az oltárnál keresett menedéket. Perszeusz a királyi palotába sietett, mivel Polüdektész itt időzött a barátaival. Elfordulva felmutatta a Gorgó-főt, azok odanéztek, és mozdulatukat, arckifejezésüket is megőrizve azon nyomban kővé változtak. Perszeusz Diktüszzt ültette Szeriphosz trónjára, a sarut, a kibisze és a sisakot visszaadta Hermésznek, a Gorgó-főt pedig Athénának ajándékozta. Hermész mindent visszajuttatott a nimfáknak, Athéna meg pajzsa közepére tűzte a Gorgó-főt. Vannak, akik azt állítják, hogy Athéna vágta le a Medúza fejét, mert, úgymond, a Gorgó versenyre akart kelni Athénával, hogy melyikük a szebb.

4. Perszeusz Danaiéval és Andromedával együtt Argoszba sietett, hogy találkozzék Akrisziosszal. Akrisziosz annyira félt a jóslattól, hogy Perszeusz jövetelének hírére elhagyta Argoszt, és a pelaszgok földjére menekült. Akkortájt rendezett Teutamidasz, a lariszaik

királya elhunyt atyja emlékére atlétikai versenyt, amelyen Perszeusz is részt kívánt venni: az öttusában diszkoszát Akrisziosz lábára hajította, aki nyomban meghalt. Amikor Perszeusz megtudta, hogy jóslatot teljesített be, a város falain kívül eltemette Akriszioszt. Mivel restellt volna visszamenni Argoszbába, és annak örökébe lépni, akit ő maga ölt meg, Tirünszbe ment, és csereüzletet kötött Proitosz fiával, Megapenthésszel. Átadta neki Argoszt, és így Megapenthész lett az argosziak királya, Perszeusz pedig Tirünszé, de rajta kívül Mideiát és Mükénait is megerősítette.

5. Andromedától gyermekei születtek: még mielőtt Hellaszba értek, megszületett Perszész, akit Képheusznál hagytak (állítólag Perszésztől származnak a perzsa királyok), Mükénaiban pedig Alkaios, Szthenelosz, Heleiosz, Mésztór, Élektrüón, és egy Gorgophoné nevű leány, Periérész későbbi felesége.

Alkaiosztól és Pelopsz leányától, Asztüdameiától, vagy mint mások mondják, Guneusz leányától, Laonométól, illetve ismét mások szerint Menoikeusz leányától, Hipponométól született Amphitrüón és egy Anaxó nevű leány; Mésztórnak és Lüsizidikének, Pelopsz leányának a házasságából pedig Hippothoé. Poszeidón elrabolta őt, az Ekhinasz-szigetekre vitte, és ott egyesült vele. Ebből a nászból született Taphiosz, aki megalapította Taphosz szigetét, lakóit pedig téleboészeknek nevezte, mivel messze (*télu*) került (*ebé*) a szülőföldjétől. Taphiosz fia volt Pterelaosz, akit Poszeidón halhatatlanná tett oly módon, hogy arany hajszálat ültetett a fejére. Pterelaosz gyermekei: Khromiosz, Türrannosz, Antiokhosz, Kherszidasz, Mésztór és Euérész.

Élektrüón feleségül vette Alkaios leányát, Anaxót, és nemzett vele egy leányt, Alkménét, és fiúgyermeket, Sztratobátészt, Gorgophonoszt, Phülonomoszt, Kelaineuszt, Amphimakhoszt, Lüsizinomoszt, Kheirimakhoszt, Anaktórt és Arkhelaoszt, és őrüknek még egy fáttyúgyermeket is, Likümnioszt egy Mideia nevű phrüg asszonnyal.

Szthenelosznak és Pelopsz leányának, Nikippének a nászból született Alküoné és Medúsa, később pedig Eurüsztheus, aki Mükénai királya lett. Mielőtt ugyanis világra jött volna Héraklész, Zeus az istenek színe előtt kijelentette, hogy Perszeusznak az a sarja, aki hamarosan megszületik, Mükénai királya lesz. A féltékeny Héra rávette az eileithüiákat, hogy késleltessék Alkméné vajúdását, Eurüsztheus, Szthenelosz fia viszont született meg hét hónappal.

6. Élektrüón uralkodása idején Pterelaosz fiai taphoszi polgárok kíséretében eljöttek Mükénaiba, és maguknak követelték anyai nagyapjuk, Mésztór királyságát. Minthogy Élektrüón nem hallgatta meg őket, el akarták hajtani a marháit. Élektrüón fiai a csorda védelmére keltek, s párviadalban mind kioltották egymás életét. Élektrüón fiai közül egyedül az ifjú Likümniosz maradt életben, Pterelaosz fiai közül meg Euérész, aki a hajókat őrizte. Az életben maradt taphosziak magukhoz vették a marhákat, elhajóztak, és a csordát az éliszi királyára, Polüxenoszra bízta. Amphitrüón később visszavásárolta tőle az állatokat, és elvitte őket Mükénaiba. Élektrüón meg akarta bosszulni fiai halálát, ezért a királyságot, valamint Alkméné nevű leányát Amphitrüón gondjaira bízta, megeskerve, hogy visszatéréséig érintetlenül őrizze meg. Ő maga pedig hadjáratot indított a téleboészek ellen. Amphitrüón közben visszaszerezte a csordát, s amikor az egyik marha elbitangolt, megdobta az éppen keze ügyében lévő buzogánnyal; a buzogány az állat szarváról visszapattanva Élektrüón fejének repült, és halálra sújtotta. Szthenelosz ezzel az ürüggyel száműzte Amphitrüont Argoszból, és maga vette át Mükénai és Tirünsz felett az uralmat. Majd magához rendelte Pelopsz fiait, Atreuszt és Thüesztészt, és rájuk bízta Mideiát.

Amphitrüón Alkménével és Likümniosszal együtt Thébaiba érkezett, ahol Kreón megtisztította bűnétől, és nővérét, Perimédét hozzáadta Likümnioszhoz. Alkméné kijelentette, hogy

csak akkor megy feleségül Amphitrüönhöz, ha előbb megbosszulja fivére halálát. Amphitrüón megígérte, hogy bosszút áll, hadat indított a téleboészek ellen és Kreónt is segítségül hívta. Kreón hajlandó volt segíteni, azzal a feltétellel, ha előbb Amphitrüón megszabadítja a Kadmeiát a rókától: egy nekivadult nőstény róka pusztított ugyanis benne. Amphitrüón elvállalta ugyan a feladatot, a sors azonban úgy rendelte, hogy a rókát senki fia el nem pusztíthatta.

7. Amíg tartott a csapás, a thébaiak havonta kitétek egy városbeli gyermeket az állatnak, s ha nem így cselekednek, még többet elragadott volna. Amphitrüón elment hát Athénba, felkereste Déioneusz fiát, Kephaloszt, és rábeszélte, hogy a téleboészekről szerzendő zsákmány egy részének fejében hadd vihesse magával a vadászatra azt a kutyát, amelyet Prokrisz hozott Krétáról Minosz ajándékaként. Ennek az állatnak ugyanis az volt a sorsa, hogy amit üldözőbe vesz, azt el is ejti. Mikor a kutya üldözni kezdte a rókát, Zeusz mindkettőt kővé változtatta. Amphitrüónnak, akit az attikai Thorikoszból Kephalosz, Phókiszból Panopeusz, az argoliszi Heloszból Perszeusz fia, Heleiosz, Thébaiból pedig Kreón támogatott, sikerült feldúlnia a taphosziak szigeteit, de míg Pterelaosz élt, Taphoszt nem tudta elfoglalni. Ám Pterelaosz leánya, Komaithó beleszeretett Amphitrüónba, kihúzta az arany hajszálat apja fejéből, mire Pterelaosz meghalt, Amphitrüón pedig az összes szigetet leigázta. Megölte Komaithót, a zsákmánnyal elhajózott Thébaiba, a szigeteket pedig Heleiosznak és Kephalosznak ajándékozta. Mindketten alapítottak egy-egy várost, melyeket önmagukról neveztek el, és meg is telepedtek benne.

8. Mielőtt Amphitrüón hazatért volna Thébaiba, Zeusz Amphitrüón képében éjnek idején Thébaiba látogatott, az éjszakát háromszorosára nyújtva együtt hált Alkménével, és még a téleboészek közt történekekről is beszámolt neki. Majd megérkezett Amphitrüón, s amikor észrevette, hogy felesége nem túlságosan örül neki, faggatni kezdte, mi baja. Alkméné azt felelte, hogy már előző éjszaka is együtt hált vele, hiszen akkor érkezett. Amphitrüón végül is Teiresziasztól tudta meg, hogy Zeusz együtt hált Alkménével. Alkméné két fiút szült, Zeusznak az egy éjszakával idősebb Héraklést, Amphitrüónnak meg Iphiklést. Amikor Héraklész nyolchónapos volt, Héra két hatalmas kígyót küldött az ágyába, mivel elhatározta, hogy megöli a csecsemőt. Alkméné segítségül hívta Amphitrüónt, közben azonban Héraklész felállt, és két kezével megfojtotta a kígyókat. Phereküdesz azt állítja, hogy Amphitrüón tette a kígyókat az ágyba, mivel meg akarta tudni, melyik az ő gyermeke; s mert Iphiklész elmene-kült, Héraklész viszont állta a sarat, megtudta, hogy Iphiklész az övé.

9. Héraklést Amphitrüón tanította meg a kocsihajtásra, Autolükosz a birkózásra, Eurütosz az íjászatra, Kasztór a vívásra, Linosz pedig a kitharajátékra. Ez a Linosz Orpheusz fivére volt. Eljött Thébaiba, thébai polgár lett, Héraklész pedig agyonverte a kitharájával. Haragjában tette, előzőleg ugyanis Linosz ütötte meg őt. Amikor néhányan perbe fogták a gyilkosság miatt, Héraklész Rhadamantüsz egyik törvényét idézte, melynek értelmében az az ember, aki jogtalanságot kezdeményező személy ellen védekezik, ártatlan. Héraklést felmentették, Amphitrüón azonban félt, hogy megint elkövet majd valami hasonlót, s ezért egy tehenészetbe küldte el őt. Ott nevelkedett Héraklész, és természetével és erejével mindenkit felülmúlt. Aki csak ránézett, láthatta, hogy Zeusz fia. Négy könyök magas volt, és tüzes fény ragyogott a szemében. Soha nem tévesztett célt, sem nyíllal, sem dárdával.

Amikor a tehenészetben elérte a tizenhét éves kort, megölte a Kithairón-hegyi oroszlánt. Ez az oroszlán le-lejött a Kithairón-hegyről, Amphitrüón és Theszpiosz nyájait tizedelte.

10. Theszpiosz Theszpiai királya volt, s őt kereste fel Héraklész, amikor fejébe vette, hogy végez a vadállattal. A király ötven álló napig vendégül látta, s minden éjszaka egy újabb leányát hálatta a vadászatra induló Héraklésszel (éppen ötven leányt szült neki Megamédé,

Arneosz leánya). Azt akarta ugyanis, hogy mindegyikük Héraklésztől szüljön. Héraklész, abban a hiszemben, hogy mindig ugyanazzal hál, valamennyivel egyesült. Végül is megölte az oroszlánt, magára öltötte a bőrét, kitátott pofáját pedig sisakként viselte.

11. A vadászatról hazatérőben összetalálkozott Erginosz követivel, akiket azért küldött Erginosz, hogy beszédjék az adót a thébaiaktól. A thébaiak pedig a következő okból adóztak Erginosznak: Poszeidón onkhésztoszi szent körzetében Menoikeusz Periérész nevű kocsihajtója kövel megsebezte a minüaszok királyát, Klümenoszt. Mire visszavitték Orkhomenoszba, már haldokolt, fiának, Erginosznak pedig meghagyta, hogy álljon bosszút haláláért. Erginosz hadjáratot indított Thébai ellen, sokakat megölt, majd esküvel megerősített szerződésben kikötötte, hogy a thébaiak húsz éven keresztül adót fizetnek neki, éspedig évenként száz ökröt. Ezért az adóért küldték tehát azokat a követeket, de az útjukba akadó Héraklész alaposan megcsúfította őket: fülüket, orrukat, kezüket levágta és a nyakukba kötözte, majd pedig meghagyta nekik, hogy ezt az adót vigyék el Erginosznak és a minüaszoknak. Erginosz feldühödött, és hadat indított Thébai ellen. Héraklész, akinek Athéna adott fegyvereket, a thébaiak élére állva megölte Erginoszt, a minüaszokat pedig megfutamította és arra kötelezte, hogy kétszeres adót fizessenek a thébaiaknak. Történetesen ebben a csatában vesztette életét Amphitrüón is, miután derekasan kivette részét a harcból. Héraklész hősiessége jutalmául elnyerte Kreón legidősebb leányát, Megarát, akitől három gyermeke született: Thérimakhosz, Kreontiadész és Déikoón. Legfiatalabb leányát Kreón Iphiklészhez adta feleségül, akinek már volt egy Iolaosz nevű gyermeke Alkathosz leányától, Automedúszától. Alkménét Amphitrüón halála után Rhadamantüsz, Zeusz fia vette feleségül, és - mintegy száműzetésben - a boiótiai Ókaleiában telepedett le.

Héraklész, miután Eurüosztól elsajátította az íjászat mesterségét, Hermésztől kardot kapott, Apollóntól íjat és nyilakat, Héphaisztosztól arany mellvértet, Athénától pedig peploszt. Buzogányt még Nemeában vágott magának.

12. A minüaszokkal vívott csata után Héra féltékenységében tébolyba kergette Héraklészt, aki Megarától született tulajdon gyermekeit, majd pedig Iphiklész két gyermekét is tűzbe hajította. Ezután száműzetésre ítélte önmagát, majd Theszpiosz megtisztította a bűnétől. Elment Delphoiba, és megkérdezte az istent, hol telepedjék le. A Püthia ekkor szólította őt először Héraklésznek, előtte Alkeidész volt a neve. Azt a választ kapta, hogy telepedjék le Tirünszben, szolgáljon tizenkét esztendő Eurüsztheusznál, hajtsa végre a rábízott tíz feladatot, és ha ezeket mind végrehajtotta, halhatatlan lesz.

V.

1. A jóslat hallatára Héraklész Tirünszbe ment, és rendre teljesítette Eurüsztheusz parancsait. Elsőnek azt a feladatot kapta, hogy hozza el a nemeai oroszlán bőrét. Ez sebezhetetlen lény volt, Tüphón ivadéka. Héraklész útnak indult, hogy megkeresse az oroszlánt. Kleónaiba érkezett, és itt egy Molorkhosz nevű napszámos látta vendégül. Amikor Molorkhosz áldozat bemutatására készült, Héraklész megkérte, hogy várjon harminc napig. Ha épségben térne vissza a vadászatról, akkor áldozzon a megmentő Zeusznak, ha pedig meghalna, akkor neki, a hősnek mutasson be áldozatot. Így indult Nemeába. Ott megtalálta az oroszlánt, és először nyíllal lőtt rá. Amikor azonban kiderült, hogy az állat sebezhetetlen, buzogányt ragadott, azzal kezdte üldözni. Az oroszlán egy kettős bejáratú barlangba menekült. Héraklész azonban elzárta az egyik bejáratot, majd a másikon keresztül rátámadt az állatra, kezét körülfonta a nyakán, és addig fojtogatta, míg meg nem fulladt. Ezután vállára vette és elvitte Kleónaiba,

ahol Molorkhosz, mivel a harmincadik nap már leáldozóban volt, most készült bemutatni a halottat megillető áldozatot. Héraklész áldozott a megmentő Zeusznak, majd Mükénaiba vitte az oroszlánt. Eurüsztheus nagyon megrettent Héraklész bátorságától; meg is tiltotta neki, hogy még egyszer betegye a lábát a városba. A munkáiról is a városkapu előtt kellett számot adnia. Azt is beszélik, hogy félelmében bronzurnát készíttetett magának, amelyet a föld alá rejtett, és a feladatokra egy hírnök, az éliszi Kopreusz, Pelopsz fia révén adott parancsot. Mert Kopreusz megölte Iphitoszt, aztán eljött Mükénaiba, hogy Eurüsztheus megtisztítsa, és utána is nála maradt.

2. A második feladat az volt, hogy ölje meg a lernai hüdrt. A hűdra a lernai mocsarakban élt, ki-kilátogatott a síkságra, és az állatokat meg a vidéket pusztította. Hatalmas testén kilenc fej nőtt, ebből nyolc halandó, a középső halhatatlan. Héraklész kocsira szállt - Iolaosz volt a kocsihajtója -, s meg sem állította a lovakat, míg Lernába nem ért; meg is találta a hüdrt egy domb tetején, az Amümóné-forrás közelében, ahol a barlangja volt. Tüzes nyilakat zúdított rá, hogy kicsalogassa. Amikor végre előjött, Héraklész megragadta és lefogta, az állat azonban a lába köré tekeredett. Az sem segített, hogy Héraklész buzogánnyal kezdte ütni a fejeit: mert minden szétvert fej helyén két másik nőtt ki. Egy hatalmas rák is a hűdra segítségére sietett, harapdálni kezdte Héraklész lábát. Miután a rákkal már elboldogult, segítségül hívta Iolaoszt, aki felgyújtotta a közeli erdő egyik sarkát, és üszkös ágakkal kiégette a hűdra fejeinek gyökereit, hogy ne tudjanak újra kinőni. Miután ilyen módon sikerült végezniük a mindig újránövő fejekkel, Héraklész levágta a halhatatlan fejet is, a Lernán keresztül Elaiuszba vezető út mentén elásta és súlyos sziklatömböt helyezett rá. Majd felvágta a hűdra tetemét, és nyílve szőit megmártotta az epéjében. Eurüsztheus kijelentette, hogy ezt a munkát nem lehet a tíz közé számítani, mivel nem egyedül, hanem Iolaosz segítségével ölte meg a hüdrt.

3. Harmadjára azt a feladatot kapta, hogy a kerúneiai szarvast hozza el elevenen Mükénaiba. Ez az aranyzarvú állat, Artemisz szent szarvasa Oinoében élt. Mivel Héraklész sem megölni, sem megsebesíteni nem akarta, egy álló esztendeig üldözte. A szarvas végül is kifáradt az üldözéstől, és az Artemiszion-hegyen keresett menedéket; onnan azután a Ladón folyóhoz igyekezett, hogy átkeljen rajta. Ekkor azonban Héraklész célba vette a nyilával, és sikerült is elejtenie. Vállára vette, és sietve elindult Árkádián át hazafelé. Útközben összetalálkozott Apollónnal és Artemisszel, aki szemrehányást tett neki, amiért meg akarta ölni a szent állatát. Héraklész a végzetre hivatkozott, és kijelentette, hogy Eurüsztheus a vétkes; végül is sikerült lecsillapítania az istennő haragját, az állatot pedig elevenen elvitte Mükénaiba.

4. Negyedik feladata az volt, hogy hozza el élve az erümanthoszi vadkant. Ez a vadállat Pszóphisz vidékét sanyargatta, le-leruccanva arról a hegyről, amelynek Erümanthosz a neve. Héraklész keresztülhaladt Pholoén, s itt Pholosz kentaurnál, Szeilénosz és egy kőrisnimfa gyermekénél vendégeskedett. Pholosz sült hússal kínálta Héraklészt, maga azonban nyersen fogyasztotta. Amikor Héraklész bort kért, Pholosz azt felelte, hogy nem meri felbontani a kentaurok között hordóját. Héraklész megnyugtatta, és saját kezével verte csapra a bort; de nem telt bele sok idő, a bor szagára sziklálkkal és fenyőhusángokkal felfegyverkezve oda-sereglettek a kentaurok Pholosz barlangja elé. Ankhioszt és Agrioszt, akik elsőnek merész-kedtek be az ajtón, parázsló fahasábokkal futamította meg Héraklész, a többieket nyílzáporral kergette egészen Maleáig. Itt azután Kheirónnál kerestek menedéket, akit a lapithák előzőleg elűztek a Pélion hegyről, s ezért Maleában telepedett le. Amint a kentaurok körülvették Kheirónt, Héraklész újabb nyilat küldött feléjük, ám a nyíl Elatosz karján keresztülhatolva Kheirón térdébe fűródott. Héraklész aggódva odafutott, kihúzta a nyilat, és - mert Kheirón adott neki - kenőcsöt is tett a sebre. A seb azonban gyógyíthatatlannak bizonyult, Kheirón tehát visszahúzódott barlangjába, és legszívesebben meghalt volna, de halhatatlan volt. Csak mikor Prométheusz felajánlotta Zeusznak, hogy vállalja Kheirón helyett a halhatatlanságot,

akkor halt meg. A többi kentaur elmenekült, ki merre látott. Néhányan a Malea-hegyre mentek, Eurütiön Pholoéba, Nesszosz meg az Euénosz folyóhoz. A többieket Poszeidón fogadta be Eleusziszbán, s egy hegy belsejében rejtette el őket. Pholosz kihúzta az egyik tetemből Héraklész nyílát, és elcsodálkozott, hogy óriás termetű társait ilyen aprócska nyíl ölte meg. Egyszer csak a nyíl kicsúszott a kezéből, a lábára esett, és azon nyomban kioltotta az életét. Héraklész visszatért Pholoéba, megtalálta Pholosz holttestét, eltemette, majd elindult, hogy megkeresse a vadkant. Nagy zajjal elő is zavarta egy bokorból, üldözőbe vette, végül süppedő hóba kergette bele a kifulladt állatot, ott kötelet vetett rá és Mükénaiba vitte.

5. Ötödiknek azt a feladatot kapta, hogy egyetlen nap leforgása alatt hordja ki Augeiasz állatainak az ürülékét. Augeiasz Élisz királya volt, némelyek szerint Héliosz fia, mások szerint Poszeidóné vagy Phorbaszé. Sok-sok csorda birtokosa volt. Héraklész felkereste, egy szót sem szólt Eurüsztheusz parancsáról, csak felajánlotta neki, hogy egyetlen nap alatt kihordja az ürüléket, ha cserébe megkapja az állatok tizedrészét. Augeiasz nem bízott Héraklész vállalkozásában, ezért ráállt az alkura. Héraklész meghívta szemtanúnak Augeiasz fiát, Phüleuszt, majd áttörte az istálló alapzatát, az egymás mellett folyó Alpheioszt és Péneioszt elterelte a medréből és odavezette, a szennyvíznek pedig külön levezetőt csinált. Amikor Augeiasz megtudta, hogy Héraklész Eurüsztheusz parancsára végezte el a munkát, nem adta meg a fizetséget, sőt még azt is letagadta, hogy egyáltalán ígért volna valamit. Arra is hajlandó volt, hogy bíróság ítélkezzék az ügyben. Amikor összeültek a bírák, a Héraklész által megidézett Phüleusz tulajdon apja ellen vallott: kijelentette, hogy Augeiasz valóban ígért fizetséget, Augeiasz feldühödött, és még mielőtt megszületett volna az ítélet, Phüleuszt is, Héraklészt is kiutasította Élisz területéről. Phüleusz Dulikhionba ment, ahol le is telepedett, Héraklész pedig Ólenoszba, Dexamenosz udvarába. Amikor odaért, Dexamenosz éppen leányát, Mnészimakhét készült kénytelen-kelletlen hozzáadni Eurütiön kentaurhoz. Dexamenosz Héraklész segítségét kérte, akinek sikerült is megölnie a leányért odaérkező kentaurt. Eurüsztheusz egyébként ezt a munkát sem számította be a tíz közé, mondván, hogy Héraklész bér ellenében végezte el.

6. Hatodik feladata az volt, hogy űzze el a sztümphaloszi madarakat. Volt az arkadiai Sztümphalosz városánál egy Sztümphalisz nevű mocsaras vidék, amelyet sűrű erdő borított. Sok-sok madár keresett itt menedéket a farkasok elől. Miközben Héraklész éppen azon töprengett, mi módon űzhetné ki innen a madarakat, Athéna rézcsattogatókat adott neki, amelyeket Héphaisztosztól kapott ajándékba. Ezeket Héraklész odaütögte a mocsár mellett magasló hegyhez, és sikerült is félelmet keltenie a madarak között: mivel nem tudták elviselni a zajt, rettegésükben felröpültek a magasba, úgyhogy Héraklész lenyilazhatta őket.

7. Hetedszerre azt a feladatot kapta, hogy hozza el a krétai bikát. Akuszilaosz úgy tudja, hogy ez a bika vitte Európet Zeuszhoz; mások szerint Poszeidón küldte fel a tenger mélyéről, amikor Minosz megfogadta, hogy ami feltűnik a tenger színén, azt Poszeidónnak áldozza. Csakhogy amikor megpillantotta a szépséges bikát, állítólag beküldte a saját csordái közé, s egy másikat áldozott fel helyette, mire a sértett Poszeidón megvadította az állatot. Érte ment tehát Héraklész Krétára, és segítséget kért Minosztól, aki azonban azt válaszolta neki, hogy küzdjön meg érte egyedül. Héraklésznek végül is sikerült elfognia a bikát, elvitte és megmutatta Eurüsztheusznak, majd pedig szabadon engedte. Az állat bebolyongta Spártát és egész Arkadiát, átkelt az Iszthmoszon, megérkezett az attikai Marathónba és itt zaklatta a lakosságot.

8. Nyolcadiknak azt a feladatot kapta, hogy hozza el Mükénaiba a thrák Diomédész kancáit. Diomédész Arész és Küréné gyermeke volt, és egy szerfölkött harcias thrák nép, a bisztónok királya. Emberevő lovakat tartott. Önkéntes kíséreiével Héraklész elhajózott hozzá, legyőzte az

istálló őreit, a lovakat pedig a tengerpart felé terelte. Amikor a bisztónok teljes fegyverzetben a lovak védelmére keltek, Héraklész a lovakat szeretőjére, Abdéroszra bízta, aki Hermész gyermeke volt a lokriszi Opuszból: a rábízott kancák azonban magukkal vonszolták és halálra zúzták. Héraklész eközben megküzdött a bisztónokkal, Diomédészt sikerült megölnie, a többieket pedig megfutamította, majd az elhunyt Abdérosz sírhalma mellett megalapította Abdéra városát. A kancákat magával vitte és átadta Eurüsztheusznak, de mert Eurüsztheusz szabadon engedte őket, felmentek az Olümposz hegyre, ahol a vadállatok végeztek velük.

9. Kilencedik munkája az volt, hogy el kellett hoznia Hippolüté övét. Hippolüté a Thermódón folyó környékén tanyázó amazónok királynője volt. Asszonynép létükre kiváló harcosok hírében állottak, férfiakhoz illő tetteket hajtottak végre, ha pedig nászra kelve gyermekeket szültek, a leányokat felnevelték, jobb mellüket azonban megnyomorították, hogy ne akadályozza őket a dárdavetésben, s csak a balt hagyták meg, hogy tudjanak szoptatni. Hippolüté Arész övét viselte, annak jeléül, hogy az amazónok között ő a legkiválóbb. Ezt az övet kellett elhoznia Héraklésznek, mivel Eurüsztheusz leánya, Admété felette vágyott rá. Önkéntes harcostársaival együtt hajóra szállt, és Parosz szigetén kötött ki, ahol Minósz fiai, Eurümedón, Khrüsész, Néphaliön és Philolaosz laktak. Ketten ki is szálltak a hajóból, Minósz fiai azonban megölték őket. Héraklész féktelen haragjában valamennyiükkel végzett, a sziget többi telepését pedig ostrom alá vette, mígnem a szorongatott lakosok követek útján felajánlották Héraklésznek, hogy két megölt harcosa helyett válassza ki közülük azt a kettőt, akit jónak lát. Héraklész megszüntette az ostromot, magához vette Minósz fiának, Androgeósznak a fiait, Alkaioszt és Sztheneloszt, aztán Músziaiba ment, Daszkülosz fiához, Lükoszhoz, aki vendégül látta őt... Segítséget nyújtott Lükosznak a bebrüxök királya ellen vívott harcban, sok elleneséges harcost megölt, többek között magát Mügdón királyt is, Amükosz fivérét. A bebrüxöktől elhódított jókora darab földet viszont átengedte Lükosznak, aki a teljes területnek a Hérakleia nevet adta.

Amikor Héraklész hajója befutott Themiszküra kikötőjébe, felkereste őt Hippolüté, kifaggatta, mi járatban van, majd ígéretet tett, hogy át fogja adni az övet. Héra azonban az egyik amazón képében elhíresztelte a többiek között, hogy a most érkezett idegenek el akarják rabolni a királynőt. Az amazónok a hír hallatára fegyverestül a hajóhoz nyargaltak, Héraklész pedig a felfegyverzett amazónok láttán kelepécét gyanított, és megölte Hippolütét, lecsatolta róla az övet, majd a többi amazónnal is megvívott, végül elhajózott, és megérkezett Trójába.

Az idő tájt Trója Apollón és Poszeidón haragját sínylette. A két isten ugyanis, hogy kitapasztalja Laomedón arcátlanságát, halandó férfinak öltözve felajánlotta neki, hogy fizetség fejében megerősíti Pergamon várát. Fel is húzták a falakat, Laomedón azonban adós maradt a bérükkel. Apollón bosszúból dögvészt küldött a városra, Poszeidón pedig tengeri szörnyet, amely a habokból felbukkanva sorra tüntette el a síkság lakóit. A jóslatok úgy szóltak, hogy Trója népe akkor fog megszabadulni a csapásoktól, ha Laomedón hajlandó a szörny prédájául kitenni leányát, Hészionét. Laomedón erre kitette és a part menti sziklához kötözte. Amikor Héraklész megpillantotta az ott heverő leányt, ígéretet tett, hogy megmenti az életét, ha megkaphatja azokat a lovakat, amelyeket Zeusz adott Laomedónnak kárpótlásul az elrabolt Ganümedészért. Laomedón beleegyezett, Héraklész pedig megölte a szörnyet, és így megmentette Hészioné életét. Amikor Laomedón mégsem fizette ki a bért, Héraklész azzal a fenyegetéssel szállt tengerre, hogy sereg élén tér majd vissza Trója alá.

Ainoszba ment, ahol Poltüszt látta vendégül. Innen továbbhajózott, de még az ainoszi part közelében lenyilazta az orcátlan Szarpédont, Poszeidón fiát, Poltüszt bátyját. Majd megérkezett Thaszoszba, itt leigázta a thrák lakosságot, a szigetet pedig átadta Androgeósz fiainak, hogy telepedjenek le rajta. Thaszoszból Torónéba jutott, ahol Poszeidón fiának, Próteusznak

két fia, Polügonosz és Télegonosz birkózásra hívta ki őt, és birkózás közben végzett velük. Az övet pedig Mükénaiba vitte, és átadta Eurüsztheusznak.

10. Tizedszerre azt a feladatot kapta, hogy hozza el Gérüonész marháit Erütheiából. Erütheia szigete az Ókeanosz közelében fekszik, ma Gadeirának hívják. A szigetet Gérüonész lakta, Khrüszaórnak és Ókeanosz leányának, Kallirhoénak a fia. Teste három férfitestből állt, melyek derékban összenőttek, de lágyéktól és combtól lefelé ismét szétváltak. Bíborszínű tehenei voltak, melyeket Eurütión pásztor legeltetett, őrizőjük pedig a kétfejű Orthosz kutya volt, Ekhidna és Tüphón sarja. Héraklész útnak indult, hogy megszerezze Gérüonész marháit; Európán keresztülhaladva töméntelen vadat ejtett, így ért Líbüa földjére. Útban Tartésszosz felé, Európa és Líbüa határán utazásának emlékére két oszlopot állított fel egymással szemben. Miközben úton volt, annyira perzselte őt Héliosz heve, hogy nyilával célba vette az istent. Héliosz elámult Héraklész bátorságán, és egy aranyserleget ajándékozott neki, melyben Héraklész átkelhetett az Ókeanoszon. Erütheiába érve az Abasz hegyen ütött tanyát. A kutya észrevette őt, és rárontott, Héraklész azonban buzogányával agyonütötte, sőt a kutya segítségére siető Eurütiónnal is végzett. Menoitész, aki éppen arrafelé legeltette Hadész marháit, hírül vitte Gérüonésznek a történeteket. Gérüonésznek az Anthemusz folyónál még sikerült utolérnie Héraklészt, amint a teheneket hajtotta; megküzdött vele, és egy nyílveendő halálra sebezte. Héraklész behajtotta az ökröket a serlegbe, Tartésszoszba hajózott, és a serleget visszaadta Héliosznak.

Abdérián keresztülhaladva Ligüsztinébe érkezett, ahol Poszeidón fiai, Ialebión és Derkünosz megpróbálták elvenni tőle a teheneket, Héraklész azonban megölte őket, majd Türrhénián keresztül folytatta útját. Rhégion közelében egy bika leszakadt a csordától, szélsebesen a tengerbe vetette magát, átúszott Szikeliába, majd keresztülszelte a szomszédos területeket, amelyeket róla neveztek el Italiának (a türrhének ugyanis *italosz*-nak hívják a bikát), és az elümoszok királyának, Erüxnek a földjére ért. Erüx, aki Poszeidón fia volt, elvegyítette a bikát saját csordái között. Héraklész eközben Héphaisztosz őrizetére bízta a marhákat, és az elveszett bika keresésére sietett. Rá is akadt Erüx nyájai között, Erüx azonban kijelentette, hogy csak akkor adja vissza, ha Héraklész birkózásban legyőzi őt. Héraklész háromszor is legyőzte, végezetül pedig megölte Erüxöt, a bikát magához vette, és a többivel együtt elhajtotta az Ión-tenger felé. Amikor a tengeröbölhöz értek, Héra böglyöt küldött a tehenekre, erre a tehenek szétszéledtek a thrákiai szirtek között. Héraklész üldözőbe vette őket, némelyiket megtalálta és a Hellészpontosz felé terelte, a többiek ott maradtak, és elvadultak. Héraklész a csorda megmaradt részét nagy nehezen egybeterelte, és mivel a Sztrümón folyót hibáztatta, feltöltötte kövekkel, hajózhatatlanná téve az addig hajózható medret. A csordát elvitte és átadta Eurüsztheusznak, aki Hérának áldozta az állatokat.

11. Héraklész nyolc év és egy hónap leforgása alatt teljesítette a feladatokat, Eurüsztheus azonban Augeiasz istállójának kitisztítását és a hüdra megölését nem fogadta el munkának, s ezért tizenegyszerre azt a feladatot bízta rá, hogy hozza el a Heszperiszek aranyalmáit. Ezek az almák pedig nem Líbüában voltak, hiába állítják ezt egyesek, hanem az Atlasz-hegyen, a hüperboreuszok földjén. Gé ajándékozta őket Zeusznak, amikor megesküdött Hérával. Százfejű, halhatatlan sárkány őrizte az almákat, Ekhidna és Tüphón sarja, aki ezerféle hangot tudott kiadni magából. Vele együtt örködtek a Heszperiszek is, Aiglé, Erütheia, Heszperia és Arethüsza. Héraklész útja az Ekhedórosz folyóhoz vezetett. Itt Küknosz, Arész és Püréné fia párbajra hívta ki őt. Arész Küknosz pártját fogta, és ő maga irányította a párviadalt. Ám egyszer csak villám csapott le a két fél közé, s ezzel véget is ért a küzdelem. Héraklész ezután keresztülszelte Illüriát, majd az Éridanosz folyó felé vette útját; végül megérkezett Zeus és Themisz nimfa leányaihoz, akik megmutatták neki, hol találja meg Néreuszt. Héraklész álmában lefogta őt, és bár Néreusz százféle alakot öltött, végül is sikerült megkötnie. Nem

is engedte el, míg meg nem tudta tőle, hol vannak az almák és a Heszperiszek. Majd keresztülhaladt Líbüán, ahol Poszeidón fia, Antaiosz uralkodott. Antaiosz az odavetődő idegeneket rákényszerítette, hogy keljenek vele birokra, és így végzett velük. Héraklész is kénytelen volt megbirkózni Antaiosszal, de végül is sikerült megölnie őt oly módon, hogy a magasba emelte és ott összeroppantotta. Antaiosz ugyanis, ha érintkezett a földdel, visszanyerte tőle az erejét, ezért is mondják róla, hogy Gé sarja volt.

Líbüa után Egyiptomon haladt keresztül. Itt Poszeidónnak és Epaphosz leányának, Lüsziannasszának a fia, Buszirisz volt a király. Buszirisz egy jóslat értelmében Zeusz oltárán áldozta fel az idegeneket. Kilenc esztendőn keresztül ugyanis aszály sújtotta Egyiptomot, majd egy Phrasziosz nevű tudós jós, aki Küproszból érkezett, kijelentette, hogy megszűnik az aszály, ha Zeusz oltárán minden évben feláldoznak egy-egy idegent. Buszirisz elsőnek a jóst áldozta fel, majd sorban az odavetődő idegeneket. Héraklészt is elfogták, oda is vitték az oltárhoz, ő azonban szétszakította a bilincseit, és Busziriszt fiával, Amphidamasszal együtt megölte.

Ezután átszelte Ázsiát, és Thermüdraiban, a lindosziak kikötőjében ért partot. Egy ökörpásztor kocsijából kifogta az egyik ökröt, áldozatot mutatott be, majd jól belakmározott belőle. A pásztor felmászott egy hegy tetejére, és tehetetlenségében szitkozódni kezdett. Ezért van az, hogy mind a mai napig szitkozódások közepette áldoznak Héraklésznek.

Arábián áthaladtában megölte Tithónosz fiát, Émathiónt, majd Líbüán keresztül elérte az óceánt, itt átvette Héliosz serlegét, átkelt vele a szemközt elterülő szárazföldre, és nyilával célba vette a keselyűt, Ekhidna és Tüphón sarját, amely a Kaukaszosz tetején Prométheusz májából lakmározott. Megszabadította Prométheuszt, majd kiválasztotta az olajfa-fonatot, Zeusznak pedig emlékezetébe idézte, hogy Kheirón halhatatlan létére szívesen meghal Prométheusz helyett.

Prométheusz azt tanácsolta Héraklésznek, hogy ne maga menjen el az almákért, hanem vegye át Atlasztól az égbolt terhet, és őt küldje el értük. Héraklész megfogadta a tanácsot, és megérkezvén Atlaszhoz a hüperboreuszok földjére, átvette tőle a terhet. Atlasz leszakított három almát a Heszperiszektől, majd visszajött Héraklészhez. De nem volt kedve tartani a terhet, [és azt mondta, hogy elvinné az almákat Eurüsztheusznak, Héraklésznek viszont azt ajánlja, tartsa egy csöppet helyette az égboltot,] és párnát akart tenni a fejére. Héraklész bele is egyezett, de aztán sikerült fortélyosan visszaraknia Atlaszra. Prométheusz tanácsára megkérte ugyanis Atlaszt, tartsa egy csöppet helyette az égboltot. Ennek hallatára Atlasz letette az almákat a földre, és visszavette az égboltot. Héraklész azonban felvette az almákat és kereket oldott. Némelyek azt állítják, hogy nem Atlasztól kapta meg az almákat, hanem maga szakította le, miután megölte a fát őrző kígyót. Az almákat elvitte és átadta Eurüsztheusznak, aki azonban nekiajándékozta őket. Héraklész Athénának adta tovább. Athéna pedig visszavitte az almákat, mivel nem lett volna istenes dolog, hogy csak úgy a sutban heverjenek.

12. Tizenkettediknek azt a feladatot kapta Héraklész, hogy hozza fel a Kerberoszt a Hadészből. A Kerberosznak három kutyafeje nőtt, egy sárkányfarka, és tarkabarka kígyófejek meredeztek a hátán. Héraklész, mielőtt leszállt volna érte, felkereste az eleusziszi Eumolposzt, hogy beavatást nyerjen nála (abban az időben idegenek számára nem volt lehetséges a beavatás, ezért egy bizonyos Püliosz előbb örökbe fogadta őt). Héraklész azonban még így sem lehetett szemtanúja a misztériumoknak, mivel nem tisztult meg a kentaurgyilkosságtól. Eumolposz tehát megtisztította őt, s csak aztán avatta be. Héraklész megérkezett a lakóniai Tainaronhoz, a Hadészba vezető út bejáratához, és le is szállt rajta. Amikor a lelkek megpillantották őt, Meleagrosz és a Gorgó Medúza kivételével mindegyikük elmenekült. Héraklész akkor kardot emelt a Gorgóra, mintha még élne, Hermész azonban felvilágosította, hogy pusztá árnyalakkal áll szemben. Amint közelebb ért a Hadész kapuihoz, ott találta

Thészeuszt, valamint Peirithooszt, akit bilincsbe vertek, amiért Perszephoné kezére pályázott. Amikor megpillantották Héraklészt, felé nyújtották karjukat, mintha csak az ő erejétől függene a feltámadásuk. Thészeuszt sikerült is a kezénél fogva felrántania, amikor azonban Peirithooszt is fel akarta volna állítani, megmozdult a föld, s így kénytelen volt elengedni őt. Ezután elgördítette az Aszkalaphoszra nehezedő sziklát, majd levágta Hadész egyik ökrét, hogy vért adhasson a lelkeknek. A tehenek őrzője, Menoitész, Keuthónümosz fia birokra hívta őt, Héraklész azonban derékon ragadta, és összeroppantotta a bordáit, de Perszephoné kérésére végül is megkegyelmezett neki. Ezután elkérte Plutóntól a Kerberoszt; Plutón kijelentette, hogy elviheti, ha fegyverei nélkül megbirkózik az állattal. Héraklész az Akherón kapuinál talált rá, mellvértjébe és az oroszlánbőrbe burkolózva odament hozzá, karjával átkulcsolta a fejét, és - miközben a sárkányfarok szüntelenül mardosta őt - addig szorongatta és fojtogatta, míg a Kerberosz végül is megadta magát. Héraklész magához vette, és Troizénál kijutott vele a földre. Aszkalaphoszt bagollyá változtatta Démétér, Héraklész pedig bemutatta a Kerberoszt Eurüsztheusznak, majd visszavitte a Hadészba.

VI.

1. A feladatok elvégzése után Héraklész Thébaiba érkezett. Megarát hozzáadta Iolaoszhoz, ő maga pedig új feleség után nézett. Megtudta, hogy Eurüosz, Oikhália fejedelme leánya, Iolé kezét ajánlja fel versenydíjul annak, aki őt és fiait legyőzi nyíllövésben. Elment hát Oikhaliába, de hiába bizonyult mindőjüknek jobb nyíllövőnek, nem nyerte el a leány kezét. A legidősebb fiú, Iphitosz kijelentette ugyan, hogy Iolét Héraklészhez kell adni, Eurüosz és a többi fia azonban ellenezte a házasságot; félő, mondták, hogy Héraklész megint megöli születendő gyermekeit.

2. Kevés idő múltán Autolükosz teheneket lopott Euboiából. Eurüosz Héraklészt gyanúsította a lopással. Iphitosz viszont nem hitt az apjának, hanem felkereste Héraklészt, aki éppen akkor tért vissza Pheraiból, miután megmentette az Admétosz helyett meghalni készülő Alkésztisz életét. Iphitosz magával hívta Héraklészt, hogy együtt keressék meg a teheneket. Héraklész beleegyezett, és megvendégelte Iphitoszt, a lakoma végeztével azonban tébolyában letaszította őt a tirünszi falakról. Hogy megtisztuljon a gyilkosság bűnétől, felkereste a pülosziak királyát, Néleuszt, aki azonban visszautasította kérését, mivel Eurüosz a barátja volt. Héraklész ekkor Amüklaiba ment, ahol Déiphobosz, Hippolüosz fia megtisztította őt. Minthogy azonban Iphitosz meggyilkolása miatt továbbra is súlyos betegség gyötörte, elment Delphoiba, hogy megtudakolja, mi módon szabadulhatna meg a nyavalyától. Mivel a Püthia nem volt hajlandó jósolni neki, elhatározta, hogy kirabolja a szentélyt, elviszi a háromlábú és saját jósdát épít. Apollón ekkor szembeszállt vele, Zeusz azonban villámot dobott közéjük, és szétválasztotta az ellenfeleket. Héraklész most már kapott jóslatot, mely szerint akkor fog megszabadulni a betegségétől, ha eladja magát rabszolgának, három éven át szolgál, és elégtételt fizet Eurüosznak a gyilkosságért.

3. A jóslat elhangzása után Hermész eladta Héraklészt: a vevő Omphalé, Iardanész leánya, a lüdek királynője volt, aki még haldokló férjétől, Tmólosztól vette át az uralmat. Eurüosz végül nem fogadta el Héraklésztől a kártérítést. Héraklész Omphalé szolgálatában elfogta és megkötözte az epheszosi Kerkópszokat, az auliszi Szüleuszt pedig, aki az arra vetődő idegeneket kapálásra fogta, Xenodoké nevű leányával együtt megölte, és szőlőit gyökerestül kiégette. Majd a Dolikhé-szigetekre érkezett, ahol észrevette, hogy Ikarosz tetemét partra vetette az ár. Eltemette őt, és a sziget nevét Ikariára változtatta. Viszonzásul Daidalosz

elkészítette Píszában Héraklész képmását: Héraklész egy éjjel eleven embernek nézte, és tévedésből köveket hajigált rá. Azt mondják, hogy az Omphalénál töltött szolgálók idejére esett a kolkhiszi hajóút meg a kalüdoni vadkanvadászat is, úgyszintén, hogy Thészeusz Troizénból jövet megtisztította az Iszthmoszt.

4. Szolgaidejének leteltével Héraklész megszabadult betegségétől, és tizennyolc ötvenevezős hajóval, a legderakabb hősökből toborzott önkéntes hadsereggel Trója felé vette az útját. Amikor befutottak a kikötőbe, a hajókat Oiklész őrizetére bízta, ő maga pedig társaival együtt elindult a város felé. Laomedón jelentős sereg kíséretében ott termett a hajóknál, megölte az ellenálló Oiklészt, Héraklész emberei azonban visszaverték, és elkezdtek ostromolni a várost. Az ostrom folyamán Telamón áttörte a falat, és elsőnek hatolt be a városba, Héraklész csak utána. Amint Héraklész észrevette, hogy Telamón megelőzte őt, kivont karddal nekirontott, mivel nem tűrte, hogy bárkit is nála különbnek tartsanak. Telamón, megpillantván Héraklészt, nekilátott, hogy egybehordja a közelben heverő köveket, majd Héraklész kérdésére, hogy mit csinál, azt válaszolta, hogy oltárt emel a szépgyőzelmű Héraklésznek. Héraklész megdicsérte őt, s később, a város bevétele után, mikor Laomedont, és Podarkész kivételével Laomedón valamennyi fiát lenyilazta, jutalmul Telamónnak ajándékozta Hészionét, Laomedón leányát, s a leánynak még azt is megengedte, hogy a foglyok közül magához vegye, akit akar. Hészioné fivérét, Podarkészt választotta, Héraklész azonban kijelentette, hogy előbb szolgává kell tenni, akkor majd kiválthatja őt. A rabszolgavásár alkalmával tehát Hészioné levette fejéről a fátylat, és azzal váltotta ki Podarkészt, akinek ettől kezdve Priamosz lett a neve.

VII.

1. Amikor Héraklész elhajózott Ilion alól, Héra erős vihart támasztott; Zeusz ezért haragjában az Olümposzra függesztette. Héraklész Kósz szigete felé tartott. A sziget lakói azt hitték, kalózhajó közeledik, és köveket hajigáltak felé, hogy ne tudjon partot érni. Héraklész azonban éjnek idején erőszakkal bevette a szigetet, és megölte Eurüpülosz királyt, Asztüpalaiá és Poszeidón fiát. A csata hevében őt is megsebezte Khalkódón, Zeusz azonban kiragadta a harcból, s így nem esett komoly baja. Miután feldúlta a szigetet, Athéna ösztökélésére Phlegraiba érkezett, ahol az istenek oldalán harcolt a gigászok ellen.

2. Nem sokkal később sereget toborzott arkadiai férfiakból, akikhez Hellasz legkiválóbb hősei közül önkéntesek is csatlakoztak, és élükön Augeiasz ellen vonult. Amikor Augeiasz hírére vette Héraklész közeledésének, Eurütoszt és Kteatoszt állította az éliszi hadsereg élére. Az eggyé nőtt kivételes erejű testvérek Molioné és Aktór gyermekei voltak, bár azt beszélték róluk, hogy Poszeidón az apjuk. Aktór Augeiasz fivére volt. Héraklész a hadjárat idején megbetegedett, s fegyverszünetet kötött a Molioniszokkal. Amikor ezek értesültek Héraklész betegségéről, megrohanták seregét, és sokakat megöltek. Héraklész végül is kénytelen volt visszavonulni. Később azonban, amikor harmadízben került sor az iszthmoszi játékok megünneplésére, ahol az éliszieket a Molioniszok képviselték, Héraklész lesbe állt Kleóniában, és megölte őket, majd Élisz ellen vonult és bevette a várost. Augeiaszt is megölte, fiaival együtt, Phüleuszt pedig visszakísérte Éliszbe, és ráruházta a királyságot. Megalapította az olümpiai játékokat, azonkívül oltárt emelt Pelopsznak, és a tizenkét isten hat oltárát is felépítette.

3. Élisz bevétele után Pülosz ellen vonult, bevette a várost, és megölte Periklümenoszt, Néleusz legderakabb fiát, aki harc közben folyton más alakot öltött. Magát Néleuszt is megölte, fiaival egyetemben, kivéve az ifjú Nesztórt: ő ugyanis ez idő tájt a geréniaiaknál nevelkedett. A harc folyamán Héraklész a pülosziak oldalán küzdő Hadészt is megsebesítette.

Pülosz bevétele után Lakedaimón ellen vonult, hogy megbüntesse Hippokoón fiait. Amiatt is haragudott rájuk, mert Néleusz oldalán harcoltak, de még inkább azért, mert megölték Likümniosz fiát, aki Hippokoón palotáját bámulta éppen, amikor bentről nekiment egy molosszoszi kutya. Ő követ hajított rá, el is találta, mire Hippokoón fiai kirohantak és buzogányukkal halálra verték őt. Héraklész tehát sereget toborzott Lakedaimón ellen, hogy megbosszulja Likümniosz fiának halálát. Arkadiába érve megkérte Képheuszt, hogy fiaival együtt - összesen húsz fia volt - legyen a szövetségese. Képheus azonban attól tartott, hogy ha odahagyja Tegeát, az argosziak megtámadják a várost, s emiatt visszautasította a kérést. Héraklész ekkor Képheus leányának, Szteropénak ajándékozta azt a Gorgó-hajfűrtöt, amelyet egykor Athéna adott neki bronzkorsóban, kiiktatva a leányt, hogy a sereg közeledésekor háromszor emelje fel a falakról a fűrtöt, de ő ne nézzen rá, s akkor vissza fog fordulni az ellenség. Így hát Képheus a fiaival együtt csatlakozott Héraklész seregéhez. A harc folyamán ő is, fiai is elestek, de meghalt Iphiklész is, Héraklész fivére. Héraklész pedig megölte Hippokoónt és fiait, leigázta a várost, és a hazahívott Tündareószot ültette a királyi székbe.

4. Amikor Héraklész áthaladt Tegeán, elcsábította Augét, akiről nem tudta, hogy Aleosz leánya. Augé titkon hordta ki és hozta világra gyermekét, s Athéna szent körzetében rejtette el. Amikor a várost sújtó dögvész miatt Aleosz bement a szent körzetbe vizsgálatot tartani, felfedezte leánya terhességét. Az újszülöttet a Partheniosz-hegyre tette ki, de az istenek gondviselése megkegyelmezett a gyermeknek. Kezdetben egy anyaöz szoptatta, majd pásztorok találtak rá, magukhoz vették a csecsemőt, és elnevezték Télephosznak. Augét az apja Poszeidón fiára, Naupliosra bízta azzal, hogy messzi földön adja el. Naupliosz Teuthrania fejedelmének, Teuthrasznak adta el a leányt, s a fejedelem nőül vette.

5. Héraklész pedig Kalüdónba ment, és itt Oineusz leányának, Déianeirának a kezére pályázott. Megküzdött érte Akhelóossal is, aki bikává változott, Héraklész meg letörte az egyik szarvát. Majd feleségül vette Déianeirát, Akhelóosznak pedig Amaltheia szarváért cserébe visszaadta a saját szarvát. Amaltheiának, Haimoniosz leányának ugyanis bikaszarva volt, s ennek a szarvnak Phereküdész szerint az volt a tulajdonsága, hogy bőségesen adott ételt-italt, amit ki-ki éppen megkívánt.

6. Héraklész a kalüdóniaiak élén a theszprótiak ellen vonult, elfoglalta Ephüra városát, ahol Phülasz uralkodott, és ennek leányával, Asztüokhéval nemzette Tlépolemoszt. Mialatt a városban időzött, megüzente Theszpiosznak, hogy hét fiát tartsa magánál, hármat bocsásson Thébaiba, a többi negyvenet pedig küldje el Szardínia gyarmatosítására. Mindezek után Héraklész éppen Oineusz társaságában lakomázott, amikor egy pofonnal halálra sújtotta Arkhitélész fiát, Eunomoszt, amiért a fiú vizet loccsantott a kezére. Eunomosz pedig Oineusz rokona volt. A gyermek atyja, minthogy nem szándékos gyilkosságról volt szó, megbocsátott Héraklésznek, Héraklész azonban ragaszkodott a törvény szerinti büntetéshez, azaz a száműzéshez, és el is döntötte, hogy Trakhiszba megy Kéüxhöz. Magával vitte Déianeirát is. Amikor az Euénosz folyóhoz értek, a parton ott találták Nesszosz kentaurt, aki fizetség ellenében átszállította az utasokat a túlsó partra. Azt állította, hogy becsületességéért kapta ezt a tisztséget az istenektől. Héraklész maga kelt át a folyón, Déianeirát azonban rábízta Nesszoszra, hogy fizetség fejében vigye át a túlsó partra. Nesszosz át is vitte, útközben azonban erőszakoskodni kezdett vele. Déianeira felsikoltott, Héraklész pedig a sikoly hallatára nyilával keresztüllőtte a vízből felbukkanó Nesszosz szívét. A haldokló kentaur magához hívta Déianeirát, és megsúgta neki, hogy ha szerelmi varázsszerre van szüksége Héraklészszel szemben, az ő földre lövellt ondóját vegyítse össze a sebéből kiömlő vérrrel. Déianeira megfogadta a tanácsot, és magánál őrizte a varázsszert.

7. Héraklész áthaladt a drüopszok földjén, és összetalálkozott Theiodamasszal, aki épp egy pár ökröt hajtott arra. Mivel pedig nem volt élelme, kifogta az egyik ökröt, levágta és belakmározott belőle. Így érkezett meg Trakhiszba, ahol Kéüx befogadta, ő pedig leigázta a drüopszokat.

Később innen indult csatába a dórok királyának, Aigimiosznak oldalán. Az történt ugyanis, hogy egy határvita eldöntésére a lapithák Korónosz vezetésével háborút indítottak Aigimiosz ellen, aki szorongatott helyzetében Héraklésztől kért segítséget. Héraklész megölte Korónoszt és annak több társát, és az egész felszabadított területet felajánlotta Aigimiosznak. Megölte a lapithákkal szövetséges drüopszok királyát, Laogoraszt is, fiaival együtt; a vakmerő király éppen Apollón szent körzetében lakomázott. Ezután érintette Itónoszt, ahol Küknosz, Arész és Pelopia sarja párviadalra hívta ki őt. Héraklész megvívott vele, és sikerült megölnie. Majd Ormenionba érkezett, ahol Amüntör király fegyverrel állt útjába; s mert a továbbjutásban akadályozta, Héraklész megölte őt is.

Trakhiszba érve sereget toborzott Oikhalia ellen, mivel bosszút akart állni Eurütoszon. Szövetségesei voltak az arkadiaiak, továbbá a mélosziak Trakhiszból és a lokrisziak Epiknémiszből. Héraklész megölte Eurütoszt és fiait, majd bevette a várost. Eltemette halott szövetségeit, Kéüx fiát, Hippiaszost, és Likümniosz fiait, Argeioszt és Melaszt, majd pedig kifosztotta a várost, és Iolét hadizsákmányul magával vitte. Ezután az euboiai Kénaion-foknál kötött ki, ahol oltárt emelt a kénaioni Zeusznak. Áldozatot kívánt bemutatni, ezért Likhasz nevű hírnökét hazaküldte Trakhiszba, hogy hozzon neki díszes öltözetet. Déianeira a hírnöktől értesült az Iole-történetről, és mivel attól tartott, hogy Iolét jobban fogja kedvelni Héraklészt, bekente az inget Nesszosz kifolyt vérével - az állítólagos szerelmi varázsszerrel. Héraklész felöltötte az inget, és hozzálátott az áldozat bemutatásához. Az ing azonban átmelegedett, és a hüdra mérge marni kezdte Héraklész bőrét. Héraklész ekkor a lábánál fogva a magasba emelte Likhaszt és letaszította a szirtfokról... Tépte volna le az inget, ám az szinte hozzánőtt a testéhez, úgyhogy az inggel együtt a húsa is levált. Végül a szenvedéstől elgyötört Héraklészt hajón Trakhiszba szállították. Déianeira, amikor hírét vette a történeteknek, felakasztotta magát, Héraklész pedig meghagyta Hüllosznak, Déianeirától született legidősebb fiának, hogy mihelyt nagykorú lesz, vegye feleségül Iolét. Majd felkapaszkodott az Oité-hegyre (amely a trakhisziak földjén van), máglyát rakott, felmászott a tetejére, és parancsot adott, hogy gyújtsák meg. Ám senki sem akart vállalkozni rá, míg végre arra vetődött egy Poiasz nevű pásztor, aki éppen a nyáját kereste; az meggyújtotta a máglyát. Héraklész nekiajándékozta íját és nyílveesszőit. Mesélik, hogy miközben lobogott a máglya, felhő szállt alá, villám csapott ki belőle, s Héraklészt az égbe emelte. Miután pedig elnyerte a halhatatlanságot, kibékült Hérával, feleségül vette Héra leányát, Hébét, akitől két gyermeke született, Alexiarész és Anikétosz.

8. A Theszpiosz leányaitól született gyermekei pedig ezek voltak: Prokrisztól Antileón és Hippeusz (a legidősebb ugyanis ikreket szült), Panopétól Threpszippasz, Lúszétól Eumédész, ... Kreón, Epilaisztól Asztüanax, Kerthétől Iobész, Eurübiától Polülaosz, Patrótól Arkhemakhosz, Mélinétől Laomedón, Klütippétől Eurükapüsz, Aglaiétől Antiadész, Khrüszéisztől Onészipposz, Oreiétől Laomenész, Lúszidikétől Telész, Menippisztől Entelidész, Anthippétől Hippodromosz, Eurükétől Teleutagorász, Hippótól Kapülosz, Euboiától Olümposz, Nikétől Nikodromosz, Argelétől Kleolaosz, Exolétől Erüthrasz, Xanthisztól Homolipposz, Sztratonikétől Atromosz, Iphisztól Keleusztanór, Laothoétól Antiphosz, Antiopétól Alopiosz, Kalamétisztól Asztübiész, Phüléisztől Tigaszisz, Aiszkhréisztől Leukónész, Antheiától ... , Eurüpülétől Arkhedikosz, Eratótól Dünasztész, Aszópisztól Mentór, Éónétól Amésztriosz, Tiphüsztől Lünkaios, Olümpuszától Halokratész, Helikónisztól Phaliasz, Hészükheiótól Oisztroblész, Terpszikratétől Eurüopész, Elakheiótól Buleusz, Nikippétől Antimakhosz, Pü-

rippétől Patroklosz, Praxitheától Néphosz, Lüssippétől Eraszipposz, Toxikratétől Lükurgosz, Marsztól Bukolosz, Eurütelétől Leukipposz, Hippokratétől Hippozügosz. Ezek születtek Theszpiosz leányaitól, ami pedig a többi asszonyt illeti, Déianeirától, Oineusz leányától született Hüllosz, Ktészipposz, Glénosz, Oneitész, Megarától, Kreón leányától Thérimakhosz, Déikoón, Kreontiadész, Omphalétől Agelaosz, és tőle származik Kroiszosz nemzetsége. Khalkiopétől, Eurüpiosz leányától született Thettalosz, Epikasztétől, Augeiasz leányától Thesztalosz, Parthenopétől, Sztümphalosz leányától Euérész, Augétól, Aleosz leányától Télephosz, Asztüokhétől, Phülasz leányától Tlépolemosz, Asztüdameiától, Amüntór leányától Ktészipposz, végül Autonoétől, Peireusz leányától Palaimón.

VIII.

1. Héraklész tehát az istenek közé emelkedett, gyermekei pedig Eurüsztheusz elől Kéüx udvarában kerestek oltalmat. Amikor azonban Eurüsztheusz a kiadatásukat követelte, és háborúval fenyegetőzött, annyira megrettentek, hogy elhagyták Trakhiszt, és egész Hellaszon végigmenekültek. Üldöztetésük során végül Athénba érkeztek, itt leültek a könyörületesség oltárához, és segítségért esedeztek. Az athéniaiak nem is adták ki őket, hanem szembeszálltak a támadó Eurüsztheusszal. Fiait, Alexandroszt, Iphimedónt, Eurübioszt, Mentórt és Perimédészt megölték; Eurüsztheusznak sikerült szekerén elmenekülnie, és már a Szkeirón-sziklákon is túl járt, amikor Hüllosz utolérte és megölte. Levágott fejét Alkménének ajándékozta, aki hajtűjével kivájta a szemét.

2. Eurüsztheusz halála után a Héraklész-leszármazottak a Peloponnészoszra vonultak, és valamennyi városát bevették. Visszatérésük után egy évvel dögvész sújtotta az egész Peloponnészoszt, s egy jósigé Héraklész fiait okolta érte, mivel a kelletténél hamarabb tértek vissza. Elhagyták hát a Peloponnészoszt, visszahúzódtak az attikai Marathónba, s le is telepedtek. Még mielőtt elindultak volna, Tlépolemosz véletlenül megölte Likümnioszt: éppen az egyik szolgáját ütlegette, Likümniosz pedig beleszaladt lecsapó botjába. Néhány társával együtt elmenekült hát Rhodosz szigetére, és letelepedett. Hüllosz apja végakarata szerint feleségül vette Iolét, és azon fáradozott, hogy a Héraklész-leszármazottak visszatérhessenek a Peloponnészoszra. Delphoiba is elment, hogy megtudakolja, miként térhetnének vissza. Az istenség azt a választ adta, hogy várják meg a harmadik aratást, utána visszatérhetnek. Hüllosz úgy gondolta, hogy a három aratás három évet jelent, ezt ki is várta, majd seregével együtt visszatért... a Peloponnészoszra; a peloponnészosziak királya Oresztész fia, Tiszamenosz volt. A kiújult harc során a peloponnészosziak győztek, Arisztomakhosz pedig életét vesztette. Amikor Kleodaiosz fiai nagykorúak lettek, jóslatot kértek hazatérésük felől. Az istenség ugyanazt válaszolta, mint annak előtte, mire Témenosz felelősségre vonta őt, mondván, hogy éppen ezeknek a szavaknak engedelmeskedve jutottak bajba. Az istenség azonban kijelentette, hogy a szerencsétlenségüknek ők maguk az okai, mivel nem értették meg a jóslatot. A harmadik aratást ugyanis nem a földre, hanem a nemzetségre értette, s a széles gyomrú tengert nevezte tengerszorosnak, az Iszthmosz jobb oldalán. Témenosz, miután végighallgatta e szavakat, felkészítette seregét, és hajókat ácsoltatott (*nausz epéxato*) Lokrisznak azon a részén, amelyet ettől fogva Naupaktosznak neveztek. Mialatt itt vesztegeltek, Arisztodémoszt halálra sújtotta egy villám. Egy ikerpárt hagyott maga után, Eurüszthenészt és Proklészt, akiknek Auteszión leánya, Argeia volt az anyjuk.

3. Naupaktosznál a hadsereget is szerencsétlenség érte. Felbukkant köztük egy jós, ihletett állapotban jósigéket mondott, ők azonban mágusnak hitték, akit a peloponnészosziak küldtek

hadseregük megrontására. Ezért Hippotész, Phülasz fia, Antiokhosz unokája, Héraklész déd-unokája ráhajította a dárdáját és megölte a jóst. A történetek miatt tönkrementek a hajók, s az egész hajóhad odaveszett, a gyalogságot meg éhínség sanyargatta, úgyhogy a hadsereg is feloszlott. Amikor Témenosz a szerencsétlenség okát tudakolta, azt felelte neki az isten, hogy minden a jós miatt történt; megparancsolta, hogy tíz évre száműzzék a gyilkost, és hogy a háromszemű legyen a vezetőjük. Száműzték tehát Hippotészt, és nekiláttak megkeresni a háromszeműt. Végül is rátaláltak Andraimón fiára, Oxüloszra, aki félszemű lovon ült (a ló másik szemét nyílvessző lőtte ki). Oxülosznak gyilkosság miatt Éliszbe kellett menekülnie, s most, hogy letelt az év, visszatérőben volt Aitóliába. Megértették a jóslatot, és Oxüloszt tették meg vezetőnek. Majd összezsaptak az ellenséggel, s szárazföldön is, tengeren is győzedelmeskedtek. Még Tiszamenoszt, Oresztész fiát is megölték. Szövetségeseik, Pamphülosz és Dümasz, Aigimiosz fiai, szintén életüket veszítették.

4. Miután leigázták a Peloponnészoszt, három oltárt emeltek az ős Zeusznak, áldozatot mutattak be rajtuk, majd kisorsolták egymás között a városokat, elsőnek Argosz, utána Lakedaimón, végül Messzéné került sorra. Kerítettek egy vizeskorsót, és megállapodtak, hogy mindegyikük beledob egy-egy kavicsot. Témenosz, valamint Arisztodémosz fiai, Proklész és Eurüsztthenész így is tettek, Kreszphontész azonban, akinek Messzénére fájt a foga, földrögöt dobott a korsóba. A földrög persze szétmállott a vízben, úgyhogy csak a másik két fél osztályrésze kerülhetett elő a korsóból. Elsőnek Témenoszt húzták ki, másodiknak az Arisztodémosz fiait, s így Messzéné Kreszphontészé lett.

5. Az oltárokon, ahol az áldozatot is bemutatták, jeleket találtak: akik Argoszt kapták, varangyos békát, akik Lakedaimont, kígyót, Messzéné birtokosai pedig rókát. A jósök úgy értelmezték a jeleket, hogy akik a varangyos békát találták, azoknak jobb a városukban maradniuk (mint ahogyan a mozgó békának sincs ereje), akik a kígyót találták, azok félelmetesek lesznek, ha támadásba lendülnek, akik meg a rókát, azok ravaszok.

Témenosz nemigen szívelte fiait, Agelaoszt, Eurüpüloszt és Kalliaszt, inkább leányához, Hürnethóhoz s annak férjéhez, Déiphontészhez vonzódott. Fiai tehát rávettek néhány embert, hogy fizetség fejében öljék meg az apjukat. Miután megtörtént a gyilkosság, a hadsereg úgy határozott, hogy a királyság Hürnethóé és Déiphontészé lesz. Kreszphontész csak kevés ideig uralkodott Messzénében: két fiával együtt megölték. Egy vér szerinti Héraklész-leszármazott, bizonyos Polüphontész követte őt a trónon, aki a meggyilkolt király feleségét, Meropét erőszakkal nőül vette. Utóbb Polüphontészt is megölték. Meropé ugyanis harmadik fiát, Aipütoszt rábízta az apjára, hogy nevelje fel. Amikor a fiú nagykorú lett, titokban visszatért, megölte Polüphontészt, és átvette atyái királyságát.

Harmadik könyv

I.

1. Miután áttekintettük Inakhosz nemzetségét Bélosztól a Héraklész-leszármazottakig, beszéljünk Agénór családjáról. Amint mondtuk, Líbüa két fiút szült Poszeidónnak, Béloszt és Agénórt. Bélosz az egyiptomiak királya volt, gyermekeit korábban már felsoroltuk, Agénór pedig Phoinikiába ment, ahol feleségül vette Téléphasszát, és nemzett vele egy Európé nevű leányt, és fiakat, Kadmoszt, Phoinixot és Kilixet. Vannak, akik azt állítják, hogy Európé nem Agénór, hanem Phoinix leánya volt. Zeusz beleszeretett Európéba, rózsaillatot árasztó, szelíd bika képében a hátára vette és a tengeren át Krétára vitte. Ott egyesültek, Európé pedig életet adott Minósznak, Szarpédónnak és Rhadamantüsznek, bár Homérosz szerint Szarpédón Zeusznak és Bellerophontész leányának, Laodameiának volt a fia. Miután Európé eltűnt, apja, Agénór utána küldte a fiait, és lelkükre kötötte, hogy addig vissza se térjenek, míg meg nem találta a leányt. A fiúkkal együtt Európé keresésére indult anyja, Téléphassza, valamint Poszeidón fia, Thaszosz is, akit Phereküdész Kilix fiának nevez. Miután hosszas keresés után sem leltek a leány nyomára, a hazatérésről lemondva ki itt, ki amott telepedett le. Phoinix Phoinikiában, Kilix Phoinikia közelében; ő egyébként leigázta a Püramosz folyó vidékét, és az uralma alatt álló egész területet Kilikiának nevezte el. Kadmosz és Téléphassza Thrákiában telepedtek le, Thaszosz szintén Thrákiában; megalapította Thaszosz városát, és ott is lakott.

2. Európét Aszteriosz, a krétaiak uralkodója vette feleségül, és ő nevelte fel Európé gyermekeit is. Amikor ezek felnőttek, viszály támadt közöttük: beleszerettek ugyanis egy Milétosz nevű fiúba, aki Apollónnak és Kleokhosz leányának, Areiának volt a fia. Mivel Milétosz jobban vonzódott Szarpédónhoz, Minósz megküzdött vetélytársával és legyőzte. A többiek elmenekültek: Milétosz Kariába ment, ahol várost alapított, a magáról elnevezett Milétoszt; Szarpédón egy darab föld ellenében segítséget nyújtott Kilixnek a lúkiakkal vívott háborúban, majd Lúkia királya lett. Zeusz három emberöltőnyi élettel ajándékozta meg őt. Vannak, akik úgy tudják, hogy Atümnioszba, Zeusz és Kassziepeia fiába szerettek bele, s őmiatta viszálykodtak egymással. Rhadamantüsz a szigetlakók törvényhozója lett, később azonban ő is elmenekült Boiótiába, feleségül vette Alkménét, majd amikor meghalt, a Hadészban Minósszal együtt bíraskodott. Minósz Krétán maradt, és törvényeket hozott; feleségül vette Pasziphaét, Héliosz és Perszéisz leányát, vagy Aszklépiadész szerint Krétét, Aszteriosz leányát, vele nemzette Katreuszt, Deukaliónt, Glaukoszt és Androgeóoszt, és leányokat, Akallét, Xenodikét, Ariadnét és Phaidrát; Pareia nimfával Eurümedónt, Néphaliónt, Khrüsészst és Philoláoszt, Dexitheával pedig Euxanthioszt.

3. Miután Aszteriosz meghalt utód nélkül, Minósz szeretett volna Kréta királya lenni. Mivel törekvése ellenállásba ütközött, hangoztatni kezdte, hogy a királyságot az istenektől kapta, és - hátha így hitele lesz szavának - azzal hencegett, hogy amit csak kíván, beteljesül. Áldozatot mutatott be Poszeidónnak, és az volt a kívánsága, hogy tűnjék elő a habokból egy bika. Megfogadta, hogy ha megjelenik a bika, feláldozza. Poszeidón tüneményesen szép bikát küldött neki, így Minósz elnyerte a királyságot. A bikát azonban beküldte a csordái közé, s egy másikat áldozott fel helyette. Egyébként Minósz volt az első, aki megszerezte a tengeri uralmat, és csaknem az összes szigetet leigázta.

4. Poszeidón megharagudott Minószra, amiért nem áldozta fel a bikát, s haragjában megvadította az állatot, Pasziphaében pedig vágyat ébresztett iránta. Pasziphaé tehát beleszeretett a

bikába, és Daidaloszhoz fordult segítségért. Daidalosz athéni építész volt, gyilkosság miatt kellett otthonról elmenekülnie. Kerekeken guruló fatehenet készített, kivájta a belsejét, majd lenyűzött egy tehenet, a bőrét rávarrta a fatehénre, s az egész alkotmányt kitette arra a rétre, ahol a bika legelni szokott, de előzőleg beleültette Pasziphaét. A bika oda is jött, és - mintha élő tehén volna - meghágta a faalkotmányt. Pasziphaé világra hozta Aszterioszt, akit Minótaurosznak neveztek. Az arca bikaarc volt, teste azonban emberi test. Bizonyos jóslatok sugallatára Minosz a labürinthoszba zárva őriztette. Ez a labürinthosz - Daidalosz műve - olyan épület volt, hogy a kanyargós útvesztők miatt nem lehetett belőle kijutni. A Minótauroszról, Androgeószról, Phaidráról és Ariadnéról szóló történeteket azonban Thészeusz mítoszai között fogjuk majd elmesélni.

II.

1. Katreusznak, Minosz fiának ezek voltak a gyermekei: Aeropé, Klümené, Apémoszüné és az egyetlen fiú, Althaimenész. Amikor Katreusz megkérdezte az istent, miként végződik majd az élete, azt a választ kapta, hogy valamelyik gyermeke kezétől fog meghalni. Katreusz ugyan titokban tartotta a jóslatot, Althaimenész mégis hírére vette, és mivel félt, hogy apja gyilkosa lesz, nővérevel, Apémoszünével együtt felkerekedett Krétáról és valahol Rhodosz szigetén kötött ki. Leigázta a vidéket, és Krétiniának nevezte el. Egy ízben felment az Atabürion-hegyre, hogy szemügyre vegye a környező szigeteket. Ellátott onnan egészen Krétáig, eszébe jutottak a honi istenek, s oltárt emelt az atabürioni Zeusznak. Nem sokkal később azután saját nővérének lett a gyilkosa. Történt ugyanis, hogy Hermész beleszeretett Apémoszünébe, a leány azonban elmenekült előle, s az isten képtelen volt utolérni őt, Apémoszüné ugyanis sokkal gyorsabban futott nála. Ekkor Hermész frissen megnyűzott állatok bőrével borította be az utat, a leány a forrástól visszafelé jövet megcsúszott rajtuk, Hermész pedig elcsábította őt. Apémoszüné elmondta bátyjának a történeteket. Althaimenész azonban úgy gondolta, hogy az isten csak ürügy, nekirontott hát nővérének, és halálra rugdalta.

2. Aeropét és Klümenét Katreusz rábízta Nauplioszra, hogy idegen földön adja el őket. Aeropét Pleiszthenész vette feleségül, és Agamemnónt és Menelaoszt nemzette vele. Klümené Naupliosz felesége lett, gyermekeik pedig Oiax és Palamédész. Amikor Katreusz megöregedett, elfogta a vágy, hogy királyságát mégiscsak fiának, Althaimenésznek adja át. Elment hát Rhodosz szigetére, s egy elhagyatott vidéken társaival együtt partra szállt. Az arra járó pásztorok kalóznakak vélték s ezért üldözőbe vették őket. Katreusz elmondta ugyan, kicsoda ő, a pásztorok azonban a kuttyák ugatásától meg sem hallották, hanem dobálni kezdték. Althaimenész is ott termett, s anélkül, hogy felismerte volna, dárdájával ledöfte Katreuszt. Amikor később rádöbrent, hogy mit tett, könyörgésére elnyelte a föld.

III.

1. Deukalión gyermekei Idomeneusz, Krété és a fattyú Molosz. Glaukosz még kicsiny gyermek volt, amikor egy egeret hajkurászva beleesett egy mézeskorsóba, és meg is halt. Amint eltűnt, Minosz égen-földön kerestette, végül jóslatot kért, hol találhatná meg. A kúrészek azt mondták neki, hogy a csordái között van egy háromszínű tehén: nos, aki a tehén színéről a legtalálhatóbb hasonlatot tudja mondani, az majd a gyermeket is élve hozza vissza. Minosz összehívta a jósokat, és Koiranosz fia, Polüidosz a szedret hasonlította a tehén

színéhez. Minósz kényszerítette, hogy keresse meg a gyermeket, Polüidosz pedig jóslat segítségével meg is találta. Minósz azonban arra hivatkozva, hogy elevenen kell visszahoznia, összezárta őt a tetemmel. Polüidosz a legnagyobb tanácsalanságban volt, ám egyszer csak megpillantott egy kígyót, amelyik éppen a tetem felé kúszott. Rádobott egy darab követ és megölte, mivel attól tartott, hogy ha a gyermek holttestének bántódása esnék, neki is meg kell halnia. Csakhogy felbukkant egy másik kígyó is, s amikor észrevette, hogy az első meghalt, térült-fordult, hozott valami füvet, beborította vele a halott kígyó testét, mire az életre kelt. Polüidosz nézte és csak bámult, majd ugyanazt a füvet rátette Glaukosz testére, s Glaukosz is életre kelt.

2. Minósz tehát visszakapta gyermekét, Polüidoszt azonban mindaddig nem engedte vissza Argoszba, míg fiát meg nem tanította a jóslás tudományára. Polüidosz kénytelen-kelletlen engedelmeskedett. Amikor azonban hajóra szállt, felszólította Glaukoszt, hogy köpjön a szájába. Glaukosz így is tett, s azon nyomban elfelejtette egész jóstudományát. Európé ivadékairól most már elég beszéltünk.

IV.

1. Amikor Télephassza meghalt, Kadmosz eltemette, utána a thrákoknál vendégeskedett, majd pedig elment Delphoiba, hogy megkérdezze a jósdát Európé felől. Az istenség azt a választ adta, hogy ne törődjék Európával, hanem vegyen egy tehenet útikalauzul, s ahol az összerokad a fáradtságtól, ott alapítson várost. Kadmosz, miután megkapta a jóslatot, keresztülhaladt Phókiszon, majd Pelagón csordái között rátalált egy tehenre, és a nyomába szegődött. A tehen végignyargalt Boiótián, majd összerogyott, mégpedig azon a helyen, ahol ma Thébai városa terül el. Kadmosz elhatározta, hogy az állatot Athénának áldozza, elküldte hát néhány társát, hogy hozzanak vizet Arész forrásából. A forrást őrző sárkány - állítólag Arész sarja - csaknem valamennyiüket megölte, mire Kadmosz dühében végzett vele, és fogait Athéna tanácsára elvetette a földbe. Az elvetett (*szparentón*) fogakból fegyveres férfiak nőttek ki, akiket *Szpartoinak* neveztek el. Ezek azonban nyomban le is kaszabolták egymást: némelyikük akaratlanul bonyolódott viszályba, mások tudatlanságból. Phereküdesz viszont úgy meséli, hogy Kadmosz, amikor észrevette a földből sarjadt fegyveres férfiakat, köveket hajigált feléjük, ők pedig, ki-ki abban a hiszemben, hogy a társa dobálja, egymásnak estek. Mindössze öten maradtak életben: Ekhión, Udaiosz, Khthoniosz, Hüperénór és Pelórosz.

2. Kadmosz, hogy levezekelve a gyilkosságot, egy nagy éven át szolgált Arésznál; akkoriban egy év nyolc esztendő volt.

Szolgája leteltével Athéna megszerezte neki a királyságot, Zeusz pedig hozzáadta feleségül Harmoniát, Aphrodité és Arész leányát. Az istenek valamennyien lejöttek az égből, hogy a Kadmeiában énekszóval ünnepeljék a nászt. Kadmosz peplosszal ajándékozta meg Harmoniát, és azzal a lánccal, amelyet Héphaisztosz készített, és állítólag ő adott Kadmosznak, Phereküdesz szerint meg Európé, aki viszont Zeusztól kapta. Kadmosznak négy leánya született: Autonoé, Inó, Szemelé és Agaué, valamint egy Polüdórosz nevű fia. Inó Athamasz felesége lett, Autonoé Arisztaioszé, Agaué meg Ekhióné.

3. Szemelé iránt Zeusz lobbant szerelemre, és titokban, hogy Héra meg ne tudja, egyesült vele, majd ígéretet tett, hogy bármit kíván is, azonnal teljesíti. Szemelé Héra álnok tanácsára azt kérte Zeusztól, hogy olyan alakban közeledjék hozzá, ahogy Hérához közeledett, amikor meg akarta hódítani. Zeusz nem utasíthatta vissza a kérést, így hát villámlások és mennydörgések közepette kocsin állított be Szemelé nászszobájába, ráhajított egy villámot, Szemelé pedig

belehalt az ijedségbe. Zeusz a hathónapos magzatot kiragadta a tűzből és saját combjába varrta. Szemelé halála után Kadmosz leányai elhíresztelték, hogy nővérük valójában halandóval hált együtt, csak álnokságból megrágalmazta Zeust, aki azután büntetésből agyonsújtotta villámával. Amikor elérkezett az ideje, Zeusz kibontotta az öltéseket, világra hozta Dionüszoszt, és átadta Hermésznek. Hermész a csecsemőt Inóhoz és Athamaszhoz vitte, és arra kérte őket, hogy úgy neveljék fel, mintha leány volna. Héra haragjában mindkettőjüket örülettel sújtotta: Athamasz szarvasnak nézte legidősebb fiát, Learchoszt, üldözőbe vette és megölte, Inó pedig forró vízzel teli üstbe hajította Melikertészt, az üstöt a gyermek tetemével együtt magához vette és a tengerbe ugrott. Inó neve Leukothea lett, Melikertészé Palaimón; így nevezték el őket az arra hajózó tengerészek. Egyébként pedig mind a ketten segíteni szoktak azokon, akik viharba kerülnek. Melikertész tiszteletére Sziszüphosz megalapította az iszthmoszi játékokat. Zeusz, hogy Héra haragját kijátssza, gödölyévé változtatta Dionüszoszt, átadta Hermésznek, Hermész pedig elvitte az ázsiai Nüsza-hegyen lakó nimfákhoz, akiket később Zeusz Hüaszok néven csillagokká változtatott.

4. Autonoe és Arisztaios házasságából született Aktaion, akit Kheirón nevelt fel és tanított vadászni. Később a Kithairón-hegyen saját kutyái falták fel, és így ért véget az élete. Akuszilaosz szerint azért történt, mert Zeusz megharagudott rá, amiért ő is Szemelé kezére pályázott, a többség azonban úgy tudja, hogy azért, mert fürdés közben meglátta Artemiszt. Az istennő állítólag azon nyomban hím szarvassá változtatta őt, ötven kutyájára pedig veszettséget küldött, úgyhogy ezek nem ismertek rá, és felfalták. Halála után a kutyák keserves csaholással keresték gazdájukat; útjukban Kheirón barlangjához is elvetődtek, aki elkészítette Aktaion képmását, hogy enyhítsen a kutyák bánatán...

V.

1. Dionüszosz feltalálta a bort, Héra azonban örületet bocsátott rá, úgyhogy az isten keresztül-kasul bolyongta Egyiptomot és Szüriát. Először Próteusz, az egyiptomiak királya fogadta, innen a phrúgiai Kübelába ért, ahol Rhea megtisztította, és megtanította a beavatási rítusokra. Tőle kapta a ruháját is. Ezután Thrákián keresztül az indusok ellen vonult. Lükurgosz, Drüasz fia, a Sztrümón folyó partján lakó édónok királya volt az első, aki dölőfösen kiűzte őt országából. Dionüszosz ekkor a tengerbe menekült Thetiszhez, Néreusz leányához, a bakkhánsnők azonban a Dionüszosz kíséretéhez tartozó szatírokkal együtt foglyul estek. Később a bakkhánsnőket váratlanul szabadon engedték, Dionüszosz pedig örültséggel sújtotta Lükurgoszt, aki tébolyultságában fiát, Drüaszt nyelni való szőlővenyigének nézte és fejszével agyonütötte. Még alaposan meg is csonkította, és csak ekkor józanodott ki. Ezt követően terméketlen maradt a föld, az isten pedig azt a jóslatot adta, hogy csakis akkor lesz termés, ha Lükurgosz meghal. Ekkor az édónok kikötötték a királyt a Pangaion-hegyre, ahol Dionüszosz akarata szerint lovak tépték szét.

2. Majd Dionüszosz keresztülhaladt Thrákián és egész Indián, itt oszlopokat is állíttatott, végül pedig megérkezett Thébaiba, ahol rávette az asszonyokat, hogy otthonukat odahagyván bakkháns módra tomboljanak a Kithairón-hegyen. Pentheusz, Agaué és Ekhión gyermeke, aki Kadmosztól vette át a királyságot, megpróbált közbelépni: felment a Kithairónra, hogy meglesse a bakkhánsnőket, de saját anyja darabokra tépte: tébolyában ugyanis vadállatnak nézte fiát. Miután a thébaiak előtt sikerült bebizonyítania isteni mivoltát, Dionüszosz átment Argoszba, s mivel itt sem részesült isteni tiszteletben, ugyanúgy örületbe kergette az asszonyokat, akik immár csecsszópo gyermekeik húsából lakmároztak a hegyekben.

3. Dionüszosz elhatározta, hogy Ikariából átmegy Naxosz szigetére, bérelt tehát egy háromevezősoros türrhén kalózhajót. A tengerészek fel is vették őt a hajóra, de Naxosz mellett elhaladva egyenesen Ázsiának indultak tovább, hogy ott majd eladják őt. Dionüszosz azonban kígyókká változtatta az árbocot meg az evezőket, a fedélzetet pedig befuttatta repkénnyel és fuvolaszóval töltötte be. A kalózokon örület lett úrrá, hanyatt-homlok a tengerbe rohantak, és átváltoztak delfinekké. Amikor az emberek már megtanulták őt istenként tisztelni, Dionüszosz felhozta anyját a Hadészből, elnevezte Thüónénak, és vele együtt az égbe emelkedett.

4. Kadmosz és Harmonia elhagyták Thébait és az enkhelészekhez mentek. Amikor az enkhelészeket illűr támadás érte, azt jósolta nekik az isten, hogy legyőzhetik az illűröket, ha Kadmosz és Harmonia lesz a vezetőjük. Az enkhelészek hittek a jóslatnak, Kadmoszt és Harmoniát megválasztották vezetőjüknek, és le is győzték az illűröket. Kadmosz az illűrök királya lett, és született egy Illűriosz nevű fia. Később Harmoniával együtt kígyóvá változott, és Zeusz az élűszioni mezőkre küldte őket.

5. Polüdórosz Thébai királya lett, feleségül vette Nüktéiszt, Nükteusz leányát, Khthoniosz unokáját, aki Labdakoszt szülte neki. Labdakosz felfogása egyezett a Pentheuszéval, ezért Pentheuszhoz hasonlóan neki is meg kellett halnia. Egy egyéves fiúcskát hagyott hátra, Laioszt, s a gyermek kiskorúsága idejére Nükteusz fivére, Lúkosz vette át a hatalmat. Ezek ketten megölték Phlegüaszt, Arész és a boiótiai Dótisz fiát, ezért mindketten elmenekültek Euboiából, előbb Húriában telepedtek le, ... innen érkeztek Thébaiba és mivel Pentheusz rokonai voltak, a város polgárai lettek. Lúkoszt a thébiaiak megválasztották hadvezérnek, ő azonban a teljhatalmat is megkaparintotta; húsz évig uralkodott, végül Zéthosz és Amphión ölték meg, mégpedig a következő okból: Nükteusznak volt egy Antiopé nevű leánya, akit Zeusz elcsábított. Amikor teherbe esett, apja fenyegetései elől elmenekült a sziküóni Epópeuszhoz, aki feleségül vette. Nükteusz kétségbeesésében öngyilkos lett, ám előbb meghagyta Lúkosznak, hogy álljon bosszút Epópeuszon és Antiopén. Lúkosz hadra kelt és leigázta Sziküónt, Epópeuszt megölte, Antiopét pedig foglyul ejtette, és magával hurcolta. Útközben, a boiótiai Eleutheraiban Antiopé ikreknek adott életet, s mindkettőt kitette. Egy pásztor azonban rájuk talált, és felnevelte őket: az egyiket Zéthosznak, a másikat Amphiónnak nevezte el. Zéthosz a teheneket gondozta, Amphiónt a zene kötötte le, mert Hermésztől lantot kapott. Lúkosz és felesége, Dirke tömlöcbe zárták Antiopét, és igen kegyetlenül bántak vele. Egy szép napon azonban bilincsei maguktól megoldódtak, Antiopé pedig kilopódzott, és gyermekei házikójához vetődve, kérte őket, hogy fogadják be. Miután a fiúk felismerték anyjukat, megölték Lúkoszt, Dirkét pedig odakötötték egy bikához, majd amikor már haldoklott, bedobták egy forrásba, amelyet azóta Dirkének neveznek. Átvették az uralmat, a várost pedig falakkal övezték; a kövek Amphión lantjának hangjaira maguktól emelkedtek a magasba. Laiosz, miután száműzték a városból, a Peloponnészoszon folytatta életét, Pelopsznál vendégeskedett, ennek fiát, Khrüszipposzt taníttatta a kocsihajtás művészetére, végül azonban beleszeretett a fiúba, és elrabolta.

6. Zéthosz feleségül vette Thébét; róla kapta a nevét Thébai városa. Amphión pedig Tantalosz leányát, Niobét, aki hét fiút szült, Szipüloszt, Eupinütoszt, Iszménoszt, Damaszhikthónt, Agénórt, Phaidimoszt és Tantaloszt, és ugyanannyi leányt, Ethodaiát (vagy némelyek szerint Neairát), Kleodoxát, Asztüokhét, Phthiát, Pelopiát, Asztükrateiát és Ógügiát. Hésziodosz úgy tudja, hogy tíz fia és tíz leánya volt, Hérodórosz szerint két fia és három leánya, Homérosz szerint meg hat fia és ugyanannyi leánya. Niobé tehát termékeny anya volt, és kérkedett is vele, hogy még Létónál is termékenyebb. A sértett istennő Artemiszt és Apollónt Niobé gyermekei ellen uszította: a leányokat Artemisz nyilazta le otthonukban, a fiúkat pedig, amikor valamennyien a Kithairón-hegyen vadásztak, Apollón ölte meg. A fiúk közül egyedül

Amphiön maradt életben, a leányok közül pedig a legidősebb, Khlórisz, aki azután Néleusz felesége lett. Teleszilla úgy tudja, hogy Amüklasz és Meliboia menekültek meg, és hogy a két isten Amphiönt is lenyilazta. Maga Niobé elhagyta Thébait, és apjához, Tantaloszhoz menekült Szipüloszba; itt, ahogy Zeustól kérte, kövé változott, de a szobornak azóta is éjjel-nappal patakszik a könnye.

7. Amphiön halála után Laioszra szállt a királyság. Feleségül vette Menoikeusz leányát, akit egyesek Iokaszténak, mások Epikaszténak ismernek, de azt a jóslatot kapta, hogy óvakodjék a gyermeknemzéstől, mert ha gyermeke születik, az apagyilkos lesz. Egy ízben azonban, bortól megrészegülve, mégis együtt hált a feleségével. A gyermek bokáit szöggel keresztüldöfte, majd átadta őt egy pásztornak, hogy tegye ki. A pásztor ki is tette a Kithairón-hegyre, de a korinthusziak királyának, Polübosznak a pásztorai rátaláltak és elvitték a királynőhöz, Periboiához. A királynő magához vette, és sajátjaként nevelte fel a csecsemőt. Meggyógyította a bokáját, és az Oidipusz nevet adta neki, mivel dagadt volt (*anoidészai*) a lába (*podasz*). Amikor a gyermek felcseperedett, erejével messze kitűnt a társai közt, akik irigységből fogadott gyermeknek csúfolták. Oidipusz faggatni kezdte erről Periboiát, de semmit sem tudott meg tőle. Elment hát Delphoiba, hogy jóslatot kérjen igazi szüleiről. Az istenség azt a választ adta, hogy ne térjen vissza szülőföldjére, mert akkor megöli szülőapját, és szülőanyját feleségül veszi. Oidipusz a jóslat hallatára nyomban elhagyta Korinthoszt, mivel úgy hitte, hogy azok a szülei, akiket eddig is annak mondtak. Szekérre ült, úgy vágott át Phókiszon: útközben egy keskeny ösvényen összetalálkozott Laiossal, aki szintén szekéren utazott. Polüphontész, Laiosz hírnöke rákiáltott, hogy térjen ki az útból, sőt mikor Oidipusz vonakodott engedelmeskedni, az egyik lovát is leszúrta. Oidipusz haragra gerjedt, megölte Polüphontészt és Laioszt, majd megérkezett Thébaiba.

8. Laioszt végül is Plataia királya, Damasizisztratosz temette el, a királyságot pedig Menoikeusz fia, Kreón vette át. Kreón uralkodása idején szörnyű csapás sújtotta Thébait, Héra ugyanis rászabadította a városra a szfinxet, Ekhidna és Tüphón sarját, ezt az asszonytekintetű, oroszlánmellű, oroszlánlábú, oroszlánfarkú és madárszárnyú lényt. Miután a múzsáktól eltanult egy találós kérdést, letelepedett a Phikion-hegyre, és feladta a kérdést a thébaiaknak, a következőképpen: - Mi az, aminek egyetlen hangja van, de eleinte négy, majd kettő, végül pedig három lábon jár? - A thébaiaknak megjósolták, hogy akkor szabadulnak meg a szfinxtől, ha sikerül megfejteniük a rejtvényt. Többször is összedugták hát a fejüket, hogy kitalálják a választ, s miután nem találták ki, a szfinx mindannyiszor elragadta és felfalta egyiküket. Mivel már nagyon sokan elpusztultak, utoljára Haimón is, Kreón fia, Kreón kihirdette, hogy ha valakinek sikerül megoldania a rejtvényt, övé lesz a királyság és Laiosz özvegye. Ez Oidipusznak is a fülébe jutott, és megfejtette a találós kérdést, mondván, hogy amit a szfinx kérdez, az az ember: csecsemő korában négylábú, hiszen a négy végtagján jár, amikor felnő, kétlábú, megöregedve pedig egy harmadik lábat is segítségül hív: a botját. A szfinx ekkor az akropolisz tetejéről a mélybe vetette magát, Oidipusz pedig elnyerte a királyságot és feleségül vette a szülőanyját, akiről persze nem tudta, hogy kicsoda. Még gyermekei is születtek tőle, két fiú, Polüneikész és Eteoklész, meg két leány, Iszméné és Antigoné. Vannak, akik úgy tudják, hogy Hüperphasz leánya, Eurüganeia szülte neki a gyermekeket.

9. Amikor később fény derült a titokra, Iokaszté felakasztotta magát, Oidipuszt pedig, hiába vájta ki a szemét, elüldözték Thébaiból, de előbb még átkot szórt a fiaira, akik tétlenül nézték végig, amint apjukat száműzik. Antigoné kíséretében az attikai Kolónoszba érkezett, itt oltalmat keresve leült az eumeniszek szent körzetében, és miután Thészeusz befogadta, nemsokára meghalt.

VI.

1. Ami a királyságot illeti, Eteoklész és Polüneikész megegyeztek egymással, hogy felváltva fognak uralkodni egy-egy évig. Egyesek azt állítják, hogy először Polüneikész került a trónra, és az év leteltével át is adta az uralmat Eteoklésznek, mások szerint Eteoklész kezdett uralkodni, csak hogy ő nem akarta átadni a királyságot, Polüneikész erre kénytelen-kelletlen elment Thébaiból Argoszba; vele volt a lánc meg a peplosz. Argoszbán Adrasztoz uralkodott, Talaosz fia. Polüneikész éjnek idején érkezett Adrasztoz palotájába, és nyomban össze is tűzött Tüdeusszal, Oineusz fiával, aki Kalüdónból menekült ide. A hirtelen támadt zajra ott termett Adrasztoz, szétválasztotta őket, de közben eszébe jutott egy régi jóslat, mely szerint leányait vadkanhoz és oroszlánhoz kell feleségül adnia. Tüstént vejévé is fogadta a két hőst, mivel az egyikük vadkanfejet, a másik pedig oroszlánfejet viselt a pajzsán. Tüdeusz tehát feleségül vette Déipülét, Polüneikész pedig Argeiát, és Adrasztoz mindkettőjüknek megígérte, hogy segít nekik visszajutni a hazájukba. Először Thébai ellen akart hadat viselni, és sürgősen össze is gyűjtötte a legkiválóbb hősöket.

2. A jó Amphiaraoz, Oiklész fia előre látta, hogy az ütközet résztvevői Adrasztoz kivételével valamennyien meg fognak halni, így hát maga is vonakodott velük menni, és a többieket is óva intette. Ekkor Polüneikész felkereste Iphiszt, Alektór fiát, és megkérdezte tőle, miként lehetne rávenni Amphiaraozt, hogy mégis részt vegyen a harcban. Iphisz azt válaszolta, oly módon, ha Eriphülé megkapná a láncot. Amphiaraoz megtiltotta ugyan Eriphülének, hogy ajándékot fogadjon el Polüneikésztől, Polüneikész mégis odaadta neki a láncot azzal a kéréssel, hogy beszélje rá Amphiaraozt a háborúban való részvételre. Ez valóban Eriphülén múlt: egy alkalommal ugyanis, amikor Amphiaraoz és Adrasztoz összetűztek egymással, Amphiaraoz a kibékülés után megesküdt, hogy bármilyen vita támadjon is a jövőben közöttük, Eriphülének engedi át a döntést. Most, hogy a Thébai elleni hadjáratról volt szó, amelyet Adrasztoz pártolt, Amphiaraoz viszont ellenzett, Eriphülé a lánc birtokában rávette Amphiaraozt, hogy csatlakozzék Adrasztoz seregéhez. Amphiaraoz tehát kénytelen volt hadba vonulni, fiainak azonban meghagyta, hogy ha majd felnőnek, öljék meg az anyjukat, és indítsanak háborút Thébai ellen.

3. Adrasztoz összegyűjtötte a hadsereget, és hét hadvezérével együtt nyomban Thébai ellen vonult. A hadvezérek pedig a következők voltak: Talaosz fia, Adrasztoz, Oiklész fia, Amphiaraoz, Hipponoosz fia, Kapaneusz, Arisztomakhosz fia, Hippomedón, akit Talaosz fiának is mondanak. Ezek voltak az argosziak, azután Polüneikész, Oidipusz fia Thébaiból, Tüdeusz, Oineusz fia Aitoliából és Parthenopaios, Melanión fia Arkadiából. Vannak, akik Tüdeusz és Polüneikész helyett Eteokloszt, Iphisz fiát, valamint Mékiszteuszt számítják a hét vezér közé.

4. Amikor megérkeztek Nemeába, ahol Lükurgosz volt a király, vizet kellett keresniük. A forráshoz vezető utat Hüpszipülé mutatta meg nekik, magára hagyva az apró Opheltészt, Eurüdiké és Lükurgosz gyermekét, akit ő nevelt. Amikor ugyanis a lémnoszi nők felfedezték, hogy Thoasz király életben maradt, őt megölték, Hüpszipülét pedig rabszolgának adták el. Így került Lükurgosz házába cselédnek. Miközben tehát megmutatta nekik a forrást, a magára maradt gyermeket halálra marta egy kígyó. Adrasztoz emberei odasereglettek, és elpusztították a kígyót, a gyermeket pedig eltemették. Amphiaraoz kijelentette, hogy ez a csodajel a jövőre utal. A gyermeket elnevezték Arkhemorosznak, és tiszteletére megrendezték a nemeai versenyjátékokat. A lovasversenyben Adrasztoz győzött, a futóversenyben Eteoklosz, ökölvívásban Tüdeusz, ugrásban és diszkoszvetésben Amphiaraoz, gerelyvetésben Laodokosz, birkózásban Polüneikész, íjászatban pedig Parthenopaios.

5. Amikor odaértek a Kithairón-hegy alá, Tüdeuszt előreküldték Eteoklészhez azzal a felszólítással, hogy a megállapodás szerint adja át a királyságot Polüneikésznek. Mivel Eteoklész meg sem hallgatta az üzenetet, Tüdeusz, hogy próbára tegye a thébaiakat, egyenként kihívta őket párbajra, és mindegyiküket legyőzte. Amikor elindult visszafelé, a thébaiak ötven fegyveres férfit állítottak lesbe, Tüdeusz azonban Maión kivételével valamennyiüket megölte, majd visszatért a táborba.

6. Az argosziak felfegyverkeztek és a városfalakhoz nyomultak. A városnak hét kapuja volt: Adrasztosznak a Homolóisz-kapu jutott, Kapaneusznak az Ógügia-kapu, Amphiaraosznak a Proitisz-kapu, Hippomedónnak az Onkaisz-kapu, Polüneikésznek a Hüpsziszté-kapu, Parthenopaiosznak az Elektra-kapu, végül Tüdeusznak a Krénisz-kapu. Közben Eteoklész is felfegyverezte a thébaiakat, és a hét argoszi hadvezérrel ugyanannyi thébait állított szembe, egyúttal pedig jóslatot kért, hogy mi módon győzhetnék le az ellenséget.

7. Volt a thébaiak között egy Teiresziasz nevű vak jós, Euérész és Kharikló nimfa gyermeke, a Szpartoi egyikének, Udaiosznak nemzetségéből. Vakságáról és jóstehetségéről sokféle legenda járja. Egyesek azt állítják, hogy az istenek vakították meg, amiért az embereknek elárult valamit, amit ők titokban akartak tartani. Phereküdesz viszont úgy tudja, hogy Athéna vakította meg... Athéna ugyanis igencsak vonzódott Khariklóhoz, miért is a betoppanó Teiresziasz egy ízben meztelenül látta meg az istennőt, aki erre kezével bedöfte Teiresziasz két szemét, és így világtalanná tette. Kharikló kérlelni kezdte az istennőt, hogy adja vissza a látását, Athéna azonban ezt nem tudta megtenni, hanem a hallását annyira kitisztította, hogy Teiresziasz ezután még a madarak beszédét is értette. Egy somfa botot is adott neki, s ennek segítségével úgy járt-kelt, mintha látna. Hésziodosz azt meséli róla, hogy a Küllénén meglátott egyszer két párzó kígyót, megsebesítette őket, s így férfiből asszonnyá változott. Majd amikor ismét megpillantotta a két párzó kígyót, visszaváltozott férfivá. Ezért mikor Zeusz és Héra azon vitakoztak, vajon a férfiak vagy az asszonyok élvezik-e jobban a szerelmet, Teiresziaszhoz fordultak. Teiresziasz azt válaszolta, hogy ha a szerelem nyújtotta örömeket gondolatban tíz részre osztják, ebből egyetlen résznyi öröm a férfié és kilenc az asszonyé. Emiatt Héra megvakította őt, Zeusz viszont megajándékozta a jóslás tudományával, emellett még hosszú életet is adott neki.

[Egyébként Zeusz és Héra kérdésére Teiresziasz a következőképpen válaszolt:

*„Tíz részből egy részt élvez szerelemben a férfi,
tíz teljes gyönyörét megkapja az asszonyi lélek.”]*

Teiresziasz tehát azt válaszolta a jóslatot kérő thébaiaknak, hogy győzni fognak, ha Kreón fia, Menoikeusz önként feláldozza magát Arésznak. A jóslat hallatára Menoikeusz a kapuk előtt fel is áldozta magát. Kezdetét vette a küzdelem, s a kadmosziakat egészen a kapukig visszaszorították, sőt Kapaneusz létrát ragadott, hogy a falakra hágjon, Zeusz azonban villámával agyonűjtötte.

8. Ennek hatására az argosziak megfutamodtak. Amikor már nagyon sokan elestek, a két hadsereg megegyezett, hogy Eteoklész és Polüneikész párbajjal fognak dönteni a királyság sorsáról. A párbaj során megölték egymást. Ismét heves küzdelem bontakozott ki, s most Asztakosz fiai jeleskedtek: Iszmarosz megölte Hippomedont, Leadész Eteokloszt, Amphidikosz pedig Parthenopaioszt, bár Euripidész úgy tudja, hogy Parthenopaioszt Poszeidón fia, Periklümenosz ölte meg. Melanipposz, Asztakosz életben maradt másik fia Tüdeuszt sebesítette meg a hasán. Tüdeusz már félig halott volt, akkor érkezett oda Athéna, hogy a Zeusztól kért orvossággal halhatatlanná tegye. Amphiaraosz igen gyűlölte Tüdeuszt, amiért az ő tanácsával szembeszegülve rábeszélte az argosziakat a Thébai elleni hadjáratra. Most tehát, a

közeledő Athéna láttán, levágta Melanipposz fejét és átnyújtotta Tüdeusznak; amúgy is ő ölte meg, sebesülése ellenére, Melanipposzt. Tüdeusz kettéhasította a koponyát és kiszűrölte Melanipposz agyvelejét, Athéna pedig annyira megborzadt a látványtól, hogy visszavonta a tervezett jótéteményt. Amphiarosz az Iszménosz folyó partján menekült, és Periklúmenos már éppen sebet ütött volna a hátán, amikor Zeusz lehajított egy villámot, mire a föld kettéhasadt és elnyelte Amphiaroszt szekerével és Batón (vagy mások szerint Elatón) nevű kocsihajtójával együtt, Zeusz pedig halhatatlanná tette őt. Egyedül Adrasztosz maradt életben: Areión nevű lova mentette meg. A lovat Démétér szülte Poszeidónnak, miután az egyik erinnüsز képében együtt hált az istennel.

VII.

1. Kreón átvette a Thébai feletti uralmat, az argosziak tetemeit temetetlenül kidobáltatta, majd kihirdette, hogy senkit sem szabad eltemetni, és még öröket is állíttatott a holttestek mellé. Antigoné, Oidipusz egyik leánya titokban ellopta és eltemette Polüneikész holttestét, Kreón azonban rajtakapta és elevenen sírboltba záratta őt. Adrasztosz Athénba menekült, a könyörületeség oltárához, elhelyezte rajta a szokásos koszorút, és esedezett, hadd temethessék el a halottaikat. Az athéniai Thészeusz vezetésével hadat indítottak Thébai ellen, elfoglalták a várost, a holttesteket pedig kiadták a hozzátartozóknak, hadd temessék el. Amikor Kapaneusz máglyája fellobbant, Euadné, Iphisz leánya, Kapaneusz felesége rávetette magát a máglyára, és férjével együtt ő is elhamvadt.

2. Tíz év múlva az elesett hősök gyermekei, az epigonok elhatározták, hogy háborút indítanak Thébai ellen, mivel meg akarták bosszulni atyjuk halálát. Jóslatot kértek, s az istenség azt válaszolta nekik, hogy győzni fognak, ha Alkmaión lesz a hadvezérük. Alkmaión eleinte hallani sem akart a hadvezérségről, míg meg nem bünteti anyját; később azután mégis kötélnék állt. Eriphülé ugyanis Therszandrosztól, Polüneikész fiától megkapta a peploszt, és a fiait is rábírta, hogy vegyenek részt a hadjáratban. Alkmaiónt tehát megválasztották hadvezérnek, utána elindultak Thébai ellen. A hadjáratban ezek vettek részt: Amphiarosz fiai, Alkmaión és Amphiochosz, Adrasztosz fia, Aigialeusz, Tüdeusz fia, Diomédész, Parthenopaiosz fia, Promakhosz, Kapaneusz fia, Szthenelosz, Polüneikész fia, Therszandrosz, és Mékiszteusz fia, Eurüalosz.

3. Először a környező falvakat dúlták fel, majd amikor Laodamasznak, Eteoklész fiának vezetésével megtámadták őket a thébaiak, derekasán szembeszálltak velük. Laodamasz megölte Aigialeuszt, Alkmaión azonban végzett vele. Halála után a thébaiak visszahúzódtak a falak mögé. Teiresziasz azt tanácsolta nekik, hogy küldjenek békítő követet az argosziakhoz, közben ők maguk meneküljenek el. Követet küldtek tehát az ellenséghez, és asszonyaikat, gyermekeiket szekerekre rakva elmenekültek a városból. Éjnek idején a Tilphussza nevű forráshoz értek, Teiresziasz ivott a vízből és meghalt. A thébaiak jó messzire elvándoroltak, majd megalapították Hesztiaia városát, és megtelepedtek benne.

4. Amikor az argosziak értesültek a thébaiak elmeneküléséről, behatoltak a városba, felprédálták, aztán lerombolták a falakat. A zsákmány egy részét Teiresziasz Mantó nevű leányával együtt elküldték Delphoiba Apollón részére. Megfogadták ugyanis, hogy ha beveszik Thébait, a zsákmány legjavát neki fogják felajánlani.

5. Amikor Thébai bevétel után Alkmaión értesült róla, hogy Eriphülét öllene is megvesztegették, még jobban megharagudott rá, és mivel jóslat is sugallta ezt neki, végzett az anyjával.

Vannak, akik azt állítják, hogy fivérével, Amphilokhosszal közösen végzett vele, mások úgy tudják, hogy egyedül. Alkmaiónt ezután üldözni kezdte az anyagyilkosság erinnősze. Tébolyában először az arkadiai Oiklészt kereste fel, onnan a pszóphiszi Phégeuszhoz ment. Phégeusz megtisztította őt, Alkmaión pedig feleségül vette Arszióét, Phégeusz leányát, és neki ajándékozta a láncot meg a peploszt. Később a föld terméketlenné vált miatta, s ekkor az istenség azt sugallta neki, hogy menjen el Akhelóoszhoz, az majd másodszor is megtisztítja. Előbb a kalüdóni Oineuszt kereste fel, és nála vendégeskedett, tőle a theszprótiaiakhoz ment, akik azonban kiűzték a földjükről. Végül is megérkezett az Akhelóosz forrásához, itt megtisztult, feleségül vette a folyamisten leányát, Kallirhoét, és települést alapított azon a földdarabon, amelyet az Akhelóosz feltöltött. Később azonban Kallirhoé megkívánta a láncot meg a peploszt, és kijelentette, hogy nem is marad tovább Alkmaiónnal, ha nem lehetnek az övéi. Elment hát Alkmaión Pszóphiszba Phégeuszhoz, és azt hazudta neki, hogy egy jóslat szerint akkor fog csak megszabadulni az örülettől, ha Delphoiba viszi, és fogadalmi ajándékként felajánlja a láncot meg a peploszt. Phégeusz hitt a szavainak, és odaadta; az egyik szolga azonban elárulta neki, hogy Alkmaión valójában Kallirhoénak viszi a visszakapott holmit; Phégeusz ezért lesbe állította a fiait, akiknek sikerült is végezniük Alkmaiónnal. Mikor Arszióé szemrehányást tett nekik, ládába zárták, Tegeába vitték, és azzal a koholt váddal, hogy ő Alkmaión gyilkosa, szolgálólányként átadták Agapénórnak.

6. Kallirhoé, akit éppen Zeuszt kerülgetett, Alkmaión halálhírére megkérte az istent, hadd változzanak Alkmaióntól született fiai tüstént felnőtté, hogy megbosszulhassák apjuk halálát. A fiúk azon nyomban felnőttek, és elindultak apjukért bosszút állni. Phégeusz fiai, Pronoosz és Agénór, akik a láncot és a peploszt fogadalmi ajándékkul Delphoiba vitték, történetesen éppen abban az időben szálltak meg Agapénórnál, amikor Alkmaión fiai, Amphoterosz és Akarnan is odaérkeztek. Végeztek hát apjuk gyilkosaival, majd a pszóphiszi palotába siettek, és Phégeuszt is megölték a feleségével együtt. Ekkor a pszóphisziak üldözőbe vették és Tegeáig kergették őket. Itt azonban a tegeaiak meg néhány argoszi a segítségükre sietett, úgyhogy végül is a pszóphisziak futamodtak meg.

7. Ők pedig beszámoltak anyjuknak a történetekről, majd elmentek Delphoiba, s a láncot meg a peploszt Akhelóosz utasítására felajánlották az istennek. Végül eljutottak Épeiroszba, itt telepesekeket gyűjtöttek és megalapították Akarnaniát.

Euripidész úgy tudja, hogy örültsége alatt Alkmaión Mantóval, Teiresziasz leányával két gyermeket nemzett, Amphilokhoszt és nővérét, Tisziphonét, meg hogy Korinthoszba vitte, s itt Kreónra, a korinthosziak királyára bízta az újszülötteket. A szépséges Tisziphonét Kreón felesége eladta rabszolgának, nehogy Kreón feleségül vehesse. Történetesen Alkmaión vásárolta meg, s nem sejtve, hogy a saját lánya, szolgáskorban tartotta. Utóbb elment Korinthoszba, hogy visszakérje a gyermekeit, és így a fiát is visszaszerezte. Amphilokhosz viszont Apollón sugallatára megalapította az amphilokhoszi Argoszt.

VIII.

1. Most pedig térjünk vissza Pelaszgoszra, aki Akuszilaosz szerint Zeuszt és Niobé sarja, amint erről már volt szó, Hésziodosz viszont úgy tudja, hogy a föld szülötte. Pelaszgoszt Ókeanosz leányával, Meliboiával, vagy mások szerint Külléné nimfával nemzette Lúkaónt, aki Arkadia királyává lett, és számos feleségével összesen ötven gyermeket nemzett: Melaineuszt, Theszprótoszt, Helixet, Nüktimoszt, Peuketioszt, Kaukónt, Mékiszteuszt, Hopleuszt, Makareuszt, Makednoszt, Horoszt, Polikhoszt, Akontészt, Euaimónt, Anküört, Arkhebatészt,

Karterónt, Aigaiónt, Pallaszt, Eumónt, Kanéthoszt, Prothooszt, Linoszt, Korethónt, Mainaloszt, Téleboaszt, Phüszioszt, Phasszoszt, Phthioszt, Lükioszt, Haliphéroszt, Genetórt, Bukoliónt, Szókleuszt, Phineuszt, Eumétészt, Harpaleuszt, Portheuszt, Platónt, Haimónt, Kūnaithoszt, Leónt, Harpalükoszt, Héraieuszt, Titanaszt, Mantineuszt, Kleitórt, Sztümphaoszt, Orkhomenoszt,... Gyermekai mindenkinél dolyfősebbek és elvetemültebbek voltak. Zeusz, hogy próbára tegye elvetemültségüket, napszámosember képében felkereste őket. Meg is hívták őt vendégségbe, csak hogy a legidősebb testvér, Mainalosz javaslatára az egyik környékbeli gyermeket vágták le, belső részeit összevegyítették az áldozati állattal és így tálalták fel Zeusznak. Zeusz utálkozva borította fel az asztalt (*trapezan*) - azt a helyet ma is Trapezusznak nevezik -, és villámával Lūkaónt összes gyermekével együtt agyonsújtotta, egyedül a legfiatalabbat, Nūktimoszt nem. Gé ugyanis még idejében odasietett, megérintette az isten jobbját, és így sikerült a haragját lecsillapítania.

2. Amikor azonban Nūktimosz átvette a királyságot, bekövetkezett a Deukalión-féle özönvíz, némelyek szerint éppen Lūkaón fiainak az istentelensége miatt.

Eumélosz és mások úgy tudják, hogy volt Lūkaónnak egy Kallisztó nevű leánya is. Hésziodosz a leányt a nimfák közé sorolja, Asziosz Nūkteusz leányának mondja, Phereküdész Kéteuszénak. Kallisztó Artemisz vadásztársnője volt, ugyanolyan ruhát hordott, mint az istennő, és megesküdött neki, hogy szűz marad. Zeusz azonban beleszeretett, és hiába tiltakozott a leány, Artemisz, vagy mások szerint Apollón képében együtt hált vele. Hogy Héra elől eltitkolja az ügyet, medvévé változtatta a leányt; Héra azonban rábeszélte Artemiszt, hogy - mintha közönséges vadállat volna - lölje le a nyilával. Némelyek szerint Artemisz azért nyilazta le őt, mert nem őrizte meg a szüzességét. Kallisztó halála után Zeusz az újszülött gyermeket elragadta, Arkadiába vitte, ott Maia gondjaira bízta és elnevezte Arkasznak, Kallisztót pedig Medve néven csillaggá változtatta.

IX.

1. Arkasz pedig Leaneirával, Amūklas leányával, vagy Meganeirával, Krokón leányával, vagy Eumélosz szerint Khrüszopeleia nimfával nemzette Elatoszt és Apheidaszt. Ezek felosztották egymás között az országot, a hatalom pedig teljes egészében Elatoszé lett. Elatosz Kinürasz leányával, Laodikével nemzette Sztümphaloszt és Pereuszt, Apheidasz gyermekei pedig Aleosz és Szthenoboiá. Ez utóbbi Proitoszhoz ment feleségül. Aleosznak és Pereusznak leányának, Neairának a házasságából született egy Augé nevű leány, és két fiú, Lūkurgosz és Képheus. Héraklész elcsábította Augét, aki újszülött gyermekét Athéna szent körzetében rejtette el, mivel ennek volt papnője. Amikor a föld terméketlen maradt, a jóslatok kijelentették, hogy Athéna szent körzete szentségtelenséget rejt magában. Augé apja ekkor leleplezte a leányát és kiszolgáltatta Naupliosznak, hogy ölje meg. Teuthrasz, a műsziaiak fejedelme azonban megvásárolta tőle Augét és feleségül is vette. A Partheniosz-hegyre kitett csecsemőt közben egy őz szoptatta (*thélén... elaphu*), ezért Télephosz lett a neve. Korüthosz pásztorai felnevelték, majd szülei keresésére indult. Megérkezett Delphoiba, itt az istentől megtudta, hogy hol vannak, s elment Műsziba, ahol Teuthrasz fiává fogadta. Teuthrasz halála után Télephosz követte őt a királyi székben.

2. Lūkurgosznak Kleophülétől vagy Eurūnométól született gyermekei: Ankaiosz, Epokhosz, Amphidamasz és Iaszosz. Amphidamasz gyermekei pedig Melaion és Antimakhé. Ez utóbbi Eurüsztheus felesége volt. Iaszosznak és Minüasz leányának, Klūmenének a házasságából született Atalanté. Atalanté apja fiúgyermeket szeretett volna, ezért kitette őt. Egy anyamedve

járt el hozzá, meg-megszoptatta, mígnem egyszer vadászok találtak rá, magukhoz vették és felnevelték. Amikor Atalanté felnőtt, megőrizte a szüzességét, magányosan járt vadászni, és mindig volt nála fegyver. Két kentaur, Rhoikosz és Hülaiosz megpróbálták elcsábítani, Atalanté azonban leterítette őket a nyílveesszőjével. Ott volt a hősök között a kalüdóni vadkan-vadászaton is, a Peliasz tiszteletére rendezett versenyjátékokon pedig birkózásban legyőzte Péleuszt. Később megtalálta a szüleit. Amikor apja unszolni kezdte, hogy menjen férjhez, Atalanté futóversenynek alkalmas helyet keresett, annak közepére leszúrt egy három könyök magas cölöpöt, innen, jókora előnnyel kellett kérőinek megkezdeniük a versenyt, ő viszont teljes fegyverzetben futott. Akit utolért, az a halál fia volt, akit nem ért utol, az jutalmul elnyerte őt. Már sok-sok kérő meghalt, de az Atalantába szerelmes Melanión mégis rajthoz állt, magával hozva a három almát, melyeket Aphroditétól kapott. És miközben Atalanté a nyomában volt, mind a három almát eldobta. Atalanté sorban felemelte őket, s így elvesztette a versenyt. Melanión tehát feleségül vette Atalantét. Azt beszélik, hogy egy közös vadászat során betértek Zeusz szent ligetébe, s mert ott egyesültek, Zeusz mindkettőjüket oroszlánná változtatta. Egyébként Hésziodosz és mások is úgy tudják, hogy Atalanté nem Iaszosz leánya, hanem Szkhoineuszé, Euripidész szerint meg Mainaloszé, és a férjét nem Melaniónnak, hanem Hippomenésznek nevezik; ettől a Melanióntól vagy Arésztől szülte volna Atalanté Parthenopaioszt, aki részt vett a Thébai elleni hadjáratban.

X.

1. Atlasznak és Ókeanosz leányának, Pléionénak hét leánya született az arkadiai Küllénében, s őket nevezik Pléiaszoknak: Alküoné, Meropé, Kelainó, Élektra, Szteropé, Taugeté és Maia. Szteropét Oinomaosz vette feleségül, Meropét meg Sziszüphosz. Poszeidón kettőjükkel lépett nászra, először Kelainóval, ő szülte neki Lükoszt, akit Poszeidón a Boldogok Szigetére költöztetett; majd később Alküonéval, ebből a nászból született Aithusza, aki később Eleuthért szülte Apollónnak, továbbá két fiú, Hürieusz és Hüperénór. Hürieusz Klonié nimfával nemzette Nükteuszt és Lükoszt, Nükteusz Polüxóval Antiopét, végül Antiopé és Zeusz nászából született Zéthosz és Amphión. A többi Atlasz leánnyal Zeusz hált együtt.

2. A legidősebb, Maia egyesült Zeusszal, majd a Külléné egyik barlangjában világra hozta Hermészt. A csecsemő pólyákba bugyolálva kosárban feküdt, ám egyszer csak kimászott onnan, elment Pieriába, és ellopta Apollón teheneit. És hogy a lábnymok el ne árulják, sarut kötött az állatok lábára. A teheneket Püloszba vitte, és kettő kivételével egy barlangban rejtette el őket. Ezt a kettőt feláldozta, bőrüket kiszögezte a sziklákra, húsuk egy részét megfőzte és megette, a maradékot pedig elégette. Innen gyorsan visszatért Küllénébe, ahol a barlang előtt egy legelésző teknősbékát talált. Alaposan kitisztította, majd a feláldozott tehének beléből húrokat fűzött a páncéljába - s már készen is volt a lant, amelyhez rögtön a pálcát is feltalálta. Közben Apollón a tehének után szimatolva Püloszba érkezett, és faggatni kezdte a helybeli lakosokat. Ezek elmondták, hogy láttak ugyan egy gyermeket, aki teheneket hajtott, de azt már nem tudják megmondani, merre vonult a csorda, mivel nyomuk veszett. Apollón végül is egy jóslatból megtudta, ki a tolvaj, felkereste Maiát a Külléné-hegyen, és bevádolta nála Hermészt. Maia mutatta ugyan neki, hogy csak pólyás baba, de azért Apollón elvitte őt Zeusz elé, és visszakövetelte a teheneit. Zeusz ráparancsolt Hermészre, hogy adja vissza, Hermész azonban váltig tagadott. Apollón persze nem hitt neki, mire Hermész elvezette őt Püloszba, és visszaadta a teheneket. Hanem amikor Apollón meghallotta a lant hangját, mindjárt odaadta a teheneit a hangszerért. Csordáját legeltetve Hermész most már pásztorsípot faragott, és azon kezdett játszani. Apollónnak erre is megfájdult a foga, odaadta

hát érte az aranybotot, amelyet még pásztorkodása idején szerzett. Hermész azonban az aranybot mellett a jóslás tudományát is követelte. Végül ő átadta a sípot, Apollón viszont megtanította kavicsokból jósolni; Zeusz pedig saját maga és a föld alatti istenek hírnökének nevezte ki.

3. Taugeté Lakedaimont szülte Zeusznak, akiről Lakedaimón vidéke kapta a nevét. Lakedaimón Szpartával, Euróasz leányával, a földszülte Lelex és Kleokharia vízi nimfa unokájával nemzette Amüklaszt és Eurüdikét. Ez utóbbi Akrisziosz felesége volt. Amüklasznak és Lapithosz leányának, Diomédének a házasságából született Künortész és Hüakinthosz. Erről a Hüakinthoszról azt beszélik, hogy Apollón kedvese volt, aki azonban diszkoszával véletlenül eltalálta és megölte őt. Künortész fia volt Periérész, aki Sztészikhorosz szerint Perszeusz leányát, Gorgophonét vette feleségül, gyermekeik pedig Tündareósz, Ikariosz, Aphareusz és Leukipposz. Aphareusz Oibalos leányával, Arénéval nemzette Lünkeuszt, Idaszt és Peiszoszt. Idaszt azonban többek szerint Poszeidón nemzette. Lünkeusz annyira éles szemű volt, hogy a föld alá is belátott. Leukipposznak két leánya született, Hilaeira és Phoibé, akiket a Dioszkúroszok raboltak el és vettek feleségül. Rajtuk kívül volt Leukipposznak egy Arsinoé nevű leánya is: Apollón egyesült vele, tőle született Aszklépiosz, bár vannak, akik úgy tudják, hogy Aszklépioszt nem Arsinoé, Leukipposz leánya, hanem Phlegüasz leánya, Korónisz szülte, Thesszaliában. Azt mesélik, hogy Apollón beleszeretett Koróniszba és tüstént egyesült is vele, a leány viszont, apja akaratának fittyet hányva, jobbnak látta Iszkhüsszel, Kaineusz fivérével együtt élni. Apollón ezért megátkozta az üzeneteket szállító varjút, fehér színét feketére változtatta, Koróniszt pedig megölte. Miközben a tetemét hamvasztották, a máglyáról elragadta a magzatot és elvitte Kheirón kentaurhoz. A gyermek nála nevelkedett, tőle tanulta meg a gyógyítás és a vadászat mesterségét. Orvos lett és tudományát olyan fokig tökéletesítette, hogy bizonyos esetekben nemcsak a halál beálltát tudta megakadályozni, hanem a holtakat is életre keltette. Athéna ugyanis nekiajándékozta a Gorgó ereiből kifolyt vért, s a bal oldali erekből származó vért emberölésre használta, a jobb oldaliakból származóval pedig életet mentett és halottakat támasztott.

4. Zeusz azonban attól tartott, hogy az emberek megszerzik Aszklépiosztól a gyógyítás tudományát, és akkor majd egymáson is tudnak segíteni, ezért villámával halálra sújtotta. Apollón úgy megharagudott emiatt, hogy megölte a küklópszokat, akik Zeusz villámát készítették. Zeusz éppen arra készült, hogy letaszítja őt a Tartaroszba, Létó azonban addig rimázkodott fia életéért, míg végül Zeusz beérte annyival, hogy Apollón egy teljes esztendeig egy halandónál napszámoskodjék. Apollón tehát felkereste Admétoszt, Pherész fiát Pheraiban, egy álló esztendeig pásztorkodott nála, és ezalatt valamennyi nőtényi tehén ikreket ellett.

Vannak, akik úgy tudják, hogy Aphareusz és Leukipposz Aiolosz fiától, Periérésztől született, meg hogy Periérész Künortész fia volt, és Oibaloszt nemzette, Oibalos pedig Bateiával, a vízi nimfával Tündareósz, Hippokoónt és Ikarioszt.

5. Hippokoónnak több fia született: Dorükleusz, Szkaios, Enarophoros, Euteikhész, Bukolosz, Lükaitosz, Tebrosz, Hippothoosz, Eurüosz, Hippokorüsztész, Alkinusz és Alkón. Ezek voltak Hippokoón fiai; segítségükkel Ikarioszt és Tündareósz száműzte Lakedaimónból. Mindketten Thesztioszhoz menekültek, és segítséget nyújtottak neki a szomszédaival vívott harcban. Tündareósz feleségül vette Thesztiosz leányát, Lédát. Később, amikor Héraklész megölte Hippokoónt és fiait, a két fivér visszatért hazájába, és Tündareósz vette át a királyságot.

6. Ikariosztól és Periboiától, a vízi nimfától született Thoasz, Damaszipposz, Imeuszimosz, Alétész, Perileósz és egy Pénélopé nevű leány, aki Odüsszeusz felesége lett. Tündareósz és Lédá nászából született Timandra, akit Ekhemosz vett feleségül, és Klütaimnésztra, aki Agamemnón felesége lett, továbbá Phülonóé, akit Artemisz halhatatlanná tett.

7. Zeusz hatyú képében egyesült Lédával, aki még ugyanazon az éjszakán Tündareósszal is együtt hált, ezért Zeusznak Polüdeukészt és Helenét, Tündareósznak meg Kasztórt és Klütaimnésztrát hozta a világra, de vannak, akik úgy tudják, hogy Helené Nemeszisz és Zeusz gyermeke. Nemeszisz szerintük libává változott, hogy Zeusz ölelésétől megmeneküljön, Zeusz azonban hatyú képében mégis magáévá tette őt. Szerelmükből tojás született. Ezt az erdőben megtalálta egy pásztor, elvitte Lédának, aki egy láda mélyén őrizte, majd amikor eljött az ideje, világra jött Helené, akit saját gyermekeként nevelt fel. A híres-szép nővé serdült Helenét Thészeusz elrabolta, és Aphidnaiba vitte. Mialatt azonban Thészeusz a Hadészban járt, Polüdeukész és Kasztór haddal bevették a várost, és visszaszerezték a hűgukat, Thészeusz anyját, Aithrát pedig fogolyként magukkal hurcolták.

8. Hellasz királyai mindahányan Spártába sereglettek, hogy elnyerjék Helené kezét. A kérők pedig ezek voltak: Laertész fia, Odüsszeusz, Tüdeusz fia, Diomédész, Nesztór fia, Antilokhosz, Ankaiosz fia, Agapénór, Kapaneusz fia, Szthenelosz, Kteatosz fia, Amphimakhosz, Eurütosz fia, Thalpiosz, Phüleusz fia, Megész, Aphiaraoz fia, Amphilokhosz, Peteósz fia, Menesztheusz, Iphitosz fia, Szkhediosz és Episztraphosz, Agaszthenész fia, Polüxenosz, Hippalkimosz fia, Péneleósz, Alektór fia, Léitosz, Oileusz fia, Aiasz, Árész fiai, Aszkalaphosz és Ialmenosz, Khalkodón fia, Elephénór, Admétosz fia, Eumélosz, Peirithoosz fia, Polüpoitész, Korónosz fia, Leonteusz, Aszklépiosz fiai, Podaleiriosz és Makhaón, Poiasz fia, Philoktétész, Euaimón fia, Eurüpülosz, Iphiklosz fia, Próteszilaosz, Atreusz fia, Menelaosz, Telamón fiai, Aiasz és Teukrosz, végül Menoitiosz fia, Patroklosz.

9. E hatalmas tömeg láttán Tündareósz megrémült, hogy bármelyiküket részesíti is előnyben, a többiek nyomban fellázadnak. Odüsszeusz azonban megígérte Tündareósznak, hogy ha segít neki megszerezni Pénélopé kezét, ő majd kieszél valamit, amivel elejét vehetik a lázongásnak. Tündareósz felajánlotta a segítségét, Odüsszeusz pedig a következő tanácsot adta neki: Eskesse meg az összes kérőt, hogy ha a kiszemelt vőlegényt házasságában bárki részéről sérelem éri, valamennyiük segítségére számíthat. Tündareósz meghallgatta a tanácsot, és megeskette a kérőket, majd Menelaoszt szemelte ki vőlegénynek, Odüsszeusz számára pedig megkérte Ikariosztól Pénélopé kezét.

XI.

1. Menelaosz Helenével nemzette Hermionét, és némelyek szerint Nikosztratoszt is, továbbá egy aitoliai származású Pierisz nevű szolgálólánnyal, vagy Akuszilaosz szerint Téréisszel nemzette Megapenthészt, Eumélosz szerint pedig egy Knósszia nevű nimfával Xenodamoszt.

2. Lédá gyermekei közül Kasztór a harcban tűnt ki, Polüdeukész az ökölvívásban, és bátorságuk miatt nevezték őket Dioszküroszoknak (*Zeusz-fiaknak*). Elhatározták, hogy feleségül veszik Leukipposz leányait, így hát elrabolták Messzénéből és feleségül is vették őket. Polüdeukész és Phoibé házasságából született Mnészileósz, Kasztórtól és Hilaeirától Anógón. Történt egyszer, hogy Aphareusz fiaival, Idasszal és Lünkeusszal együtt elhajtottak egy tehéncsordát Arkadiából. Idaszra bízta, hogy ossza fel a zsákmányt. Idasz az egyik tehenet négy részre szabdalta, és kijelentette, hogy aki elsőnek eszi meg a részét, azé a

zsákmány fele, a többi a másodiké. Mindenkit megelőzve behabzsolta a maga részét, utána felfalta a testvérét is, majd vele együtt Messzénébe hajtotta a csordát. A Dioszkúroszok hadat indítottak Messzéné ellen, sok másikkal együtt ezt a csordát is elhajtották, majd lesbe álltak, hogy bevárják Idasztt és Lünkeuszt. Lünkeusz azonban észrevette Kasztórt, gyorsan figyelmeztette Idaszt, akinek sikerült is végeznie Kasztórral. Polüdeukész üldözőbe vette őket; Lünkeuszt dárdájával megölte, Idasz azonban menekülés közben egy szikladarabbal úgy fejbe hajította, hogy Polüdeukész ájultan esett össze. Zeus villámával agyonűjtötte Idaszt, Polüdeukészt pedig felvitte az égbe. Ő azonban Kasztór halála miatt nem fogadta el a halhatatlanságot, így hát Zeus megengedte nekik, hogy együtt maradjanak, és felváltva az egyik napot az istenek között, a másikat meg az emberek között töltsék. Amikor a Dioszkúroszok az istenek közé jutottak, Tündareósz Spártába hívatta Menelaoszt, és átadta neki a királyságot.

XII.

1. Atlasz leányának, Élektrának két fia született Zeusztól: Iaszión és Dardanosz. Iaszión beleszeretett Déméterbe és már éppen meggyalázta volna, amikor egy villám agyonűjtötte. Dardanosz annyira bánatos volt fivére halála miatt, hogy elhagyta Szamothrakét, és átment a szemközti szárazföldre, ahol Teukrosz uralkodott, a Szkamandrosz folyó és Idaia nimfa sarja. Tőle kapták nevüket a vidék lakói, a teukroszok. A király befogadta Dardanoszt, odaadta neki földje egy részét, valamint Bateia nevű leányát. Dardanosz várost alapított, s Teukrosz halálával az egész vidéket Dardaniának nevezte el.

2. Gyermekei is születtek, Ilosz és Erikhthoniosz. Ilosz utód nélkül halt meg, úgyhogy Erikhthoniosz örökölte a királyságot, feleségül vette Szimoeisz leányát, Asztüokhét, és nemzett vele egy Trósz nevű gyermeket. Amikor Trósz lett a király, a vidéket a saját nevére elnevezte Trójának. Feleségül vette Kallirhoét, Szkamandrosz leányát, és nemzett vele egy Kleopatra nevű leányt, és fiait, Iloszt, Asszarakoszt és Ganümedészt. A szépséges Ganümedészt Zeus sas hátán elrabolta, és megtette őt égi pohárnoknak. Asszarakosz Szimoeisz leányával, Hieromnémeivel nemzette Kapüsz, ez Ilosz leányával, Themisztével Ankhiszészt. Aphrodité beleszeretett Ankhiszészbe, egyesült vele, és szült neki egy Aineiasz nevű fiút, és Lüroszt, aki utód nélkül halt meg.

3. Ilosz pedig ellátogatott Phrúgiába, ahol a király éppen versenyt rendezett. Ilosz megnyerte a birkózóversenyt, jutalmul kapott ötven fiút és ugyanannyi leányt, sőt a király egy jóslat sugallatára még egy tarka tehenet is adott neki azzal, hogy ahol a tehén lepihen, alapítson várost. Ilosz a tehén nyomába szegődött, és az a phrúgiai Até-dombon pihent le. Ilosz itt várost alapított, és elnevezte Ilionnak. Imádkozott Zeuszhoz, hogy mutasson neki valami jelet, majd másnap a sátra előtt megpillantotta az égből lehullott palladiont. Három könyök magas volt, lába szorosra zárva, jobbában magasra emelt dárdát tartott, másik kezében pedig guzsalyt és orsót.

A palladion története pedig állítólag a következő: Amikor Athéna megszületett, Tritón magához vette és felnevelte. Tritónnak pedig volt egy Pallasz nevű leánya. Mindkét leány kedvét lelta a harcban; történt egyszer, hogy összevesztek, és Pallasz már éppen ütött volna, amikor Zeus aggodalmában odanyújtotta elé a pajzsát; Pallasz riadtan felnézett, Athéna pedig halálosan megsebezte. Ekkor Athéna nagy bánatában kifaragta Pallasz hasonmását, és a szobor mellére illesztette azt a pajzsot, amelytől Pallasz megijedt. A szobrot Zeus mellett állította fel, és ott tisztelte. Később, amikor Élektra, hogy elkerülje az erőszakot, a szoborhoz

menekült, Zeusz Atéval együtt a palladiont is lehajította Ilion tájékára, Ilosz pedig a szobor tiszteletére templomot emelt. Ezt mesélik tehát a palladionról.

Ilosz feleségül vette Adrasztoz leányát, Eurüdikét, és Laomedónt nemzette vele, aki azután elvette a Szkamandrosz leányát, Sztrümót, vagy mások szerint Otreusz leányát, Plakiát, vagy talán Leukippét, és nemzett vele öt fiút, Tithónoszt, Lamposzt, Klütioszt, Hiketaónt, Podarkészt, és három leányt, Hészionét, Killát, Asztüokhét, Kalübó nimfával pedig Bukoliónt.

4. Éósz beleszeretett Tithónoszba, magával vitte Aithiópiába, ott egyesült vele, és szült neki két fiút, Émathiónt és Memnónt.

5. Miután Héraklész elfoglalta Iliont, amint erről kevéssel ezelőtt már beszéltünk, Priamosz néven Podarkész lett ott a király. Először Meropsz leányát, Ariszbét vette feleségül, aki Aiszakoszt szülte neki, az pedig Kebrén leányát, Aszteropét vette nőül. Amikor Aszteropé meghalt, Aiszakosz gyászában madárrá változott. Priamosz később átadta Ariszbét Hürtakosznak, és másodszor is megnősült: Hekabét vette el feleségül, aki Dümasznak vagy mások szerint Kisszeusznak volt a leánya, vagy talán a Szangariosz folyónak és Metópénak. Elsőnek egy Hektór nevű fiuk született. A második gyermek világrajövele előtt Hekabé álmot látott: azt álmodta, hogy lángoló fahasábot hoz világra, s a tűz az egész városon elharapószik és felégeti. Amikor Priamosz értesült Hekabé álmáról, elküldött Aiszakoszért. Aiszakosz ugyanis álmofejtő volt, tudományát anyai nagyapjától, Meropsztól tanulta. Aiszakosz úgy értelmezte az álmot, hogy a születendő gyermek pusztulást hoz a hazára, s ezért azt javasolta, hogy tegyék ki. Amikor a gyermek világra jött, Priamosz átadta egy szolgának, hogy tegye ki az Ida-hegyre. A szolgát Agelaosznak hívták. A kitett gyermeket egy anyamedve szoptatta öt napon át, Agelaosz tehát épségben talált rá, hazavitte, sajátjaként nevelte fel, és elnevezte Parisznak. Amikor Parisz felserdült, szépségével és erejével sokak között kitűnt; elűzte a kalózokat és megvédte (*alexészasz*) a pásztorokat, így az Alexandrosz nevet kapta. Nem sokkal később megtalálta a szüleit is.

Parisz után Hekabénak leányai születtek: Kreusza, Laodiké, Polüxené, Kasszandra. Apollón együtt akart hálni Kasszandrával, ezért megígérte neki, hogy megtanítja a jóslás tudományára. Kasszandra meg is tanult jósolni, de nem hált együtt az istennel, aki bosszúból megvonta a hitelt Kasszandra jósszavától. Majd ismét fiakat szült Hekabé: Déiphoboszt, Helenoszt, Pammónt, Politészt, Antiphoszt, Hipponooszt, Polüdóroszt, Tróiloszt. Ez utóbbit állítólag Apollóntól szülte.

Priamosznak más asszonyoktól is születtek fiai: Melanipposz, Gorgüthión, Philaimón, Hippothoosz, Glaukosz, Agathón, Kherszidasz, Euagorasz, Hippodamasz, Mésztór, Atasz, Dorüklosz, Lúkaón, Drüopsz, Biasz, Khromiosz, Asztügonosz, Telesztasz, Euandrosz, Kebrionész, Müliosz, Arkhemakhosz, Laodokosz, Ekhephrón, Idomeneusz, Hüperiön, Aszkarniosz, Démokoón, Arétosz, Déiopitész, Kloniosz, Ekhemmón, Hüpeirokhosz, Aigéóneusz, Lüszihoosz, Polümedón, és leányok: Medúza, Médeszikaszté, Lüszimakhé, Arisztodémé.

6. Hektór Andromakhét, Éetiön leányát vette feleségül, Alexandrosz pedig Oinónét, a Kebrén folyó leányát. Oinóné, ki Rheától megtanult jósolni, azt tanácsolta Alexandrosznak, hogy ne hajózzon el Helenéért. Miután nem sikerült meggyőznie, a lelkére kötötte, hogy ha megsebesülne, őhozzá forduljon, mivel egyedül ő, Oinóné, gyógyíthatja meg. Alexandrosz mégis elrabolta Helenét Spártából, majd Trója ostroma közben Philoktétész Héraklész nyilával sebet ejtett rajta. Fel is kereste Oinónét az Ida-hegyen, ő azonban haragjában kijelentette, hogy nem hajlandó meggyógyítani. Alexandroszt visszavitték Trójába és meghalt. Oinóné, aki időközben megbánta szavait, elvitte hozzá a gyógyításhoz szükséges szereket, de már csak a holttestéhez érkezett, ezért felakasztotta magát.

Az Aszóposz folyó Ókeanosz és Téthüsz, vagy Akuszilaosz szerint Péro és Poszeidón, mások szerint meg Zeusz és Eurünomé gyermeke volt. Metópét, a Ladón folyó leányát vette feleségül, aki két fiút szült neki, Iszménoszt és Pelagónt, és húsz leányt, akik közül az egyiket, Aiginát elrabolta Zeusz. A leánya után nyomozó Aszóposz Korinthoszba is elvetődött, ahol Sziszüphosz elárulta neki, hogy Zeusz vitte el a leányt. Aszóposz ekkor üldözőbe vette Zeust, aki azonban villámával visszaterelte őt a medrébe (ezért van az, hogy az Aszóposz medrében mind a mai napig szoktak szenet találni). Zeusz Aiginát az Oinóné nevű szigetre vitte, amelynek azóta Aigina lett a neve. Ott egyesült vele, és született egy Aiakosz nevű fiuk. Mivel az egész szigeten Aiakosz volt az egyetlen ember, Zeusz a hangyákat változtatta emberekké. Aiakosz feleségül vette Endéiszt, Szkeirón leányát, s két fia született, Péleusz és Telamón. Phereküdesz úgy tudja, hogy Telamón barátja, nem pedig fivére volt Péleusznak, és hogy Aktaiosz és Kükhreusz leánya, Glauké voltak a szülei. Aiakosz egyesült Néereusz leányával, Pszamathéval, aki főképp (*phókén*) változott, hogy megmeneküljön az ölelésből, majd szült egy Phókosz nevű fiút.

Aiakosz a világ legjámborabb embere volt. Történt egyszer, hogy Pelopsz miatt egész Hellaszt terméketlenség sújtotta. Pelopsz ugyanis háborúban állt Sztümphalossal, Arkadia királyával, s miután nem tudta elfoglalni Arkadiát, barátságot kötött a királlyal, majd pedig megölte őt, testét feldarabolta és szanaszét szórta. Az istenek jóslatai jelezték, hogy Hellasz megszabadulhat a csapástól, ha Aiakosz imádkozik érte. Mihelyt Aiakosz imádkozott Hellaszért, meg is szűnt a terméketlenség. Halála óta Plutón birodalmában is tisztelet övezi, és ő őrzi a Hadész kulcsait.

Phókosz kiválóan szerepelt a versenyjátékokon, ezért fivérei, Péleusz és Telamón szövetkeztek ellene, majd Telamón - mivel sorsot húztak, és reá esett a választás - edzés közben a diszkoszával fejbe dobta és megölte őt. Péleusszal együtt elhurcolták a tetemet, és egy erdőben rejtették el. Amikor fény derült a gyilkosságra, Aiakosz elűzte őket Aigina szigetéről.

7. Telamón Szalamiszba menekült Kükhreuszhoz, aki Poszeidón és Szalamisz fia, Aszóposz unokája volt. Kükhreusz megölte a szigeten garázdálkodó kígyót, úgy lett a sziget királya. Mivel utód nélkül halt meg, Telamónra hagyta a királyságot. Telamón feleségül vette Periboiát, aki Alkathosz leánya, Pelopsz unokája volt. Héraklész imádkozott, hogy fiúgyermekük szülessék. Imája végeztével sas jelent meg (*aietü*), ezért az újszülött gyermeknek Aiasz lett a neve. Telamón Héraklész oldalán részt vett a Trója elleni hadjáratban, s jutalmul elnyerte Hészionét, Laomedón leányát, aki Teukroszt szülte neki.

XIII.

1. Péleusz Phthiába menekült Aktór fiához, Eurütióhoz, aki megtisztította őt, hozzáadta leányát, Antigonét és nekiajándékozta országa egyharmadát. Született egy Polüdóra nevű leányuk, aki azután Periérész fiának, Bórosznak lett a felesége.

2. Péleusz Eurütióval együtt részt vett a kalüdóni vadkanvadászaton, ám amikor dárdáját a vadkanra dobta, véletlenül Eurütiónt találta el, és megölte. Phthiából újra menekülnie kellett, az iólkoszi Akasztoszhoz, aki megtisztította.

3. Részt vett a Peliasz tiszteletére rendezett versenyjátékokon, és megbirkózott Atalantéval. Akasztosz felesége, Asztüdameia beleszeretett Péleuszba, és levelet küldött neki, amelyben találkát kért tőle. Mivel azonban nem tudta rávenni, hogy találkozzanak, megüzente Péleusz feleségének, hogy Péleusz el fogja venni Akasztosz leányát, Szteropét. Az asszony a hír

hallasára felakasztotta magát. Asztüdameia ezután Akasztosznál vádolta be Péleuszt azzal, hogy el akarta őt csábítani. Akasztosz meghallgatta a feleségét, s mivel nem akarta megölni azt az embert, akit éppen ő tisztított meg, magával vitte a Pélionra vadászni. Ott vadászversenyt rendeztek. Péleusz kivágta azoknak az állatoknak a nyelvét, amelyeket ő terített le, és mindet betette a tarisznájába. Akasztosz emberei ellopták tőle az állatokat, majd kinevették, amiért egyetlen vadat sem ejtett. Péleusz ekkor megmutatta nekik a nyelveket, mondván, hogy pontosan ennyi állatot terített le. Később, amikor elaludt, Akasztosz magára hagyta őt a Pélion-hegyen, kardját elvette és elrejtette a tehéntrágya közé, majd hazatért. Péleusz felébredt, javában kereste a kardját, mikor rárontottak a kentaurok; ott is veszett volna, ha Kheirón meg nem menti. Mi több, Kheirón a kardját is megkereste és visszaadta neki.

4. Péleusz feleségül vette Periérész leányát, Polüdórát, aki szült egy Meneszthiosz nevű fiút - névleg neki, valójában a Szperkheiosz folyónak.

5. Majd ismét megházasodott, Néreusz leányát, Thetiszt vette feleségül. Zeusz és Poszeidón szintén Thetisz kezére pályáztak, Themisz azonban azt jövendölte, hogy Thetisz gyermeke erősebb lesz az apjánál, így hát mindketten lemondtak a nászról. Vannak, akik úgy tudják, hogy amikor Zeusz együtt akart hálgni Thetisszel, Prométheusz kijelentette, hogy Thetisztől születendő gyermeke lesz az ég ura. Mások meg azt mesélik, hogy Thetisz, Héra neveltje lévén, nem akart egyesülni Zeusszal, aki haragjában elhatározta, hogy halandóhoz adja hozzá. Kheirón azt tanácsolta Péleusznak, hogy ragadja meg Thetiszt, és szorítsa magához akkor is, ha szüntelenül változtatná az alakját. Péleusz megleste Thetiszt és magával vitte. Thetisz hol vízzé, hol tűzzé, hol vadállattá változott, ám Péleusz addig nem engedte el, míg a szeme láttára vissza nem vedlett eredeti alakjába. Végül a Pélion-hegyen egybekeltek, és az istenek dallal és lakomával ünnepelték a nászt. Kheirón kőrisfa dárdát ajándékozott Péleusznak, Poszeidón pedig két halhatatlan lovat, a Balioszt és a Xanthoszt.

6. Amikor Thetisz gyermeket szült Péleusznak, halhatatlanná akarta tenni, ezért éjjelente Péleusz tudta nélkül tűzbe temette, hogy kipusztítsa belőle a halandó atyai örökséget, nappal pedig ambrosziával kenegette. Péleusz megleste őket, s amint észrevette a tűz fölött vonagló csecsemőt, felkiáltott. Thetisz, mivel nem tudta befejezni a kitervelt munkát, elhagyta csöppnyi gyermekét és visszatért a néréiszekhez. Péleusz a gyermeket elvitte Kheirónhoz, aki oroszlán- és vaddisznóbelsőségeken meg medvevelőn nevelte fel, és elnevezte Akhilleusznak (korábban Ligürön volt a neve), mivel ajka nem érintett anyamellet.

7. Péleusz Iaszónnal és a Dioszküroszokkal feldúlta Iólkoszt, megölte Asztüdameiát, Akasztosz feleségét, és az ízekre szagotott tetemen keresztül bevitte a sereget a városba.

8. Amikor Akhilleusz kilencéves lett, Kalkhasz megjövendölte, hogy nélküle nem lehet majd bevenni Tróját, Thetisz viszont előre látta, hogy ha részt vesz a harcban, meg kell halnia, ezért női ruhába bújtatta, és mintha fiatal leány volna, rábízta őt Lükomédészre. Nála nevelkedett Akhilleusz, majd együtt hált Lükomédész egyik leányával, Déidameiával: tőle született fia, Pürrhosz, akit azután Neoptolemosznak neveztek. Később, amikor fény derült Akhilleusz titkára, Odüsszeusz eljött érte Lükomédészhez, és egy kürt segítségével meg is találta. Így került Akhilleusz Trójába.

Elkísérte őt Phoinix is, Amüntór fia. Egyszer Amüntór ágyasa, Phthia azzal rágalmazta meg Phoinixot, hogy el akarta őt csábítani, s Amüntór megvakította a fiát; Péleusz viszont elvitte őt Kheirónhoz, aki meggyógyította a szemét, mi több, Péleusz jóvoltából Phoinix a dolopszok királya lett.

Elkísérte Akhilleuszt Patroklosz is, Menoitiosznak és Akasztosz leányának, Szthenelének, vagy Pherész leányának, Periópisznak, vagy Philokratész szerint Péleusz leányának, Polümélének a fia. Opuszban, egy kockajáték miatt kirobbant viszálykodás közben Patroklosz megölte Amphidamasz fiát, Kleitónümoszt, ezért apjával együtt elmenekült és Péleusznál telepedett le, majd Akhilleusz kegyence lett.

XIV.

1. Attika első királya a földszülte, ember- és kígyótestű Kekropsz volt, aki a régebben Akténak nevezett vidéknek a Kekropia nevet adta. Ez idő tájt - így mesélik - elhatározták az istenek, hogy városokat szereznek maguknak, amelyekben majd mindegyiküket külön-külön fogják tisztelni. Elsőnek Poszeidón jött el Attikába, és szigonyának egyetlen csapásával az akropolisz közepén tengert varázsolt elő. A tengert ma Erekhtheisznak nevezik. Másodiknak jött Athéna, aki a birtokbavételhez Kekropszt hívta meg tanúnak. Elültetett egy olajfát, amelyet most is mutogatnak a Pandroszeionban. A két isten veszekedni kezdett, hogy melyiküket illeti a föld. Végül is Zeusz választotta szét őket úgy, hogy döntőbírákat állított, mégpedig nem Kekropszt és Kranaoszt, amint egyesek tudni vélik, nem is Erüszikthónt, hanem a tizenkét istent. Ezek úgy döntöttek, hogy Athénáé lesz a föld, mivel Kekropsz tanúsította, hogy Athéna ültetett elsőnek olajfát. Athéna a várost a saját nevére Athénainak nevezte el, Poszeidón pedig haragjában vízzel árasztotta el a Thriaszion-síkságot, és Attikát is víz alá temette.

2. Kekropsz feleségül vette Aktaiosz leányát, Agrauloszt, és nemzette vele Erüszikthónt, aki utód nélkül halt meg; leányaik is születtek, Agraulosz, Herszé, Pandroszosz. Agraulosz és Arész nászából született Alkippé, akit megerőszakolt Halirrhothiosz, Poszeidón és Eurüté nimfa gyermeke, Arész azonban rajtakapta és megölte őt. Poszeidón az Areiosz pagoszon vádat emelt Arész ellen a tizenkét isten előtt, akik azonban felmentették Arészt.

3. Herszé és Hermész házasságából született Kephalosz. Éosz beleszeretett és elrabolta, Szüriában egyesült vele, és szült neki egy Tithónosz nevű fiút; Tithónosz fia volt Phaethón, azé Asztünoosz, azé meg Szandokosz, aki Szüriából átjött Kilikiába, várost alapított, Kelenderiszt, feleségül vette Pharnakét, a hűriai király, Megasszarosz leányát, és Kinüaszt nemzette vele. Kinüasz néhány társával elment Küprosz szigetére, itt megalapította Paphoszt, feleségül vette Metharmét, Pügmalión küprosz király leányát, nemzette vele Oxüporoszt és Adóniszt, továbbá három leányt, Orszedikét, Laogorét, Braisziát. Ezek a leányok a haragvó Aphrodité akaratából idegen férfiakkal háltak együtt, majd Egyiptomban haltak meg.

4. Adónisz még gyermek volt, amikor - Artemisz haragjának folytán - vadászat közben egy disznó halálra sebezte. Hésziodosz Phoinix és Alphesziboia fiának mondja őt, Panüaszisz szerint Theiasz, az asszűrök királya nemzette. Theiasznak ugyanis volt egy Szmürna nevű leánya, aki - Aphrodité intézte így haragjában, amiért Szmürna nem tisztelte az istennőt - beleszeretett a tulajdon apjába, és dajkája segítségével tizenkét éjszakán át együtt is hált vele, anélkül hogy Theiasz tudott volna róla. Amikor végül tudatára ébredt a történeteknek, kardot rántott, és azzal vette üldözőbe Szmürnát. De mielőtt utolérhette volna, a leány imádkozott az istenekhez, hogy tegyék láthatatlanná. És csakugyan, az istenek megszánták és fává változtatták őt. Ezt a fát szmürnának (*mirrha*) nevezik. Tíz hónappal később megrepedt a fa, és világra jött Adónisz. Annyira szép volt, hogy Aphrodité az istenek tudta nélkül lábába rejtette és Perszephoné gondjaira bízta. Amikor Perszephoné megpillantotta őt, nem akarta többé visszaadni. Végül Zeusz elé került az ügy: az évet felosztották három részre, s úgy döntöttek,

hogy az év egyharmadában egyedül lesz a gyermek, a másik harmadban Perszeophonénál, a harmadikban meg Aphroditénál. Ám Adónisz a saját részét is átengedte Aphroditének. Később vadászat közben egy disznó halálra sebezte.

5. Kekropsz halála után a földszülte Kranaosz lett a király. Állítólag az ő uralkodása idején zúdult az özönvíz Deukaliónra. Kranaosz feleségül vette a lakedaimóni Pediaszt, Művész leányát, és nemzette vele Kranaét, Kranaikhmét és Atthiszt. Ez utóbbi szűzen halt meg, Kranaosz pedig Atthiszra változtatta a vidék nevét.

6. Amphiktüön száműzte Kranaoszt és ő lett az új király; egyesek szerint Deukalión fia, mások szerint a föld szülötte volt. Tizenkét évig uralkodott, de őt meg Erikhthoniosz száműzte. Erikhthonioszról némelyek azt állítják, hogy Héphasztosznak és Kranaosz leányának, Atthisznak a gyermeke, mások szerint Héphasztoszé és Athénáé, éspedig a következő módon: Athéna felkereste Héphasztoszt, hogy fegyvert készíttessen vele. Héphasztosz, akit Aphrodité faképnél hagyott, szerelemre lobbant Athéna iránt és üldözőbe vette, Athéna persze menekült előle. Amikor sántán bicegve nagy nehezen mégis a közelébe ért, próbálta volna megölelni, Athéna azonban, a józan szűz, kiszakította magát a karjából, s Héphasztosz ondója az istennő combjára lövellt. Athéna gypjúkendővel undorodva letörölte az ondót, a kendőt pedig menekülőben a földre hajította: a földre hullott ondóból született Erikhthoniosz. Athéna eltitkolta őt az istenek elől, felnevelte és halhatatlanná akarta tenni. Elrejtette egy ládában, s Pandroszosznak, Kekropsz leányának gondjaira bízta, de megtiltotta neki, hogy felnyissa a ládát. Pandroszosz kíváncsi nővérei azonban mégis felnyitották, s a csecsemő mellett egy tekergőző kígyót pillantottak meg. Némelyek úgy tudják, hogy ez a kígyó pusztította el őket, mások szerint Athéna haragjában tébolyt küldött rájuk, és az akropoliszról a mélybe vetették magukat. Athéna szent körzetében maga nevelte fel Erikhthonioszt, aki azután elűzte Amphiktüönt, és Athén királya lett. Az akropoliszban fából készült szobrot állíttatott fel Athénának, majd megalapította a panathénaia-ünnepet, és feleségül vett egy vízi nimfát, Praxitheát, aki Pandiónt szülte neki.

7. Halála után Athéna szent körzetében temették el Erikhthonioszt, és Pandión került a trónra. Az ő uralkodása idején jött Démétér és Dionüszosz Attikába. Démétért Keleos fogadta be Eleusziszbába, Dionüszoszt Ikariosz. Ikariosz szőlőindát kapott Dionüszosztól, és megtanulta tőle a borkészítés mesteriségét. Idővel ő is meg akarta ajándékozni az embereket az isten ajándékával, elment hát néhány pásztorhoz, akik meg is kóstolták az italt, és annyira ízlett nekik, hogy mohóságukban víz nélkül kezdték vedelni; végül abban a hiszemben, hogy boszorkányság áldozatai lettek, megölték Ikarioszt. Másnap azután kijózanodtak és eltemették őt. Leányát, Érigonét, mikor keresésére indult, Ikariosz elválhatatlan kutya, Maira vezette el a holttesthez, mivel a kutya ott volt a gazdája mellett, amikor megölték. Érigoné megsiratta az apját, aztán felakasztotta magát.

8. Pandión feleségül vette anyja nővérét, Zeuxippét, és nemzett vele két leányt, Proknét és Philomélát, és fiúkat, Erekhtheuszt és Butészt. Amikor egy határvita miatt háborúba keveredett Labdakosszal, Pandión Téreuszt, Arész fiát hívta segítségül Thrákiából, s mivel az ő támogatásával nyerte meg a háborút, hozzáadta leányát, Proknét. Téreusz nemzett vele egy fiút, Itüsz, de hamarosan beleszeretett Philomélába és (azzal a hazugsággal, hogy Prokné meghalt) el akarta csábítani. Proknét ezalatt vidéken rejtegette. Később feleségül vette Philomélát, és együtt halt vele, a nyelvét azonban kivágta. Csakhogy Philoméla betűket szőtt egy peploszba, s így adta tudtára Proknének, mi történt vele. Prokné felkereste a nővérét, majd megölte tulajdon fiát, Itüsz, megfőzte és a mit sem sejtő Téreusznak feltálalta vacsorára. Ezután nővérével együtt gyorsan elmenekült. Téreusz, amikor rádöbbsent, hogy mi is történt, fejszét ragadott, és üldözőbe vette őket. A phókiszi Dauliában sikerült utolérnie a nővéreket,

akik ekkor imával fordultak az istenekhez, hogy változtassák őket madárrá. Proknéból fülemüle lett, Philomélából pedig fecske. Téreusz is madárrá változott: búbos banka lett belőle.

XV.

1. Pandión halála után gyermekei felosztották egymás között az atyai örökséget: a királyság Erekhtheuszé lett, Athéna és Poszeidón Erekhtheusz papjának tisztségét Butész kapta meg. Erekhtheusz feleségül vette Praxitheát, Phraszimosznak és Képhiszosz leányának, Diogeneiának a leányát, nemzett vele három fiút, Kekropszt, Pandóroszt, Métiónt, és négy leányt, Prokriszt, Kreuszt, Khthoniát és Óreithüiát, akit Boreasz ragadott magával.

Khthonia Butész felesége lett, Kreusza Xuthoszé, Prokriszt pedig Déión fia, Kephalosz vette el. Prokrisz egy aranykoszorú fejében együtt hált Pteleónnal, s amikor Kephalosz rajtakapta okét, Prokrisz Minószhoz menekült. Minósz beleszeretett, és kérte, hogy háljanak együtt. Nos, ha az asszony együtt hált volna Minósszal, nem maradt volna életben. Pasziphaé ugyanis, mivel Minósz már túl sok asszonyt tett magáévá, megbabonázta őt: valahányszor idegen asszony volt az ágyában, mindenféle állatokat lövellt az ölükbe, s az asszonyok belehaltak. Mármost Minósznak volt egy sebesen futó kutyája, és egy olyan dárdája, amely nyílegyenesen röpült. Ezekért az ajándékokért Prokrisz hajlandó volt együtt hálni vele, előzőleg azonban megitatta őt a Kirké gyökereiből készült főzettel, hogy ártalmatlanná tegye. De még így is félt Minósz feleségétől, úgyhogy visszament Athénba, és inkább kibékült Kephalosszal. Egyszer elment vele vadászni, mivel kedvelte a vadászatot. Éppen vadat üldözött a sűrűben, amikor Kephalosz, nem sejtve, hogy ő van ott, gerelyével eltalálta és megölte. Az Areiosz pagosz életfogytiglani száműzésre ítélte Kephaloszt.

2. Óreithüia éppen az Ilisszosz folyó partján játszadozott, amikor Boreasz magával ragadta és elcsábította. Az asszony szült neki két leányt, Kleopatrát és Khionét, és két szárnyas fiút, Zétészt és Kalaiszt. Ezek Iaszónnal együtt részt vettek a hajóúton, s a harpüiák üldözése közben veszítették életüket, Akuszilaosz szerint viszont Héraklész ölte meg őket Ténoszban.

3. Kleopatra Phineusz felesége lett, gyermekeik Pléxipposz és Pandión. Miután Kleopatra megszülte őket, Phineusz feleségül vette Dardanosz leányát, Idaiát. Idaia bevádolta Phineusznál mostohafiait, hogy el akarták csábítani, Phineusz pedig hitt a szavainak és mindkettőt megvakította. Amikor az argonauták Boreasszal arra hajóztak, megbüntették Phineuszt.

4. Khioné együtt hált Poszeidónnal, majd apja tudta nélkül megszülte Eumolposzt, és hogy fény ne derüljön a történetekre, a csecsemőt a mélybe vetette. Poszeidón azonban magához vette, elvitte Aithiopiába, és Bentheshikümére, Amphitritétől született leányára bízta, hogy nevelje fel. Amikor a gyermek nagykorú lett, Bentheshikümé férje hozzáadta egyik leányukat. Eumolposz azonban megpróbálta elcsábítani felesége nővérét, ezért száműzésbe kényszerült, és Iszmarosz nevű fiával Tegürioszhoz, a thrákok királyához menekült. Tegüriosz hozzáadta a leányát Iszmaroszhoz. Később azonban Eumolposz Tegüriosz életére tört; mikor leleplezték, elmenekült az eleuszisziakhoz, és barátságot kötött velük. Iszmarosz halála után Tegüriosz követek útján visszahívatta Eumolposzt, kölcsönösen eltemették az egykori ellenségeskedést, és Eumolposz átvette a királyságot. Közben az eleuszisziak háborút kezdtek az athéniakkal, és Eumolposzhoz fordultak, aki jelentős thrákiai haderővel sietett a segítségükre. Amikor Erekhtheusz jóslatot kért, miként győzhetnének az athéniak, azt felelte neki az isten, hogy megnyerhetik a háborút, ha Erekhtheusz hajlandó feláldozni valamelyik leányát. Erekhtheusz kiválasztotta a legfiatalabbat, mire a többi leány is feláldozta magát. Előzőleg

ugyanis - így beszélük - megesküdtek egymásnak, hogy együtt fognak meghalni. Az áldozat bemutatása után megkezdődött a csata: Erekhtheusz megölte Eumolposzt.

5. Poszeidón meg Erekhtheuszt semmisítette meg a házával együtt. A királyságot legidősebb fia, Kekropsz örökölte, feleségül vette Métiadúszát, Eupalamosz leányát, és nemzette vele Pandiönt. Ő lett Kekropsz utóda, ám Métiön lázadó fiai száműzték. Pandiön a megarai Pülaszhoz menekült, és feleségül vette ennek leányát, Püliát. Később ő lett a város királya. Pülasz ugyanis megölte apja fivérét, Biaszt, a királyságot Pandiönra ruházta, ő maga pedig kíséretével együtt a Peloponnészoszra vonult, és megalapította Pülosz városát.

Pandiönnek Megarában született gyermekei Aigeusz, Pallasz, Niszosz, Lúkosz - bár vannak, akik azt állítják, hogy Aigeusz Szküriosz fia volt, és hogy Pandiön csak örökbe fogadta.

6. Pandiön halála után fiai hadat indítottak Athén ellen, kiűzték onnan a Métiön-fiakat, és négyfelé osztották az uralmat. A teljhatalom Aigeuszé lett. Aigeusz először Hoplész leányát, Métát vette feleségül, másodsor Khalkiopét, Rhéxénór leányát. Mivel nem született gyermeke, viszont tartott a fivéreitől, elment a Püthiához és jóslatot kért, hogyan lehetne gyereke. Az isten ezt válaszolta neki:

*Bortömlő csúcsán ki ne nyisd a dugaszt, te derék hős,
addig, amíg fellegvárát nem látod Athénnek.*

Aigeusz nem értette a jóslatot, visszaindult hát Athénba.

7. Mivel útja Troizénon vezetett keresztül, itt maradt vendégségben Pittheusznál, Pelopsz fiánál, aki rájött a jóslat értelmére, leitatta Aigeuszt, és kimesterkedte, hogy háljon együtt Aithra nevű leányával. Ugyanazon az éjszakán azonban Poszeidón is közeledett a leányhoz. Aigeusz megparancsolta Aithrának, hogy ha fiúgyermeket szülne, nevelje fel, de el ne árulja senkinek, kié. Ő maga kardját és saruját egy szikla alá rejtette, és meghagyta, hogy mihelyt a gyermek képes lesz elgördíteni a sziklát, hogy kiemelhesse alóla a tárgyakat, ezekkel együtt küldjék rögtön hozzá.

Ő maga visszatért Athénba, megrendezte a panathénaia versenyjátékokat, ahol minden számban Minósz fia, Androgeósz győzött. Aigeusz ekkor elküldte őt a marathóni bika ellen, s az elpusztította. Vannak, akik úgy tudják, hogy Androgeósz Thébaiba ment, részt vett a Laiosz tiszteletére rendezett versenyjátékokon, a versenyzők pedig lesben álltak, és irigységből ölték meg őt. Minósz Parosz szigetén éppen a khariszoknak mutatott be áldozatot, amikor jelentették neki fia halálát. Mindjárt ledobta a fejéről a koszorút, a fuvolást is elhallgattatta, az áldozatot azonban annak rendje s módja szerint befejezte. Emiatt a khariszoknak mind a mai napig fuvolaszó és koszorú nélkül áldoznak Parosz szigetén.

8. Nem sokkal később, amikor megszerezte a tengeri uralmat, Minósz flotta élén Athén ellen indult, elfoglalta Megarát, ahol Pandiön fia, Niszosz uralkodott, és megölte Megareuszt, Hippomenész fiát, aki Onkhésztoszból érkezett Niszosz segítségére. Niszosz maga is meghalt, és pedig leánya árulása folytán. A feje búbján ugyanis bíbor hajsza nőtt, és azt jósták neki, hogy halál fia, ha ezt kitepik. Amikor Szkülla nevű leánya beleszeretett Minószba, kitepte a hajszálat. Minósz így Megara ura lett, a leányt azonban lábánál fogva a hajó tatjához kötözte, és a vízbe fojtotta.

Mivel a háború egyre húzódott, és Minósz még mindig nem tudta elfoglalni Athént, imádkozott Zeuszhoz, hogy álljon bosszút az athéniakon. Ekkor éhínség és dögvész sújtotta a várost, az athéniak pedig egy régi jóslat szavára Geraisztosz, a küklópsz sírján feláldozták Hüakinthosz leányait, Anthéiszt, Aigléiszt, Lütaiát és Orthaiát. A leányok apja, Hüakinthosz

annak idején Lakedaimónból települt át Athénba. Miután az áldozat sem segített, újabb jóslatot kértek, hogy mi módon szabadulhatnak meg a csapásoktól. Az istenség azt válaszolta, hogy adják meg Minósznak azt az elégtételt, amit kíván. Követeket küldtek hát Minószhoz, és felszólították, hogy kérjen valami elégtételt. Minósz megparancsolta nekik, hogy küldjenek hét fegyvertelen ifjút és ugyanannyi fegyvertelen leányt a Minótauroszt számára. A Minótauroszt egy labirinthoszba volt bezárva, ahonnan többé nem került elő, aki egyszer betévedt, mivel a kanyargós útvesztők lehetetlenné tették a kijutást. A labirinthoszt Daidaloszt építette, Eupalamosz fia, Métió és Alkippé unokája. Daidaloszt kiváló építész volt, a szobrászat feltalálója. Athénból menekült el, miután ledobta az akropoliszt tetejéről testvérének, Perdixnek Talósz nevű fiát. Talósz ugyan a tanítványa volt, Daidaloszt mégis attól tartott, hogy tehetségével majd felülmúlja őt: Talósz ugyanis talált egyszer egy kígyóállkapcsot, és kecses botot fűrészelt belőle. Amikor rábukkantak a holttestre, az Areiosz pagosz elé került az ügy, az ítélet kimondása után pedig Daidaloszt Minószhoz menekült. Ő ácsolta a Poszeidón bikájába szerelmes Pasziphaénak azt a bizonyos fatehenet, ő készítette a labirinthoszt is, ahová az athéniaiak évente egyszer hét ifjút és ugyanannyi leányt küldtek a Minótauroszt számára.

XVI.

1. Ezalatt felserdült Thészeusz, Aigeusznak Aithrától született fia, elgördítette a sziklatömböt, kivette alóla a sarut meg a kardot, és gyalogosan elindult Athénba, közben pedig megtisztította az utat a mellette leselkedő gonosztevőktől. Először az epidauroszi Periphétésszel, Héphaisztosz és Antikleia sarjával végzett, akit Korünétésznek is neveznek arról a buzogányról (*korünész*), amely mindig vele volt. A lába ugyanis gyenge volt, ezért bronzbuzogányt hordott magánál, azzal ölte meg az utasokat. Thészeusz elvette tőle a buzogányt, és magával vitte.

2. Másodiknak Szinisztt ölte meg, aki Polüpermónnak és Korinthosz leányának, Szüleának volt a fia. Szinisztt Fenyőhajlítóknak is nevezték, mivel lakhelye, a korinthoszi földnyelv mentén az összes utasokat arra kényszerítette, hogy tartsák meg a lehajlított fenyőket. Az utasok persze gyengék voltak ehhez, a fák a levegőbe röptették őket, s így pusztultak el. Thészeusz ugyanezzel a módszerrel ölte meg Szinisztt.

Kivonat Apollodórosz Mitológiájából

I.

1. Harmadjára a krommüóni kocát ejtette el; ezt Phaiának nevezték arról a banyáról, aki fölnevelte, s ahogy egyesek mondják, Ekhidna és Tüphón gyermeke volt.

2. Negyedszerre a korinthuszi Szkeirónt ölte meg, Pelopsz, vagy egyesek szerint Poszeidón fiát. Szkeirón Megara földjén ütött tanyát, egy sziklás hegyen, amelyet róla neveztek el Szkeirón-szirtnek; az arra járókat erőszakkal rávette, hogy mossák meg a lábát, lábmosás közben pedig lerúgta őket a mélységbe, egy óriási teknősbéka martalékául.

3. Thészeusz azonban lábánál fogva belehajította a tengerbe. Ötödszörre Kerküönt, Brankhosz és Argiopé nimfa fiát ölte meg Eleusziszbán. Kerküön birokra kényszerítette és birkózás közben meggyilkolta az arra járókat; Thészeusz fölkapta a magasba és a földhöz csapta.

4. Hatodszorra Damasztésszal végzett, akit némelyek Polüpemónnak neveznek. Ez a Damasztész az országút mentén lakott, s volt neki két ágya, egy nagy meg egy kicsi. Aki csak arra járt, vendégül hívta, az alacsonyakat azonban a nagy ágyba fektette, és kikalapálta őket, hogy épp akkorák legyenek, mint az ágy, a magasakat meg a kis ágyba dugta, s amennyivel hosszabbak voltak az ágynál, azt lefűrészelte belőlük.

Thészeusz így megtisztította az utat, aztán Athénba ment.

5. De Médeia, Aigeusz akkori felesége, ármányt forralt ellene: bebeszélte Aigeusznak, hogy óvakodnia kell, mert Thészeusz az életére tör. Mármost Aigeusz nem ismerte föl a tulajdon fiát, és félelmében elküldte a marathóni bika ellen.

6. Thészeusz megölte a bikát; akkor Aigeusz méreggel kínálta, amit aznap kapott Médeiától. De épp mikor nyújtotta feléje az italt, Thészeusz odaadta a kardját apjának, aki persze felismerte, és nyomban kiütötte kezéből a serleget. Hogy így felismertette magát apjával, az ármánykodásra is fény derült, s Thészeusz elűzte Médeiát.

7. A harmadik adófizetés idején Thészeusz volt az egyik, akit kisorsoltak a Minótaurosznak; néhányan ugyan azt állítják, hogy önként jelentkezett. A hajót fekete vitorlával szerelték fel, de Aigeusz lelkére kötötte fiának, hogy fehér vásznakot feszíttessen rá, ha épségben találna hazatérni.

8. Mikor Thészeusz Krétára ért, Ariadné, Minósz leánya beleszeretett; fel is ajánlotta neki a segítségét, csak tegyen ígéretet, hogy magával viszi Athénba és feleségül veszi. Thészeusz ezt eskü alatt megígérte, a leány pedig Daidaloszhoz fordult, árulná el, hogyan lehet kijutni a labirinthoszból.

9. Az ő tanácsára adott egy gombolyagot a labirinthoszbba belépő Thészeusznak; Thészeusz az ajtóhoz erősítette a fonalat, és maga mögött gombolyítva haladt előre. A labirinthosz hátsó végében talált rá a Minótaurosra, ökölcsapással megölte, aztán a gombolyag nyomán sikerült megint kijutnia. Éjszaka Ariadnéval és az ifjakkal Naxoszra érkezett. Itt Dionüszosz szerelemre lobbant Ariadné iránt és megszöktette; elvitte Lémnoszra, együtt hált vele, ott nemzette Thoaszt, Sztaphüloszt, Oinopiónt és Peparéhoszt.

10. Ariadné miatti búsultában Thészeusz, mikor hazafelé vitorlázott, elfelejtett fehér vásznakat húzni a hajóra; Aigeusz pedig, az akropoliszról megpillantva a fekete vitorlás hajót, abban a hiszemben, hogy fia odaveszett, a mélységbe vetette magát és szörnyethalt.

11. Athén felett így Thészeusz vette át az uralmat: megölte Pallasz fiait, szám szerint ötvenet, s ugyanígy végzett mindazokkal, akik szembeszegültek vele, mígnem végül övé lett az egyeduralom.

12. Mihelyt Minósz tudomást szerzett Thészeusz és társai elmeneküléséről, bezárta a labürinthoszba a bűnös Daidaloszt, és mellézárta fiát, Ikaroszt is, akit Naukraté, Minósz rabszolganője szült neki. Daidalosz azonban szárnyakat szerkesztett maga és Ikarosz számára, és felszállás előtt meghagyta a fiúnak, ne repüljön a magasban, mert az enyv megolvadhat a naptól, akkor pedig leesnek a szárnyak; de a tenger közelében se, mert a párás levegőben szintén leválhatnak.

13. Csakhogy a hebehurgya Ikarosz nem törődött apja parancsával, egyre magasabbra szállt; utoljára az enyv megolvadt, s ő belezuhant abba a tengerbe, melyet róla neveztek el Ikaroszi-tengernek. Daidalosz viszont sértetlenül eljutott a szikeliai Kamikoszba.

14. Minósz üldözőbe vette Daidaloszt, és minden országba, ahol csak kereste, magával hurcolt egy kagylóhéjat, nagy jutalmat ígérve annak, aki keresztül tud fűzni rajta egy fonalat; ily módon, gondolta, rá fog találni Daidaloszra. Megérkezvén a szikeliai Kamikoszba, Kókalosz udvarába - nála rejtőzött Daidalosz -, megmutatta a kagylót. Kókalosz elvette, fogadkozott, hogy keresztülfűzi, és odaadta Daidalosznak.

15. Az meg rákötözte a fonalat egy hangyára, aztán a kagylóba lyukat fűrt, és keresztülengedte rajta a hangyát. Mikor Minósz meglátta, hogy valaki befűzte a fonalat, nyomban rájött, hogy Daidalosz ott van Kókalosznál, és követelni kezdte kiadatását. Kókalosz meg is ígérte, hogy kiadja, aztán vendégül látta Minósz, Kókalosz leányai pedig fürdés közben eltették láb alól; némelyek állítása szerint úgy halt meg, hogy forró vizet engedtek rá.

16. Thészeusz Héraklésszel együtt részt vett az amazónok elleni háborúban, és elrabolta Antiopét, vagy ahogy egyesek mondják, Melanippét, Szimónidész szerint viszont Hippolütét. Ezért az amazónok hadba indultak Athén ellen, tábor is vertek az Areiosz pagosz lábánál, de Thészeusz és az athéniak legyőzték őket.

17. Thészeusz, bár Hippolütosz személyében fia is volt már az amazontól, Deukalión közbenjárásával mégis feleségül vette Phaidrát, Minósz leányát. Épp mikor az esküvőt ünnepelték, berontott talpig fegyverben, amazónhad élén az az amazón, aki Thészeusz régebbi felesége volt, és le akarta gyilkolni az egybegyűlt vendégsereget. Thészeusz emberei azonban gyorsan bezárták az ajtókat, és megölték az amazont; néhányan viszont azt állítják, hogy csatában végzett vele Thészeusz.

18. Phaidra pedig, miután két fiút szült Thészeusznak, Akamaszt és Démophónt, beleszeretett az amazón fiába, vagyis Hippolütoszba, és kérlete, hogy háljon vele. Az ifjú azonban minden asszonyt gyűlölt, így hát menekült az ölelésétől. Phaidra pedig, félve, hogy Hippolütosz bevádolja őt apjánál, betörte saját hálószobájának ajtaját, meghasogatta ruháját, és azt hazudta, hogy Hippolütosz erőszakot követett el rajta.

19. Hitt neki Thészeusz, és kérte Poszeidónt, hogy pusztítsa el Hippolütoszt. Csakugyan, mikor a fiú kocsit hajtva a tengerparton száguldott, az isten egy bikát ugrasztott ki a habok közül. Megriadtak a lovak, a kocsi darabokra tört; Hippolütosz belegabalyodott a gyeplőbe, és halálra zúzódott. Phaidra, mikor szenvedélyére fény derült, felakasztotta magát.

20. Ixión beleszeretett Hérába, és meg akarta erőszakolni. Héra szólt Zeusznak, Zeus meg, aki kíváncsi volt, hogy valóban így áll-e a dolog, felhőből megmintázta Héra hasonmását, és odafektette Ixión mellé; mikor pedig Ixión elkezdett hancegni, hogy Hérával hált, kerékhez kötözte, amelyen a szél azóta is a levegőben pörgeti. Ilyen büntetéssel lakolt Ixión; Nephelé pedig a Kentauroszt szülte tőle.

21. Mikor Peirithoosz háborúba keveredett a kentaurokkal, Thészeusz sietett a segítségére. Peirithoosz ugyanis feleségül vette Hippodameiát, s a lakomán vendégül látta a kentaurokat is, akik Hippodameia vér szerinti rokonai voltak. Csakhogy a bort nem ismerő kentaurok nyaklók nélkül vedeltek; alig hozták be a menyasszonyt, részeg fejjel meg akarták erőszakolni. De a talpig felfegyverzett Peirithoosz Thészeusszal együtt rájuk rontott, és Thészeusz sokukat lemészárolta.

22. Kaineusz régebben asszony volt, de mikor egyszer Poszeidón szeretkezett vele, megkérte az istent, hadd lehessen sebezhetetlen férfi. Ezért aztán a kentaurok elleni háborúban, rá se hederítve a sebekre, sok kentaurt megölt; a többiek azonban körülfogták, fenyőfa husángokkal agyonverték és elásták a földbe.

23. Thészeusz, aki megállapodott Peirithoosszal, hogy Zeus lányait fogják feleségül venni, Peirithoosz segítségével elrabolta magának Spártából az akkor tizenkét éves Helenét, aztán leszállt a Hadészba, hogy Peirithoosznak meg Perszeophonét kérje feleségül. A Dioszkúroszok azonban a lakedaimóniakkal meg az arkadiaiakkal betörték Athénba, elragadták Helenét, Aithrát, Pittheusz leányát pedig rabságba hurcolták; Démophón és Akamasz elmenekült. Tetejébe a Dioszkúroszok visszahozták Menesztheuszt, és rábízták Athén kormányzását.

24. Thészeuszt, amikor Peirithoosz kíséretében a Hadészba érkezett, alaposan rászedték. Vendéglátás ürügyén Hadész először a Léthé trónusán kínált nekik helyet, de nyomban hozzá is nőttek, és kígyógyűrűk tekeregték őket körbe. Peirithoosz örökre ott ragadt, Thészeuszt azonban Héraklész felhozta és visszaküldte Athénba. Innen azonban elűzte Menesztheusz, erre Lükomédeszhez ment, aki egy feneketlen szakadékba lökte; így halt meg.

II.

1. Tantalosz a Hadészban bűnhődik: felette szikla lebeg, ő maga pedig folyton-folyvást egy tóban áll, és válla fölött dúsan termő gyümölcsfákat lát körös-körül a víz partján. Már-már az ajkához ér a víz, de valahányszor kortyolni akar belőle, elapad, ha pedig a gyümölcsöt szeretné megízlelni, a szél a felhőkig emeli a terméstől roskadozó ágakat. Egyesek szerint azért bűnhődik így, mert kifecsegte az embereknek az istenek titkait, és mert megosztotta társaival az ambrosziát.

2. Broteasz vadász létére nem tisztelte Artemiszt, és azt mondogatta, hogy neki még a tűz sem árthat. Büntetésül megőrült és tűzbe vetette magát.

3. Pelopsz, miután lemészárolták és megfőzték az istenek lakomájára, még gyönyörűsegebb formában született újjá, és páratlan szépsége miatt Poszeidón szeretője lett, aki szárnyas kocsit ajándékozott neki: még ha a tengeren hajtott is át Pelopsz, akkor sem lett vizes a tengelye.

4. Mármost Oinomaosznak, Piza királyának volt egy leánya, Hippodameia, akit - egyesek szerint mert szerelmes volt belé, vagy mert jóslat figyelmeztette, hogy a veje meg fogja ölni - egyetlen férfihoz sem adott feleségül; mindenesetre az apa nem tudta rábeszélni a leányát, hogy vele háljon, a kérőit viszont sorra megölte.

5. Mivel fegyvereit és lovait Arésztől kapta, minden egyes kérőt versenyre hívott ki, mégpedig olyan feltétellel, hogy a kérő vegye fel a saját kocsijára Hippodameiát, és száguldjon el vele a korinthuszi földszorosig, ő, Oinomaosz, talpig fegyverben, üldözni fogja, s ha utoléri, akkor megöli, ha viszont nem éri utol, odaadja neki Hippodameiát. Ily módon ölt meg sok kérőt, némelyek állítása szerint tizenkettőt; fejüket levágta és kiszögezte a házára.
6. Egyszer csak Pelopsz is felcsapott kérőnek: mikor Hippodameia megpillantotta szépségét, nyomban beleszeretett, és rávette Mürtiloszt, Hermész fiát, hogy legyen a segítségére; Mürtilosz volt ugyanis Oinomaosz kocsihajtója.
7. Mürtilosz, maga is szerelmes lévén a leányba, kedvében akart járni Hippodameiának: nem tette be a tengelyszögeket a kerékagyba, következésképp Oinomaosz alulmaradt a versenyben, sőt a gyeplőbe gabalyodva halálra zúzódt, bár egyesek azt állítják, hogy Pelopsz ölte meg. Mivel árulására rájött, utolsó perceiben megátkozta Mürtiloszt: azt kívánta neki, hogy Pelopsz kezétől essen el.
8. Pelopsz tehát megkapta Hippodameiát. Később, Mürtilosz kíséretében utazva, ő egy helyt elment szomszéd asszonyának vizet szerezni, s közben Mürtilosz erőszakkal rátámadt Hippodameiára. Pelopsz, ahogy megtudta ezt az asszonytól, a Geraisztoszi-hegyfokról belehajította Mürtiloszt abba a tengerbe, amelyet róla neveztek el Mürtoszi-tengernek; Mürtilosz zuhantában átkokat szórt Pelopsz utódaira.
9. Pelopsz az Ókeanoszhoz vándorolt, s miután Héphaisztosz megtisztította, visszatért az éliszi Piszába, ahol reászállt Oinomaosz királysága; előbb azonban leigázta a korábban Apiának és Pelaszgiótisznak nevezett területet, és saját magáról Peloponnészosznak nevezte el.
10. Pelopsznak több fia volt: Pittheusz, Atreusz, Thüesztész és mások. Atreusz felesége, Aeropé, Katreusz leánya beleszeretett Thüesztészbe. Mármost Atreusz egyszer megesküdött, hogy nyája legszebb bányáját Artemisznak fogja áldozni, de mikor felbukkant állatai közt egy aranygyapjas bárány, állítólag nem teljesítette a fogadalmát.
11. Helyette megfojtotta a bányát és egy ládába rejtve őrizte; Aeropé azonban odaajándékozta szeretőjének, Thüesztésznek. A műkéniak pedig olyan jóslatot kaptak, hogy Pelopsz családjából válasszanak maguknak királyt; elküldtek hát Atreuszért és Thüesztészért. Vita támadt, hogy ki legyen a király, mire Thüesztész fennen kijelentette: annak kell adni a királyságot, akié az aranygyapjas bárány. Atreusz egyetértett vele, csak hogy a bányát Thüesztész mutatta be, így övé lett a királyság.
12. Zeusz azonban elküldte Atreuszhoz Hermészt, és meghagyta neki, hogy egyezzen ki Thüesztésszel: ha Héliosz visszafelé haladna a pályáján, Atreusz legyen a király. Hogy Thüesztész ráállt, a nap keleten nyugodott le. Mivel az istenség ezzel nyilvánvalóan bebizonyította Thüesztész csalását, Atreusz került a trónra, és száműzte Thüesztészt.
13. Amikor Atreusz később tudomást szerzett a házasságtörésről, követ útján békelakomára hívta Thüesztészt, s miközben barátságot színlelt, lemészárolta Thüesztésznek egy vízi nimfától született fiait, Aglaoszt, Kallileónt és Orkhomenoszt, mégpedig Zeusz oltárán, ahol menedéket kerestek; földarabolta, megfőzte és föltálalta őket Thüesztésznek, csak épp a végtagjaikat nem tette elébe. Mikor Thüesztész jól belakott, megmutatta neki a végtagokat is, aztán elkergette az országból.

14. Thüesztész égre-földre kereste a módját, hogy visszafizessen Atreusznek, végül megkérdezett egy jósdát. Azt a felvilágosítást kapta, hogy bosszút állhat, ha fiút fog nemzeni tulajdon leányával. Úgy is tett; leányával Aigiszthoszt nemzette. S a férfit cseperedő Aigiszthosz, megtudva, hogy Thüesztész fia, végzett Atreusszal, és visszaállította Thüesztész királyságát.

15. Agamemnón s Menelaoszt megmentette a dajka, elvezette Sziküónba, Polüpheidész királyhoz, az meg Oineuszhoz küldte, Aitólia urához. Visszavitte Tündareósz nemsokára a két fiút, kik Thüesztészt, mert előlük az oltárhoz menekült, csak száműzték, megesketve, Kuthériát lakja majd. Utoljára mind a kettő Tündareósz veje lett: Agamemnón feleségül Klütaimnésztrát nyerte el - meggyilkolva első férjét, Thüesztészfi Tantaloszt, és az attól szült csecsemőt -, Menelaosz Helenét.

16. Agamemnón tehát Mükénaiban uralkodott, és Klütaimnésztrát, Tündareósz leányát vette feleségül; Klütaimnésztra első férjét, Tantaloszt, aki Thüesztész fia volt, gyermekükkel együtt megölte. Agamemnónnak Klütaimnésztra egy fiút szült, Oresztészt, és leányokat, Khrüszothemisz, Élektrát és Iphigeneiát. Menelaosz pedig Helenét vette feleségül, és Spárta ura lett, mivel Tündareósz átadta neki a királyságot.

III.

1. Később Alexandrosz elrabolta Helenét, egyesek szerint Zeusz akaratából, aki leányát az Európa és Ázsia között kirobbanó háborúval akarta híressé tenni, mások szerint hogy a fél-istenek nemzetsége dicső tetteket hajthasson végre.

2. Vagy ezért vagy másért, mindenesetre Erisz „a legszebbé” felirattal almát gurított Héra, Athéna és Aphrodité közé, Zeusz pedig megparancsolta Hermésznek, hogy vezesse az istennőket az Ida-hegyre Alexandroszhoz, ítélkezzék az fölöttük. Az istennők ajándékot ígértek Alexandrosznak: Héra - ha őt tartaná a legtöbbször - királyságot az egész világ fölött, Athéna győzelmet a csatában, Aphrodité pedig Helené kezét. Alexandrosz Aphrodité javára döntött, és a Phereklosz ácsolta hajóin hamarosan el is vitorlázott Spártába.

3. Menelaosz kilenc napig vendégül látta, a tizediken azonban elutazott Krétába, hogy eltemesse anyai nagyapját, Katreuszt, s ezalatt Alexandrosz rávette Helenét, hogy szökjön meg vele. Helené otthagya a kilencéves Hermionét, és vagyona javát a hajóra vitetve éjszaka elvitorlázott Alexandrosszal.

4. De Héra szörnyű vihart bocsátott rájuk, így aztán kénytelen-kelletlen kikötöttek Szidónban. Alexandrosz félt, hogy üldözni fogják, ezért hosszú ideig Phoinikiában és Küprosban vesztegelt. Mikor már nem tartott az üldözéstől, elindult Helenével Trójába.

5. Néhányan azt mondják, hogy Hermész Zeusz akaratából ellopta Helenét, Egyiptomba vitte, és Próteusznak, Egyiptom királyának gondjaira bízta, Alexandrosz pedig Helené ködből gyúrt hasonmásával tért haza Trójába.

6. Mihelyt értesült a rablásról, Menelaosz nyomban elment Mükénaiba Agamemnónhoz; kérte, tartsanak sorozást Hellasz-szerte, hívjanak össze hadsereget Trója ellen. Agamemnón hírnököket küldött az összes királyokhoz, emlékeztette őket esküjükre, figyelmeztetésül hozzáfűzve, hogy ki-kik a saját felesége biztonságáért is küzd, lévén a gyalázatos tett - úgy mond - egész Hellasz egyetemleges arcucsapása. Égtek a vágytól sokan, hogy hadba vonulhassanak; elmentek hát Odüsszeuszért is Ithakába.

7. Neki azonban nem akarózott hadba vonulni, ezért örültnek tettette magát, de Palamédész, Naupliosz fia felfedezte, hogy csak színleg örült: mikor Odüsszeusz megjátszotta a dühöngőt, ott termett mellette, letépte Télemakhoszt Pénélopé kebléről, s kardot rántott, mintha meg akarná ölni. Odüsszeusz fiáért való aggodalmában bevallotta, hogy csak tettette az örültséget; így ő is hadba vonult.

8. Egyszer Odüsszeusz elkapott egy phrüg hadifoglyot. Árulásra csábító levelet íratott vele Priamosz nevében Palamédésznek, aztán aranyat ázott el a sátrában, az írást meg a tábor területén eldobta. Agamemnón végigolvasta a levelet, rábukkant az aranyra, és nyomban átadta Palamédészt a szövetségeseinek: kövezzék meg, ahogy az árulót szokás.

9. Menelaosz Odüsszeusz és Talthübiosz kíséretében felkereste Kinüaszt Küproszon; rávették, hogy harcoljon velük. Kinüasz mellvértet ajándékozott a távollévő Agamemnónnak, és megesküdt, hogy ötven hajót fog küldeni, de csak egyet küldött... Mügdalión fia vezetésével a többi agyagból mintáztatta meg, úgy bocsátotta tengerre.

10. Aniosznak, Apollón fiának három leányát, Elaiszt, Szpermót és Oinót Szőlőműveseknek nevezték, mert Dionüszosz jóvoltából a földből olajat, gabonát és színbort tudtak fakasztani.

11. A sereg Auliszban gyülekezett. A Trója alá induló harcosok ezek voltak: a boiótiaiak negyven hajóval, élükön tíz vezér; az orkhomenosziak harminc hajóval, élükön négy vezér; a phókisziak negyven hajóval, élükön négy vezér; a lokrisziak negyven hajóval, Oileusz fia, Aiasz parancsnoksága alatt; az euboiaiak negyven hajóval, Khalkódón és Alküoné fia, Elephénór parancsnoksága alatt; az athéniaiak ötven hajóval, Menesztheusz parancsnoksága alatt; a szalamisziak tizenkét hajóval, Telemón fia, Aiasz parancsnoksága alatt;

12. Argoszból Tüdeusz fia, Diomédész és társai nyolcvan hajóval; Mükénaiból Agamemnón, Atreusz és Aeropé fia száz hajóval; Lakedaimónból Menelaosz, Atreusz és Aeropé fia hatvan hajóval; Püloszból Nesztór, Néleusz és Khlórisz fia negyven hajóval; Arkadiából Agapénór hét hajóval; Éliszből Amphi-makhosz és társai negyven hajóval; Dulikhionból Megész, Phüleusz fia negyven hajóval; Kephalléniából Odüsszeusz, Laertész és Antikleia fia tizenkét hajóval; Aitóliából Thoasz, Andraimón és Gorgé fia negyven hajóval;

13. Krétából Idomeneusz, Deukalión fia negyven hajóval; Rhodoszból Tlépolemosz, Héraklész és Asztüokhé fia kilenc hajóval; Szüméből Nireusz, Kharopsz fia három hajóval; Kószból Pheidipposz és Antiphosz, Thesszalosz fiai harminc hajóval;

14. A mürmidonok ötven hajóval, élükön Akhilleusz, Péleusz és Thetisz fia; Phülakéből Prótesziláosz, Iphiklosz fia negyven hajóval; Pheraiból Eumélosz, Admétosz fia tizenegy hajóval; Olizónból Philoktétész, Poiasz fia hét hajóval; az ainianok huszonkét hajóval, élükön Ókütosz fia, Guneusz; Trikkéből Podaleiriosz és Makhaón, Aszklépiosz fiai harminc hajóval; Ormenionból Euaimón fia, Eurüpiolosz negyven hajóval; Gürtónéből Polüpoitész, Peirithoosz fia harminc hajóval; Magnésziából Prothoosz, Tenthredón fia negyven hajóval. Összesen ezer-tizenhárom hajó volt, negyvenhárom vezér és harminc csapattest.

15. Együtt volt a sereg Auliszban; éppen áldozatot mutattak be Apollónnak, mikor az oltár mögül kígyó tekergett elő, és egyenesen a közeli platánfának tartott, melynek tetején madár-fészek volt; felfalta a nyolc verébfiókát, kilencediknek meg az anyjukat, aztán kővé dermedt. Kalkhasz úgy magyarázta a dolgot, hogy Zeusz akaratából csodajeleket láttak; a történetből mindjárt meg is jósolta, hogy Trójának tíz esztendő múlva kell elesnie. Készülődni kezdtek hát, hogy elhajózzanak Trójába.

16. Maga Agamemnón volt az összes hadak parancsnoka, a flottát pedig az akkor tizenöt éves Akhilleusz vezérelte.

17. De mert nem tudták az utat Trójába, Músziaiban kötöttek ki; gondolták, Trója, és neki láttak feldúltni. Mikor Téléphosz, Héraklész fia, Múszia királya meglátta, hogyan fosztogatják országát, fegyverbe szólította a músziaiakat. Sikerült is visszaverniük a görögöket a hajókig, sokukat megölték, köztük Therszandroszt, Polüneikész fiát, aki egyedül állt helyt. De aztán Akhilleusz rárontott Téléphoszra. Téléphosz meghátrált, Akhilleusz üldözőbe vette; a király menekülében egy szőlőkaróba botlott, és Akhilleusz lándzsája megsebesítette a combján.

18. Mikor Múziát elhagyva a görögök tengerre szálltak, a kitörő vad vihar elszakította őket egymástól; végül ki-ki a saját földjén ért partot. A görögök tehát hazatértek, ezért mondják, hogy a háború húsz esztendeig tartott: hiszen két évvel Helené elrablása után fejezték be előkészületeiket a hadviselésre, és Múziából Hellaszba való visszatértük után még nyolc év telt el, míg ismét Argoszba, onnan Auliszba mentek.

19. Az említett nyolc év után Argoszbán gyülekezett a sereg. Főtt a fejük, hogy merre hajózzanak, mert nem volt vezetőjük, aki meg tudta volna mutatni Trójába az utat.

20. Közben Téléphosz sebe még mindig nem forrt be, és Apollón kinyilatkoztatta, hogy gyógyulásra csak akkor talál, ha megsebzőjéhez folyamodik orvoslásért. Erre Téléphosz rongyokba öltözött és útnak indult Múziából Argoszba, hogy segítséget kérjen Akhilleusztól; cserében, ígérte, megmutatja Trójába az utat. Akhilleusz meg is gyógyította őt, azzal, hogy pélioni lándzsájáról egy kis rozsdát kapart a sebére. Egészségét visszanyerve, Téléphosz valóban megmutatta az utat, Kalkhasz pedig jóstehetsége segítségével igazolta, hogy útmutatása helyes.

21. De mikor elvonultak Argosz alól és másodszor is Auliszba értek, a flotta ellenszélbe került; Kalkhasz kijelentette, hogy addig nem is tudnak elhajózni, amíg Agamemnón legszébbik leányát fel nem áldozzák Artemisznek. Az istennő ugyanis haragudott Agamemnónra, mert egyszer, amikor őzet ejtett el, azt találta mondani, hogy „Artemisz sem célzott volna különül”, meg aztán, mert Atreusz hajdan nem áldozta fel neki az aranygyapjas bárányt.

22. Mihelyt elhangzott a jóslat, Agamemnón Odüsszeuszt és Talthübioszt Klütaimnésztrához menesztette Iphigeneiáért, mondván, hogy hadi szolgálatai fejében feleségül ígérte őt Akhilleusznak. Klütaimnésztra eleresztette a leányt, Agamemnón pedig az oltárra állítva éppen le akart süjtani rá, de Artemisz messze, a taurosok közé ragadta, ott megtette papnőjének, s helyette egy őzet rakott az oltárra; bár egyesek azt állítják, hogy halhatatlanná avatta a leányt.

23. Az Auliszból tengerre szálló görögök Tenedoszban kötöttek ki. A szigeten Tenész volt a király, Küknosz - egyesek szerint Apollón - és Prokleia fia, aki azért élt itt, mert az apja elűzte.

24. Küknosznak ugyanis Prokleiától, Laomedón leányától Tenészen kívül még egy Hémithea nevű leánya is született, de másodszor is megnősült: feleségül vette Tragaszosz leányát, Philonomét. Az asszony beleszeretett Tenészbe, s mert nem tudta maga felé hajlítani, bevádolta Küknosz előtt fajtalansággal, sőt még tanút is rángatott elő: egy Eumolposz nevű fuvolást.

25. A félrevezetett Küknosz Tenészt és nővérét ládába zárva bedobta a tengerbe. Egy darabig hanyódot a láda, végül Leukophrusz szigetén partra vetődött; Tenész letelepedett rajta és önmagáról Tenedosznak nevezte el. Küknosz később megtudta az igazságot, akkor halálra kövezte a fuvolást, feleségét pedig elevenen földbe temette.

26. Meglátta Tenész a Tenedosz felé vitorlázó görögöket, próbálta is őket közáporral távol tartani, Akhilleusz azonban kardját szívébe mártva végzett vele, noha Thetisz előre figyelmeztette, hogy ne ölje meg, mert ha Tenészt megöli, maga is elesik, mégpedig Apollón kezétől.

27. Miközben hálaadó áldozatot mutattak be Apollónnak, vízikígyó kúszott elő az oltártól és megmarta Philoktétészt. A seb nem gyógyult, bűze is egyre nőtt, elannyira, hogy a sereg már nem szenvedhette a szagát; Odüsszeusz tehát Agamemnón parancsára kitette Philoktétészt Lémnosz szigetén, meghagyva neki Héraklész íját és nyílveesszőit. Philoktétész madarakra lövöldözött, úgy tartotta fenn magát a pusztaságban.

28. Tenedoszból elhajózva Trója felé vették útjukat. Előreküldték Odüsszeuszt és Menelaoszt, hogy követeljék vissza Helenét és vagyontárgyait. A trójaiak népgyűlést hívtak össze, de nemcsak Helené kiadatását tagadták meg, hanem már-már a követeket is felkoncolták.

29. Bár Anténór megvédte a követeket, a görögök úgy felbőszültek a barbárok pökhendiségén, hogy teljes fegyverzetben megindultak ellenük. Thetisz óva intette Akhilleuszt, hogy elsőnek szálljon partra, mert aki elsőnek partra lép, elsőnek is fog meghalni. Mikor a barbárok észrevették, hogy közeledik az ellenséges flotta, fegyveresen a partra vonultak, és közáporral próbálták megakadályozni a kikötést.

30. Az első görög, aki hajóról partra szállt, Próteszilaosz volt; nem kevés barbárt megölt, utoljára Hektór kezétől esett el. Felesége, Laodameia a halála után is olyan forrón szerette, hogy megmintázta Próteszilaosz alakját, és azzal hált együtt. S mert az istenekben szánalom ébredt iránta, parancsukra Hermész felhozta Próteszilaoszt a Hadészból. Láttára Laodameia azt hitte, az igazi Próteszilaosz tért meg Trója alól, és nagyon megörült; mikor azonban férjét visszahurcolták a Hadészba, megölte magát.

31. Próteszilaosz halála után Akhilleusz is partra szállt a mürmidonok élén; kövel fejbe hajította és megölte Küknoszt. A barbárok, látva, hogy Küknosz holtan hever, hanyatt-homlok visszarahantak a városba. A görögök most kiugráltak a hajókból, hogy nyüzsgött tőlük a síkság, körülzárták és ostrom alá vették a trójaiakat, hajóikat pedig partra vontatták.

32. Mivel a barbárok nem kezdeményeztek, Akhilleusz kileste és Apollón thümbréi templomában megölte Tróiloszt, éjszaka pedig a városba surranva foglyul ejtette Lükaónt. Később néhány előkelő vitéz kíséretében fosztogatni kezdte az országot, egyebek közt neki-vágott az Ida-hegynék Aineiasz teheneiért. Maga Aineiasz elmenekült, de a csordásokat és Mésztórt, Priamosz egyik fiát megölték, a teheneket meg elhajtották.

33. Elfoglalta Akhilleusz Leszboszt és Phókaiát, majd Kolophónt, Szmürnát, Klazomenait és Kümét, utána Aigialoszt és Ténoszt, aztán sorjában Adramütiont, Szidét, Endiónt, Linaiont és Kolónét; de elfoglalta a hüpoplakoszi Thébait, Lürnésszoszt, Antandroszt és még sok más várost is.

34. Kilenc esztendő múltán a trójaiakhoz szövetségesek csatlakoztak: a környező városokból Aineiasz, Ankhiszész fia, Arkhelokhosz és Akamasz, Anténór fiai, és Theanó vezérletével a dardánok; Akamasz, Euszórosz fia vezérletével a thrákok; Euphémosz, Troizénosz fia vezérletével a kikonok; Püraikhmész vezérletével a paionok; Pülaimenész, Bilszatész fia vezérletével a paphlagonok;

35. Zeliából Pandaros, Lükaón fia; Adraszteiából Adrasztosz és Amphiosz, Meropsz fiai; Ariszéből Asziosz, Hürtakosz fia; Lariszából Hippothoosz, Pelaszgosz fia; Músziaiból Khromiosz és Ennomosz, Arsziinoosz fiai; Odiosz és Episztróphosz, Mékiszteusz fiai vezérletével az alizónok; Phorküsz és Aszkaniosz, Aretaón fiai vezérletével a phrügök; Meszthlész és Antiphosz, Talaimenész fiai vezérletével a maiónok; Nasztész és Amphimakhosz, Nomión fiai vezérletével a káriaiak; és Szarpédón, Zeusz fia és Glaukosz, Hippolokhosz fia vezérletével a lükiaiak.

IV.

1. Akhilleusz Khrüszész pap leánya, Briszéiszi miatti haragjában nem vonult ki a csatamezőre. Ezért a barbárok nekibátorodtak és ki-kirontottak a városból. Alexandrosz párviadalt vívott Menelaoszsal, de mert alulmaradt volna, Aphrodité kimentette. Pandarosz viszont kilőtte a nyilát Menelaoszra, s így megszegte az esküvel fogadott fegyverszünetet.
2. A vitézül küzdő Diomédész sebet ejtett Aphroditén, aki éppen Aineiasznak vitt segítséget, s már Glaukosszal készült szembeszállni, mikor eszébe jutott, hogy apjukat barátság fűzte össze; vele tehát fegyvert cserélt. Hektór párviadalra hívta ki a legbátrabb görögöt. Jöttek is sokan, a választás azonban Aiaszra esett, és ő állta is a sarat vitézül; napszálltakor a kikialtók választották szét őket.
3. A görögök kikötőjük védelmére falat és árkot húztak, de ahogy a síkságon megkezdődött a harc, a trójaiak visszakergették őket a fal alá. Erre a görögök elküldték követségbe Akhilleuszhoz Odüsszeuszt, Phoinixot és Aiaszt, és kérve kérték, folytassa a harcot; cserébe neki ígérték Briszéiszt, s vele sok más ajándékot is.
4. Mikor leszállt az éj, Odüsszeusz és Diomédész felderítő útra indult. Megölték Dolónt, Eumelosz fiát és az épp egy napja érkezett trójai szövetségest, a thrák Rhészoszt, aki még nem is vett részt a harcban, s ezért a trójaiaktól meg Hektórtól távolabb táborozott; úgyszintén legyilkolták a Rhészosz körül alvó tizenkét embert is, lovaikat pedig a hajókhoz hajtották.
5. Napkeltekor heves küzdelem tört ki, sebet kapott Agamemnón és Diomédész, Odüsszeusz, Eurüpülosz és Makhaón, a görögöket megfutamtították; Hektór betörte a falat és átugrott rajta, Aiaszt is félresöpörte útjából, aztán tűzcsóvát dobott a hajókra.
6. Mikor Akhilleusz észrevette, hogy Próteszilaosz hajója már lángokban áll, harcra küldte Patrokloszt a mürmidonokkal, előbb azonban odaadta neki saját fegyverzetét és lovaikat. A trójaiak Patroklosz láttán azt hitték, Akhilleusz jelent meg a csatatéren, és hanyatt-homlok futásnak eredtek. Patroklosz visszaverte őket a város falaiig, sokukat megölte, köztük Szarpédónt, Zeusz fiát is; de aztán Euphorbosz sebet ejtett rajta, majd Hektór megölte.
7. Holttestéért ádáz küzdelmet vívtak, Aiasznak csak minden hősiességét latba vetve, nagy nehezen sikerült megszereznie. Akhilleusz most már félretette haragját. Visszakapta Briszéiszt, s a Héphaisztosz kovácsolta fegyverzetet magára öltve ismét harcra indult. Csapatostul szorította a trójaiakat a Szkamandrosz folyóba, ahol rendre végzett velük. Egyebek közt megölte Aszteropaioszt, Pélegón fiát, az Axiosz folyó unokáját is, mire a folyó hullámai dühödten rontottak neki; Héphaisztosz azonban perzselő lánggal kiszárította a vizét. Végezetül párviadalban megölte Hektórt, és bokáját a kocsijához kötözve a földön vonszolta a hajókhoz. Aztán eltemette Patrokloszt és temetési játékokat rendezett a tiszteletére, amelyen Diomédész nyerte a kocsiversenyt, Epeiosz az ökölvívást, Aiasz és Odüsszeusz a birkózást. A temetési játékok befejeztével Priamosz Akhilleuszhoz ment; kiváltotta Hektór holttestét és eltemette.

V.

1. Pentheszileia, Otréré és Arész leánya véletlenül halálát okozta Hippolütének, és Priamosz tisztította meg. Most a csatákban sok görögöt megölt, köztük Makhaónt; Akhilleusz ugyan végzett vele, de halála után annyira beleszeretett az amazónba, hogy a szerelmén gúnyolódó Thersztészt megölte.

2. Hippolüosz anyja Hippolüté volt, más néven Glauké vagy Melanippé. Mikor Phaidra esküvőjét ünnepelték, Hippolüté talpig fegyverben berontott, vele a többi amazón, és fennen kijelentette, hogy megöli Thészeusz összesereglett vendégeit, de a kitört harcban elesett: vagy a vele harcoló Pentheszileia ölte meg véletlenségből, vagy Thészeusz, vagy Thészeusz valamelyik embere, hiszen mihelyt felfigyeltek az amazón fenyegető bevonulására, az ajtókat sebtében bezárva mind útját állták.
3. Memnón, Tithónosz és Éosz fia nagy aithiópiai haderővel vonult Trójába a görögök ellen, sok harcosukat, köztük Antilokhoszt is megölte; végül Akhilleusz kezétől esett el. Legyőzésével Akhilleusz megfutamította a trójaiakat, de a szkaiai kapunál Alexandrosz és Apollón nyílveszője befűrödött a sarkába.
4. Nyomban harc tört ki a holttestért, ennek során Aiasz megölte Glaukoszt; Akhilleusz fegyvereit odaadta a többieknek, hogy szállítsák a hajókra, de a holttestet maga vitte keresztül az ellenség sűrűjén, a záporozó nyílveszők közepette, Odüsszeusz pedig távol tartotta tőle az ellenséget.
5. Akhilleusz halála miatt rémület szállta meg a sereget. Patroklosz mellé temették el, csontjaikat összevegyítették; halála óta Akhilleusz állítólag Médeiával él együtt a Boldogok Szigetén. Tiszteletére temetési játékokat rendeztek, melyen a kocsiversenyt Eumélosz, a versenyfutást Diomédész, a diszkoszvetést Aiasz, az íjászversenyt Teukrosz nyerte meg.
6. Fegyvereit a legbátrabb görög harcosnak ajánlották fel győzelmi díjul; Aiasz és Odüsszeusz versengtek érte. A trójai - vagy egyesek szerint a szövetséges - versenybírák Odüsszeusz javára ítélték. Aiasz sértett dühében éjszaka rajta akart ütni a seregen, de Athéna örületet bocsátott rá, és karddal a kezében a marhák közé vezette; ott a hős őrzöngve mészárolni kezdte a pásztorokat és a marhákat, mert bennük is görögöket látott.
7. Később észhez tért és megölte magát. Agamemnón nem engedte a testét elégetni, így Aiasz lett az egyetlen az Ilionnál elesettek közt, akit koporsóban temettek el; sírja a Rhoiteion-fokon van.
8. Már tizedik éve tartott a háború, mikor a csüggedő görögöknek Kalkhasz azt jósolta, hogy Tróját csak Héraklész íja és nyílveszői segítségével fogják bevenni. A jóslat hallatára Odüsszeusz Diomédésszel Lémnoszra ment, csellel megszerezte Philoktétésztől az íjat és a nyílveszőket, őt meg rábeszélte, hogy hajózzon Trójába. Philoktétész úgy is tett, s mikor Podaleiriosz meggyógyította, lenyilazta Alexandroszt.
9. Alexandrosz halála után Helenosz és Déiphobosz vetélkedtek Helené kezéért; a győztes Déiphobosz lett, Helenosz pedig Tróját otthagya kiköltözött az Ida-hegyre. Mikor azonban Kalkhasz megmondta, hogy csak Helenosz ismeri a Tróját védő jósígeket, Odüsszeusz csapdát állított neki: sikerült is őt foglyul ejteni és visszavinni a görög táborba.
10. Helenosz a kényszer hatása alatt felfedte, hogyan vehetik be a görögök Tróját: először is, ha elhozzák Pelopsz csontjait, aztán, ha megnyerik Neoptolemoszt szövetségesül, harmadszor, ha ellopják az égből hullott palladiont, mert amíg Ilionban van, addig bevehetetlen a város.
11. Ennek hallatára a görögök nyomban odahozatták Pelopsz csontjait, Odüsszeuszt és Phoinixot pedig Szküroszba menesztették Lükomédészhez: rá is beszéltek, hogy engedje el velük Neoptolemoszt. S a táborba érkező Neoptolemosz, akinek Odüsszeusz készséggel átadta apja fegyvereit, valóban rengeteg trójait ölt meg.
12. Később ugyan a trójaiak is kaptak segítséget, Télephosz fia, Eurüpiosz, csatlakozott hozzájuk hatalmas műsziai sereg élén; de bármennyire vitézkedett is Eurüpiosz, Neoptolemosz megölte.

13. Odüsszeusz viszont Diomédésszel az éj leple alatt a városhoz lopakodott. Diomédészt kint váratta, maga pedig mocskosan, rongyokba burkolózva, ismeretlen koldusként beosont a városba. Helené felismerte és segített neki ellopni a palladiont, így aztán sok őrt lekaszabolva, Diomédész kíséretében a hajókhoz vihetette.

14. Később neki jutott eszébe a faló megépítése, ő is sugallta az ötletet Epeiosznak, aki építőmester volt. Epeiosz az Ida-hegyről hozatott fából lovat ácsolt, a belsejében üreget képezve, oldalán ajtóval. Odüsszeusz most rávette a legbátrabb ötven harcost (vagy a Kis Iliász szerzője szerint háromezret), hogy rejtőzzenek el a lóban, a többieknek pedig meghagyta, hogy az éj leszálltával gyűjtsák föl a sátrakat, hajózzanak el Tenedosz felé, ott horgonyozzanak le, de másnap éjjel térjenek vissza.

15. A görögök engedelmeskedtek: a legbátrabbakat elbűjtették a lóban, parancsnokuknak megválasztották Odüsszeuszt, aztán magyarázó feliratul a ló oldalára rávésték, hogy „A hazatérő görögök hálaajándéka Athénának”; ők maguk viszont felgyújtották a sátrakat, és Szinónt hátrahagyva - neki kellett őket jelzőtüzzel értesítenie - éjszaka tengerre szálltak, s Tenedosznál vetettek horgonyt.

16. Másnap hajnalban a trójaiak a görög tábornak csak hült helyét találták; abban a hiszemben, hogy a görögök elszelleltek, túlradó örömmel berángatták a városba a lovat, és Priamosz királyi háza mellett felállítva tanakodni kezdtek, mitévők legyenek.

17. Kasszandra kijelentette, hogy fegyveresek vannak a lóban, szavait Laokoón, a jós is megerősítette; néhányan már lángot vetettek volna a lóra, mások a bástyáról akarták a mélybe taszítani, de a többség úgy vélekedett, hogy nem szabad bántaniuk, hiszen istennek szentelt fogadalmi ajándék; s mindjárt hozzáláttak az áldozati lakomához.

18. Pedig Apollón intő jelet küldött a trójaiaknak: a szomszédos szigetek felől két kígyó úszott keresztül a tengeren és lenyelte Laokoón fiait.

19. Leszállt az éj, a trójaiak mind mély álomba merültek, a görögök viszont elindultak Tenedoszból, Szinón is meggyújtotta nekik a jelzőtüzet Akhilleusz sírján. A ló mellett elhaladó Helené feleségük hangján szölongatni kezdte a vitézeket. Szerencsére Antiklosznak, aki éppen válaszolni akart, Odüsszeusz befogta a száját.

20. Mikor már biztosra vették, hogy ellenségeik elaludtak, kinyitották az ajtót és fegyverestül előmászta. Az első, Ekhión, Portheusz fia rosszul ugrott és szörnyethalt, a többiek azonban kötélén ereszkedtek le. Egyenesen a falhoz siettek kaput nyitni, hogy fogadhassák Tenedoszból visszahajózott bajtársaikat.

21. Onnan fegyverrel a kézben a város belsejébe nyomultak, betörték a házakba és lekaszabolták az alvókat. Priamosz a kerítésvédő Zeusz oltáránál keresett oltalmat, de Neoptolemosz megölte, Odüsszeusz és Menelaosz viszont felismerték a házába menekülő Glaukoszt, Anténór fiát, és fegyveres közbelépésükkel megmentették. Aineiasz apjával, Ankhiszésszel a vállán menekült, a görögök pedig jámborsága iránti tiszteletből utat engedtek neki.

22. Menelaosz megölte Déiphoboszt és a hajókhoz vezette Helenét. Aithrát, Thészeusz anyját szintén oda vitte Démophón és Akamasz, Thészeusz két fia, mert utóbb állítólag ők is eljutottak Trója alá. A lokriszi Aiasz ellenben megerőszakolta az elébe kerülő Kasszandrát, bár a leány Athéna faszobrába kapaszkodott; emiatt fordítja a szobor ég felé a szemét.

23. Miután végeztek a trójaiakkal, felgyújtották a várost és megosztottak a zsákmányon, áldozatot mutattak be az összes isteneknek: Asztüanaxot a falakról taszították a mélybe, Polüxenét Akhilleusz sírján szúrták le. Agamemnón különleges jutalomként Kasszandrát kapta meg, Neoptolemosz Andromakhét, Odüsszeusz pedig Hekabét. Egyesek szerint ugyan

Hekabét Helenosz kapta, aki a Kherszonészoszra vitte őt; ott Hekabé szukává változott, és Helenosz a ma Szuka-sírnak nevezett helyen temette el. Priamosz legszebb leányát, Laodikét viszont mindenki szeme láttára elnyelte a föld. A Tróját földülő görögök már épp hajóra akartak szállni, de Kalkhasz nem engedte: Athéna, úgymond, haragszik rájuk Aiasz istentelensége miatt. Aiaszt ekkor majdnem megölték, s csak azért hagyták életben, mert az oltárhoz menekült.

VI.

1. Ezután gyűlést hívtak össze, melyen Agamemnón és Menelaosz hajba kaptak; Menelaosz ugyanis sürgette, hogy szálljanak tengerre, Agamemnón viszont erősködött, hogy maradjanak még és mutassanak be áldozatot Athénának. Diomédész, Nesztór és Menelaosz együtt indult útnak, azok ketten szerencsésen hazavitorláztak, Menelaosz azonban viharba került, s gályái java részét elveszítve öt hajóval ért Egyiptomba.

2. Amphilokhosz, Kalkhasz, Leonteusz, Podaleiriosz és Polüpoitész, hajóikat Ilionban hagyva, gyalogszerrel Kolophónba utaztak; ott temették el Kalkhaszt, akinek az volt a végzete, hogy nyomban meghal, ha nálánál bölcsebb jóssal találkozik.

3. Nos, Mopszosz, a jós adott nekik szállást, Apollón és Mantó fia, s ez a Mopszosz vitába keveredett Kalkhasszal a jóslás tudományáról. Nőtt ott egy vadfügefű; Kalkhasz megkérdezte, hány füge van rajta. Mopszosz azt felelte, hogy tízezer meg egy vékányi és a tetejében még egy. És csakugyan annyit számoltak össze.

4. Aztán, egy vemhes koca láttán, Mopszosz kérdezte meg Kalkhaszt, hogy hány malac van a hasában, és mikor fog elleni. Mikor Kalkhasz azt válaszolta, hogy nyolc, Mopszosz mosolyogva jegyezte meg: „Kalkhasz jóslata nem pontos, én azonban, Apollón és Mantó fia, bővében vagyok a pontos jósláshoz szükséges éleslátásnak, tehát megjósolom: nem nyolc malac van a hasában, mint Kalkhasz állítja, hanem kilenc, mind kan lesz, és semmi kétség, holnap a hatodik órában fog megelleni.” Így is történt. Kalkhasz belehalt a bánatba; Notionban temették el.

5. Miután bemutatták az áldozatot, Agamemnón is útra kelt, de már Tenedoszban kikötött, mert az odaérkező Thetisz rávette Neoptolemoszt, hogy maradjon még két napig és mutasson be áldozatot; Neoptolemosz pedig engedelmeskedett. A többiek nekivágtak az útnak, Ténosznál azonban ítéletidőbe kerültek; Athéna ugyanis megkérte Zeust, hogy zúdítson vihart a görögökre. Itt sok hajó süllyedt el.

6. Athéna egyébként Aiasz hajóját villámmal sújtotta, csak hogy hiába tört a hajó darabokra, Aiasz egy sziklára tudott menekülni, s közben azt mondogatta, hogy az istennő szándéka ellenére menekült meg. Akkor Poszeidón háromágú szigonyát beledöfve széthasította a sziklát, így Aiasz a tengerbe esett és meghalt; partra vetett testét Thetisz temette el Mükónoszon.

7. Mikor a többiek már elég közel voltak Euboiához, Nauphiosz jelzőtüzet gyújtott a Kaphéreusz-hegyfokon. Abban a hiszemben, hogy valamelyik megmenekült bajtársuk van ott, a görögök odavitorláztak, de hajóik darabokra törtek a Kaphéreusz-hegyfokon, és sokan közülük a halálukat lelték.

8. Naupliosz fiát, a Klümenétől, Katreusz leányától született Palamédészt ugyanis Odüsszeusz fondorlatának eredményeképp megkövezték. Naupliosz persze értesült a dologról; mindjárt hajóra szállt és elment a görögökhöz, hogy elégtételt követeljen a fiáért.

9. Csakhogy dolgavégezetlenül fordult vissza, mert Agamemnón király mindenki rokonszenvére számíthatott, márpedig ő Palamédész meggyilkolásában cinkostársa volt Odüsszeusznak. Így hát Naupliosz a görög partok mentén végighajózva kimesterkedte, hogy a görögök asszonyai házasságtörésbe essenek: Klütaimnésztra Aigiszthossal, Aigialeia Kométésszel, Szthenelosz fiával, Méda, Idomeneusz felesége Leukosszal.

10. Leukosz még meg is ölte Médát, sőt a leányát, Kleiszithürát is, bár a templomban keresett menedéket, s tíz, Krétától elszakított város felett maga kezdett uralkodni; a trójai háború után pedig a hazatérő Idomeneuszt is elűzte.

11. Ezek voltak Naupliosz első mesterkedései. Később, amikor megtudta, hogy a görögök úton vannak hazafelé, a Kaphéreusz-hegyfokon (amelyet most Xülophagosznak neveznek) jelzőtüzet gyújtott, hogy a görögök ott pusztuljanak a vélt kikötőben.

12. Neoptolemosz Thetisz tanácsára még két napig időzött Tenedoszon, aztán Helenosz társaságában gyalogszerrel vágott neki a molosszoszok földjének. Eltemetve Phoinixot, aki útközben meghalt, csatában legyőzte a molosszoszokat, ő lett a királyuk, és Andromakhéval Molosszoszt nemzette.

13. Helenosz várost alapított Molossziában, ott telepedett le, Neoptolemosz pedig feleségül adta hozzá anyját, Déidameiát. Később Akasztosz fiai elűzték Péleuszt Phthiából, nemsoká meg is halt, így Neoptolemoszra szállt apja királysága.

14. Mikor Oresztész megtébolyodott, Neoptolemosz elrabolta a feleségét, Hermionét, akit már korábban, Trója alatt eljegyeztek vele; utóbb ezért végzett vele Oresztész Delphoiban. Egyesek szerint viszont Neoptolemosz azért ment Delphoiba, hogy elégtételt kérjen Apollóntól apja haláláért, de elrabolta a fogadalmi tárgyakat és felgyújtotta a szentélyt, mire a phókiszi Makhaireusz leszúrta.

15. A többi görög még sokáig bolyongott, ki itt, ki ott ért partot és telepedett meg: néhányan Líbiában, mások Itáliában, megint mások Szikeliában, egyesek az Ibériával szomszédos szigeteken, vagy a Szangariosz folyó partján; néhányan meg Küproszon leltek hazát. A Kaphéreusz-hegyfoknál hajótörést szenvedett görögök közül mindenki másfelé sodródott: Guneusz Líbiába, Antiphosz, Thesszalosz fia a pelaszgokhoz, akiknek földjét, az uralmat megszerezve, Thesszaliának nevezte el; Philoktétész a kampaniaiakhoz ment Itáliába; Pheidipposz a Kósziaikkal Androszban telepedett meg; Agapénór Küproszban; a többiek meg máshol.

15/a. Apollodórosz és a többiek szerint Guneusz hajóit hátrahagyva a líbiai Kinüpsz folyó partjára ment, ott telepedett le. Megész és Prothoosz viszont sokadmagukkal ott veszték Euboiában, a Kaphéreusz-hegyfoknál... és miután Prothoosz a Kaphéreusz-hegyfoknál hajótörést szenvedett, az őt kísérő magnésziaiak Krétára vetődtek és a szigeten telepedtek le.

15/b. Ilion kifosztása után Menesztheusz, Pheidipposz, Antiphosz, továbbá Elephénór emberei és Philoktétész Mimaszig együtt vitorláztak; onnan Menesztheusz Méloszba ment, és az ottani király, Polüanax halálával ő került a trónra; Antiphosz, Thesszalosz fia elment a pelaszgok közé, uralma alá hajtotta és Thesszaliának nevezte el a földjüket; Pheidipposz a kósziaikkal először Androszba, később Küproszba vetődött, ott is telepedtek meg; Elephénór meghalt Trójában, emberei azonban eljutottak az Ión-öbölbe, s azontúl az épeiroszi Apollóniában laktak. Tlépolemosz emberei eleinte Kréta felé hajóztak, de aztán a szél az Ibér-szigetekig kergette őket, azokon találtak otthonra... Próteszilaosz emberei Pellénénál, a Kanasztrosz-síkság közelében értek partot. Philoktétész a kampaniaiakhoz vetődött Itáliába, háborúba keveredett a lukaniaikkal, majd Krimisszában, Krotón és Thurion közelében telepedett le;

bolyongásai végeztével a vándor Apollón tiszteletére szentélyt alapított, s ahogy Euphorión mondja, neki ajánlotta az íját.

15/c. Van Itáliában egy Nauaithosz nevű folyó; Apollodórész és mások szerint azért hívják így, mert Ilion elfoglalása után Laomedón leányai, Priamosz nővérei, Aithülla, Asztüokhé és Médeszikaszté, meg a többi női fogoly Itáliának erre a részére vetődött, félelmükben, hogy Hellaszba hurcolják őket rabszolgának, felgyújtották a görög gályákat, ezért kapta a folyó a Nauaithosz (hajóégető), az asszonyok a Nauprésztisz (hajógyújtogató) nevet. A velük lévő görögök, hajóiktól megfosztva, kénytelen-kelletlen ugyanott telepedtek le.

16. Démophón kevés hajójával a thrákiai Biszaltiába került; mivel a király leánya, Phüllisz beleszeretett, a király összeházásította Démophónnal, hozományul pedig melléadta királyságát. Egyszer azonban Démophónnak kedve támadt hazamenni a szülőföldjére; sokáig kérlete az asszonyt, esküdözött, hogy visszatér, végül elindult. Phüllisz vele ment az ügynevezett kilenc útig, ott a kezébe adott egy ládikát, mondván, hogy fogadalmi ajándék van benne Rhea anyának, de csak akkor nyissa ki, ha már a visszatérésnek minden reménye szertefoszlott.

17. Démophón elment Küproszba, ott élt. Letelt a megbeszélt idő, ekkor Phüllisz elátkozta Démophónt és megölte magát; Démophón pedig kinyitotta a ládikát, de annyira megrettent, hogy lóra pattanva vad vágtaiba fogott. Így érte utol a vég: a ló megbotlott, ő leröpült róla, és beleesett a tulajdon kardjába. Emberei azonban később is Küproszban maradtak.

18. Podaleiriosz Delphoiba ment és a jósdától kért tanácsot, merre telepedjen le. Azt a jóslatot kapta, hogy olyan városban, ahol akkor sem éri baj, ha a fölébe boruló égbolt netán leszakadna; ő tehát a kariai Kherszonészoszba költözött, mert ott hatalmas hegyek fogták közre az égboltot.

19. Amphilokhoszt, Alkmaión fiát, aki némelyek szerint később érkezett Trójába, a vihar Mopszosz hazájába vetette; mint egyesek állítják, a királyságért vívott párviadalban egymást ölték meg.

20. A lokrisziak csak nagy ügyel-bajjal tudták visszavenni az országukat. Három év múlva dögvész tört ki Lokriszban, s azt a jóslatot kapták, hogy ezer éven át küldjenek Ilionba két-két szüzet, aki Athéna kiengeszteléséért fog könyörögni. A sors először Periboiára és Kleopátrára esett.

21. Alig érkeztek Trójába, az ottaniak üldözőbe vették őket, ezért bemenekültek a szentélybe. Nem merészkedtek az istennő közelébe, hanem kisöpörték és fellocsolták a szentélyt; tapodtat sem mozdultak a templomból, tövig nyírt hajjal, egy szál pendelyben és mezítláb éltek a szentély falai közt.

22. Az első két szűz halála után újakat küldtek; ezek éjszaka surrantak be a városba, nehogy valaki a szent körzeten kívül találja és kardélre hányja őket; de aztán rövidesen csecsemőket kezdtek hazaküldözgetni a dajkákkal. Végül az ezer esztendő elteltével, a phókiszi háború után abbahagyták az oltalomkérők küldözgetését.

23. Agamemnón Kasszandrával együtt tért meg Mükénaiba, de Aigiszthosz és Klütaimnésztra meggyilkolták: az asszony olyan khitont adott Agamemnónnak, amelyen se kar-, se nyakkivágás nem volt, és amíg a bebújással bajlódott, leszúrták. Ezzel Aigiszthosz lett Mükénai királya. Kasszandrárt szintén megölték.

24. Élektra azonban, Agamemnón egyik leánya elszöktette öccsét, Oresztészt, s neveltetését a phókiszi Sztrophioszra bízta; az fel is nevelte őt tulajdon fiával, Püladésszal együtt. Mikor pedig Oresztész fölcseperedett, elvándorolt Delphoiba, hogy megkérdezze az istent, bosszút állhat-e apja gyilkosain.

25. Az istentől nyert engedély birtokában Püladésszal titkon Mükénaiba ment; megölte az anyját meg Aigiszthoszt. Nem sokkal később örület szállt rá, üldözni kezdték az erinnüszök; ekkor Athénba menekült, s ott az Areiosz pagosz ült törvényt felette. Egyesek azt mondják, hogy az erinnüszök, mások, hogy Tündareósz, megint mások, hogy Érigoné, Aigiszthosz és Klütaimnésztra leánya idézte törvénybe. Mivel a szavazatok száma egyenlő volt, fölmentették.

26. Megtudakolva, miképp szabadulhatna meg nyomorúságától, az isten azt válaszolta, hogy hozza el a tauroszoknál lévő fa istenszobrot. Mármost a tauroszok voltaképpen szkúthák, akik legyilkolják és a szent tűzbe vetik az idegeneket. A szent körzetben égő tűz egy sziklán keresztül egyenest a Hadészből tör fel.

27. Mikor Oresztész Püladésszal együtt megérkezett a tauroszokhoz, elfogták, és bilincsbe verve hurcolták Thoasz király elé, aki mindkettőjüket a papnőhöz utasította. Szerencsére Oresztészt fölismerte a nővére - mert ő volt a tauroszok papnője -, s vele együtt menekültek el. Magukkal vitték Athénba a fa istenszobrot is, ahol ma is Tauropolosznak (Tauroszból való) hívják. Egyesek azonban azt állítják, hogy a vihar Rhodosz szigetére kergette őket, s a szobor is itt maradt: egy jóslat utasítására Oresztész áldozatul beépítette a falba.

28. Hazatérve Mükénaiba, Oresztész Püladészhoz adta nővérét, Élektrát, maga pedig Hermionét vette feleségül, vagy egyesek szerint Érigonét, és Tiszamenoszt nemzette vele. Kígyómarástól halt meg az arkadiai Oresztionban.

29. Menelaosz, akinek mindössze öt hajója maradt, az attikai Szunion-hegyfok alá hajózott, de a viharos szelek viaszodorták Krétába, onnan pedig még messzebbre vetődött, közben Líbüa, Phoinikia, Küprosz, Egyiptom közt hanyódván nagy rakás kincset gyűjtött össze. Egyesek szerint Próteusznál, Egyiptom királyánál talált rá az igazi Helenére, addig ugyanis ködből készült képmása volt csak vele. Nyolcévi vándorlás után kötött ki Mükénaiban, ott találkozott Oresztésszel, aki épp akkor bosszulta meg apja halálát. Ezután Spártába ment, újra elfoglalta a trónját; végül Héra halhatatlanná tette, és Helenével együtt az élüsziói mezőkre vitte.

VII.

1. Odüsszeusz egyesek állítása szerint Líbüa tájékán, mások szerint Szikelia körül, ismét mások szerint az Ókeanoszon vagy a Türhén-tengeren bolyongott.

2. Mikor elhagyta Iliont, először Iszmaroszbán, a kikonok városában kötött ki, rohammal elfoglalta és kifosztotta, egyedül csak Marónt, Apollón papját kímélte meg. De amikor a szárazföld belsejében lakó kikonok hírére vették a történeteknek, fegyverrel támadtak Odüsszeuszra, aki minden hajójáról hat-hat embert veszített, míg sikerült horgonyt szednie és elmenekülnie.

3. A lótuszevők országába ért. Előreküldte néhány emberét, tudják meg, hogy kik lakják a földet; emberei azonban ettek a lótuszból és ott ragadtak. Ezen a tájon terem ugyanis a lótusznak nevezett édes gyümölcs, s aki azt megízleli, a világon mindenről elfeledkezik. Megtudván ezt Odüsszeusz, nem engedte kiszállni embereit, azokat pedig, akik ettek a lótuszból, erőszakkal visszavitte a hajóra. Majd továbbvitorláztak, és rövidesen a küklópszok földjének közelébe értek.

4. Odüsszeusz a szomszéd szigetre küldte hajóit, maga pedig egyetlenegy gályán, tizenkét bajtársa kíséretében átvitorlázott a küklópszok földjére, és kikötött. A tenger közelében barlangra akadtak, abba besétáltak, hónuk alatt egy tömlő borral, Marón ajándékával. A

barlangban Polüphémosz lakott, Poszeidón és Thoósza nimfa óriás, vad, emberevő fia, akinek csak egyetlen szeme volt a homloka közepén.

5. Odüsszeusz és társai tüzet raktak, feláldoztak néhány gödölyét, majd lakomázni kezdtek. Nemsokára megjött ám a küklópsz, behajtotta nyáját, és hatalmas követ görgetett az ajtó elé, aztán, hogy észrevette az embereket, befalt közülük egyet-kettőt.

6. Odüsszeusz azonban megkínálta az óriást Marón borával, az jót húzott belőle, majd újra kért, másodszor is ivott, és megkérdezte Odüsszeusztól a nevét. - Úgy hívnak, Senkise - válaszolta Odüsszeusz, erre az óriás fenyegetően azt felelte, hogy Senkise lesz az utolsó, akit lenyel, a többieket veszi előbbre - ezt ígéri vendégajándéknak. De mert a bor fejébe szállt, mély álomba merült.

7. Odüsszeusz talált egy szálfát, azt négy társa segítségével kihegyezte, megtűzesítette a végét, és megvakította vele Polüphémoszt. Polüphémosz kiabálni kezdett a közelében lakó küklópszoknak, azok odarohantak és kérdezték, ki bántja, mire Polüphémosz azt válaszolta: - Senkise. - A küklópszok azt hitték, úgy érti, hogy csakugyan senki sem bántja, és hazamentek.

8. De a nyáj kívánczolni kezdett a megszokott legelőjére, ezért Polüphémosz kinyitotta a barlangot, kiállt az ajtóba, kinyújtotta a kezét és végigtapogatta a bárányokat. Odüsszeusz azonban három-három kost összekötözött... ő a legnagyobb alá került, a hasa alá bújtt, és így jutott ki a nyájjal. Majd leoldozta bajtársait a kosokról, elhajtotta a nyáját a hajóhoz, vitorlát bontott, de még visszakiabálta a küklópsznak, hogy Odüsszeusz járt itt, és kiszabadult a keze közül.

9. Mármost a küklópsznak jó előre megmondta egy jós, hogy Odüsszeusz meg fogja vakítani; meghallván hát a nevet, felkapott egy marék követ és a tengerbe hajította, hogy a hajó csak nagy ügyel-bajjal tudta kikerülni. Ettől kezdve Poszeidón haragja üldözte Odüsszeuszt.

10. Valamennyi hajójukkal tengerre keltek; ezután Aiolia szigetére érkeztek, ahol Aiolosz volt a király; Zeusz őt bízta meg a szelek gondjával, ő csillapította le, ő is támasztotta fel őket. Aiolosz szívesen látta Odüsszeuszt, majd megajándékozta egy bőrtömlővel, amelybe bezárta a szeleket; előbb megmutatta, melyek kedveznek a hajó útjának, majd jól bekötözte a tömlőt a hajóba. Odüsszeusz a kedvező szelek segítségével szerencsésen hajózott hazafelé, rövidesen Ithaka közelében járt, már meg is pillantotta a város fölfelé szálló füstjét, mikor elnyomta az álom.

11. Társai pedig, azt híván, hogy Odüsszeusz aranyat rejteget a tömlőben, kibontották, és kieresztették a szeleket. Nyomban irtózatos vihar támadt, és újra viharosodott őket. Megint visszakerültek Aioloszhoz, Odüsszeusz kérlelni kezdte, biztosítson nekik szerencsés hazatérést, Aiolosz azonban elkergette őket a szigetről, mondván, hogy akit az istenek gyűlölnék, azt ő sem tudja megvédeni.

12. Így hát továbbhajóztak, majd elértek a laisztrügonokhoz, és... a saját hajójával kötött ki utolsónak. Mármost az emberevő laisztrügonok fölött Antiphatész király uralkodott. Odüsszeusz tájékozódni akart az ott lakók felől, ezért előreküldte néhány emberét kérdezősködni. Összeakadt velük a király leánya, és elvitte őket az apjához.

13. A király egyiküket nyomban elkapta és fölfalta. Az életben maradtak elmenekültek, de a király üldözőbe vette őket, és nagy lármával egybekiabálta a többi laisztrügont is. Ezek aztán lerohantak a tengerpartra, rettenetes közáporral összetörték a hajókat, az embereket pedig fölfalták. Odüsszeusz elvágta a hajója kötelét, és már vízen is volt, a többi hajó azonban legénységgestül odaveszett.

14. Egyetlen hajójával Aiaié szigetére ért. Itt lakott Kirké, Héliosz és Perszé leánya, Aiétész nővére, mindenfajta varázsmesterség tudósa. Odüsszeusz két csoportra osztotta bajtársait, és sorsot vetettek: ő a hajón maradt, Eurülokhosz viszont huszonnégy társával elindult Kirkéhez.

15. Kirké hívására Eurülokhosz kivételével valamennyien beléptek; a varázslónő kupával kínálta őket, mely színültig volt sajtból, mézből, árpakásából és borból kevert varázsitallal. Jót húztak belőle, aztán Kirké megérintette őket pálcájával, és valamennyiük külseje megváltozott: kiből farkas lett, kiből disznó, kiből meg oroszlán.

16. Eurülokhosz mindezt végignézte és megjelentette Odüsszeusznak. Ő pedig egy *mólü* nevű gyökérrel, melyet Hermészről kapott ajándékba, bement Kirkéhez, a mólüt a varázsitallba szórta, és így egyes-egyedül rajta nem fogott a varázslat. Kardot rántott, és már éppen megölte volna Kirkét, mikor az asszony, hogy megbékítse, visszavarázsolta társait. Odüsszeusz esküjét vette, hogy nem esik majd bántódása, aztán szeretkezett vele, és született tőle egy Télegonosz nevű fia.

17. Egy évet töltött Kirkénél, aztán kihajózott az Ókeanoszra, áldozatot mutatott be a szellemeknek, és Kirké tanácsa szerint Teiresziasszal jósoltatott magának, aztán hősök és hősnők szellemével találkozott. Láta anyját, Antikleiát is, meg Elpénórt, aki Kirké házáról lezuhant, úgy halt meg.

18. Visszatért Kirkéhez, aki rövidesen útjára bocsátotta; erre hajóra szállt, és elvitorlázott a szirének szigete mellett. A szirének pedig Akhelóosz és Melpomené, az egyik múzsa leányai voltak; név szerint Peiszinoé, Aglaopé és Thelxiepeia. Egyikük kitharán játszott, a másik énekelt, a harmadik meg fuvolán kísért, és az arra hajózókat annyira lenyűgözték, hogy örökre náluk maradtak.

19. A szirének combtól lefelé madár-formájúak voltak. Odüsszeuszt arra vitte útja, és szerette volna meghallgatni éneküket, ezért Kirké tanácsára betömte bajtársai fülét viasszal, magát pedig az árbochoz kötöztette. A szirének annyira lenyűgözték, hogy örökre náluk akart maradni, és könnyörögni kezdett, hogy oldozzák föl, de társai csak annál szorosabbra húzták a kötelékeit, így aztán továvitorlázott. A sziréneknek pedig az volt a végzete, hogy ha akad hajó, amely elvitorlázik mellettük, meghalnak; így hát meg is haltak.

20. Ezután útelágazáshoz érkeztek. Egyik ága a Bolygó Sziklákhöz vezetett, a másik két óriási kőszirthez: az egyik szirten Krataiisz és Triénosz vagy Phorkosz leánya, az asszonyarcú, asszonykeblű Szküllá ült, akinek csípőjéből hat kutyafej és tizenkét kutyaláb nőtt ki.

21. A másik sziklát a Kharübdisz foglalta el, aki napjában háromszor fölszívta, majd kiköpte a vizet. Kirké tanácsára Odüsszeusz a Bolygó Sziklák felé került hajójával, és elvitorlázott a Szküllá szirtje mellett, s közben teljes fegyverzetben állt a hajó farán. Hirtelen azonban megjelent a Szküllá, megragadta hat bajtársát és lenyelte őket.

22. Innen pedig Thrinakiába, Héliosz szigetére hajózott, ahol Héliosz tehenei legeltek, és mivel szélcsend támadt, itt vert tanyát. Társai azonban, nem lévén élelmük, levágtak néhány tehenet és belakmározták őket. Héliosz hírül vitte a dolgot Zeusznak, ezért mikor újból vízre szálltak, Zeus villámmal sújtotta hajójukat.

23. A hajó darabokra tört, Odüsszeusz belekapaszkodott az árbocba, és veszedelmesen sodródni kezdett a Kharübdisz felé. A Kharübdisz be is szippantotta az árbot, de Odüsszeusz megragadott egy kinyúló vadfügeágot, rávetette magát, és így hanyódott el Ógügié szigetéig.

24. Itt Kalüpszó, Atlasz leánya fogadta, szeretkezett vele, majd megszülte fiát, Latinoszt. Odüsszeusz vele maradt négy évig, aztán tutajt ácsolt és elhajózott, de a nyílt tengeren Poszeidón haragja miatt darabokra tört a tutaj, és Odüsszeusz meztelenül partra vetődött a phaiákoknál.

25. Nauszikaa, Alkinoosz király leánya épp ruhát mosott arrafelé; Odüsszeusz kérlelni kezdte, hogy segítsen rajta, erre a leány elvezette Alkinooszhoz, aki szívesen látta, gazdagon megajándékozta és kísérettel hazaküldte a szülőföldre. Poszeidón azonban annyira megharagudott a phaiákokra, hogy a hajót kővé változtatta, a város köré pedig hegyláncot növesztett.

26. Odüsszeusz megérkezett szülőföldre, s látta, hogy a házat fenekestül felfordították, Pénélopét pedig, abban a hitben, hogy Odüsszeusz már nem él, kérők rajzolták körül.

27. Dulikhionból ötvenhét kérő jött: Amphinomosz, Thoasz, Démoptolemosz, Amphimakhosz, Eurüalosz, Paralosz, Euénoridész, Klütiosz, Agénór, Eurüpülosz, Pülaimenész, Akamasz, Therszilokhosz, Hagiosz, Klümenosz, Philodémosz, Meneptolemosz, Damasztór, Biasz, Telmiosz, Polüidosz, Asztülokhosz, Szkhediosz, Antigonosz, Marpsziosz, Iphidamasz, Argeiosz, Glaukosz, Kalüdóneusz, Ekhión, Lamasz, Andraimón, Agerókhosz, Medón, Agriosz, Promosz, Ktésziosz, Akarnan, Küknosz, Pszérasz, Hellanikosz, Periphron, Megaszthenész, Thraszümédész, Ormeniosz, Diopithész, Mékiszteusz, Antimakhosz, Ptolemaiosz, Lesztoridész, Nikomakhosz, Polüpoitész és Keraosz.

28. Szaméból huszonhárom: Agelaosz, Peiszandrosz, Elatosz, Ktészipposz, Hippodokhosz, Eurüsztatrosz, Arkhemolosz, Ithakosz, Peiszénór, Hüperénór, Pheroitész, Antiszthenész, Kerberosz, Perimédész, Künnosz, Thriaszosz, Eteóneusz, Klütiosz, Prothoosz, Lükaithosz, Eumélosz, Itanosz és Lüammosz.

29. Zakünthoszból negyvennégy: Eurülokhosz, Laomédész, Molebosz, Phreniosz, Indiosz, Minisz, Leiókritosz, Pronomosz, Niszasz, Daémón, Arkhesztatrosz, Hippomakhosz, Eurüalosz, Periallosz, Euénoridész, Klütiosz, Agénór, Polübosz, Polüdórosz, Thadütiosz, Sztratiosz, Phreniosz, Indiosz, Daiszenór, Laomedón, Laodikosz, Haliosz, Magnész, Oloitrokhosz, Barthasz, Theophrón, Nisszaosz, Alkaropsz, Periklümenosz, Anténór, Pellasz, Keltosz, Periphasz, Ormenosz, Polübosz és Andromédész.

30. Magából Ithakából tizenkét kérő jött: Antinoosz, Pronoosz, Leiódész, Eurünomosz, Amphimakhosz, Amphialosz, Promakhosz, Amphimedón, Arisztrotosz, Helenosz, Dulikhieusz és Ktészipposz.

31. A kérők, ahogy megérkeztek Odüsszeusz királyi házába, nyomban felfalták, ellakmározták Odüsszeusz nyájait, Pénélopéval pedig erőszakkal megígértették, hogy mihelyt elkészítette Laertész halotti leplét, egyikükhöz férjhez megy. Három évig szötte, s amit nappal megszötte, éjjel lebontotta. Így csapta be Pénélopé a kérőket, amíg le nem leplezték.

32. Mikor Odüsszeusz értesült róla, mi történt a házában, koldusnak öltözve beállított Eumaioszhhoz, a szolgájához, fölfedte magát Télemakhosz előtt, és elindult a városba. Útközben találkozott Melanthiosz nevű szolgájával, a kecskepásztorral, aki gúnyolódni kezdett fölötte. Megérkezvén a palotába, Odüsszeusz ételmaradékot koldult a kérőktől, majd megverekeedett egy Írosz nevű koldussal. Elárulta kilétét Eumaiosznak és Philoitiosznak is, és velük, valamint Télemakhossal csapdát állított a kérőknek.

33. Mármost Pénélopé kivitte a kérők közé Odüsszeusz íját, melyet egykor Iphitosztól kapott, és kijelentette, hogy ahhoz megy feleségül, aki meghajlítja. Senki nem volt rá képes, Odüsszeusz viszont felkapta, és Eumaios, Philoitiosz meg Télemakhosz segítségével sorra

lelőtte a kérőket. Legyilkolta Melanthioszt is, és azokat a szolgálólányokat, akik együtt háltak a kérőkkel, aztán felfedte magát felesége és apja előtt.

34. Majd áldozatot mutatott be Hadésznak, Perszephonénak és Teiresziasznak, aztán felkerekedett és Épeiroszon keresztül elgyalogolt a theszprótiaiak közé. Ott Teiresziasz utasításai szerint áldozattal kiengesztelte Poszeidónt. Kallidiké azonban, a theszprótiaiak királynője kérlelte, hogy maradjon vele, még a királyságát is neki ígérte.

35. Így hát nála maradt, és fiút nemzett vele, Polüpoitészt. Később feleségül vette Kallidikét, ő lett a theszprótiaiak királya, és csatában legyőzte szomszédait, akik rátámadtak. Kallidiké halála után átadta a királyságot fiának, ő pedig visszatért Ithakába, ahol rátalált Poliporthészra, Pénélopétól született fiára.

36. Mikor Télegonosz megtudta Kirkétől, hogy az ő apja Odüsszeusz, hajóra szállt, hogy megkeresse apját. Ithaka szigetére érkezve elhajtott néhány tehenet, de Odüsszeusz szembe szállt vele. Télegonosz megsebesítette marokra fogott lándzsájával, melynek hegyén rájatüske volt, és Odüsszeusz meghalt.

37. Télegonosz csak eztán ismerte föl, keservesen siránkozni kezdett, majd a holttesttel meg Pénélopéval Kirkéhez hajózott, és ott feleségül vette Pénélopét. Kirké mindkettőjüket elvitte a Boldogok Szigetére.

38. Egyesek azt mondják, hogy Pénélopét mégiscsak elcsábította Antinoosz, erre Odüsszeusz visszaküldte apjához, Ikarioszhoz, az asszony pedig az arkadiai Mantineában Hermésznek megszülte Pánt.

39. Mások szerint viszont Odüsszeusz kezétől halt meg, mégpedig Amphinomosz miatt; ezek ugyanis azt állítják, hogy Amphinomosz csábította el.

40. Vannak olyanok is, akik szerint Odüsszeuszt bevádolták a legyilkoltak rokonai, erre Odüsszeusz Neoptolemosz, Épeirosz szigetének királya elé terjesztette ügyét; ez viszont abban a hitben, hogy Odüsszeuszt félreállíthatja az útból, és megkaparinthatja Kephalléniát, száműzetésre ítélte; Odüsszeusz erre felkerekedett Aitóliába, Thoaszhoz, Andraimón fiához. Feleségül vette Thoasz leányát, aki egy Leophontosz nevű fiút szült neki: ezt a fiút hagyta hátra, mikor késő öregségében meghalt.

-&-